

Riksdagens protokoll

2008/09:39

Måndagen den 1 december

Kl. 11.00 – 19.12

Protokoll
2008/09:39

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollen för den 24 och 25 november.

2 § Nya riksdagsledamöter

Upplästes och lades till handlingarna följande från Valprovsningsnämnden inkomna

Berättelse om granskning av bevis för riksdagsledamot

Till Valprovsningsnämnden har från Valmyndigheten inkommit bevis om att Lars-Axel Nordell (kd) utsetts till ny ledamot av riksdagen fr.o.m. den 1 januari 2009 sedan Ewa Sundkvist (kd) avsagt sig uppdraget.

Valprovsningsnämnden har denna dag granskat beviset för den nye ledamoten och därvid funnit att det blivit utfärdat i enlighet med 14 kap. 28 § vallagen (SFS 2005:837).

Stockholm den 27 november 2008

Bengt-Åke Nilsson/

Kerstin Siverby

Berättelse om granskning av bevis för riksdagsledamot

Till Valprovsningsnämnden har från Valmyndigheten inkommit bevis om att Liza-Maria Norlin (kd) utsetts till ny ledamot av riksdagen fr.o.m. den 15 januari 2009 sedan Lars Lindén (kd) avsagt sig uppdraget.

Valprovsningsnämnden har denna dag granskat beviset för den nya ledamoten och därvid funnit att det blivit utfärdat i enlighet med 14 kap. 28 § vallagen (SFS 2005:837).

Stockholm den 27 november 2008

Bengt-Åke Nilsson/

Kerstin Siverby

3 § Utökning av antalet suppleanter i utskott

Valberedningen hade, enligt ett till kammaren inkommet protokollsutdrag, tillstyrkt att antalet suppleanter skulle utökas enligt följande:

från 24 till 25 i finansutskottet
från 26 till 27 i utrikesutskottet
från 24 till 25 i socialutskottet
från 27 till 28 i kulturutskottet

Kammaren medgav dessa utökningar.

4 § Val av extra suppleanter i utskott

Företogs val av extra suppleanter i utskott.

Kammaren valde i enlighet med valberedningens förslag till

suppleant i finansutskottet
Alice Åström (v)

suppleant i utrikesutskottet
Mehmet Kaplan (mp)

suppleant i socialutskottet
Solveig Hellquist (fp)

suppleant i kulturutskottet
Wiwi-Anne Johansson (v)

5 § Anmälan om kompletteringsval till civilutskottet

Andre vice talmannen meddelade att Socialdemokraternas riksdagsgrupp anmält Kristina Zakrisson som suppleant i civilutskottet och Hannah Bergstedt som suppleant i civilutskottet under Kristina Zakrissons ledighet.

Andre vice talmannen förklarade vald till

suppleant i civilutskottet
Kristina Zakrisson (s)

Andre vice talmannen förklarade vald *under tiden den 1 december–31 december* till

suppleant i civilutskottet
Hannah Bergstedt (s)

6 § Meddelande om frågestund

Prot. 2008/09:39
1 december

Andre vice talmannen meddelade att vid frågestunden *torsdagen den 4 december kl. 14.00* skulle frågor besvaras av statsminister Fredrik Reinfeldt (m).

7 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 2008/09:136

Till riksdagen

Interpellation 2008/09:136 Försäljningen av statliga bolag
av Eva-Lena Jansson (s)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 5 december 2008.

Skälet till dröjsmålet är andra åtaganden som inte gått att ändra på.
Stockholm den 26 november 2008

Näringsdepartementet

Mats Odell (kd)

Enligt uppdrag

Dag Ekman

Expeditionschef

Interpellation 2008/09:152

Till riksdagen

Interpellation 2008/09:152 Jakt på varg
av Ann-Kristine Johansson (s)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 16 december 2008.

Miljöministern har inte möjlighet att besvara interpellationen inom anvisad tid på grund av redan inbokade engagemang.

Stockholm den 26 november 2008

Miljödepartementet

Andreas Carlgren (c)

Enligt uppdrag

Lena Ingvarsson

Expeditions- och rättschef

8 § Kultur, medier, trossamfund och fritid

Föredrogs

kulturutskottets betänkande 2008/09:KrU1

Utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid (prop. 2008/09:1 delvis och redog. 2008/09:RRS2).

Anf. 1 DAN KIHLESTRÖM (kd):

Fru talman! Då är det dags för en höjdpunkt, nämligen den årliga budgetdebatten gällande kulturområdet, det som vi kallar utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid.

Kulturutskottets betänkande utgår från de förslag som regeringen lagt fram på kulturområdet i budgetpropositionen för 2009. Det innehåller naturligtvis också oppositionens alternativa budgetförslag. Dessa sammanfattas i 11 särskilda yttranden och 18 reservationer. Utskottet tillstyrker samtliga förslag som regeringen lagt fram i budgetpropositionen.

Riksdagen har den 19 november, på förslag av regeringen, fastställt ramen för kulturområdet till drygt 10 miljarder kronor för 2009. Det mesta av dessa 10 miljarder går till redan gamla åtaganden på kulturområdet. Men det finns också nysatsningar och vidgade satsningar. 40 miljoner kronor satsas på de centrala museerna. En betydande satsning görs också på scenkonsten där Dramaten, Operan och Riksteatern samt regionala institutioner och den fria scenkonsten förstärks med 60 miljoner kronor.

Uppdraget för Forum för levande historia förtydligas så att det framgår att det också innefattar upplysning om kommunismens brott mot mänskligheten.

En fortsatt satsning på nästan 56 miljoner sker också på Skapande skola. Satsningen innebär att skolans kunskapsmål och kulturpolitikens mål om barns och ungdomars rätt till kulturell delaktighet och eget skapande sammanfaller.

Jag kan också avslöja att av betänkandet framgår att tv-avgiften höjs med 44 kronor nästa år.

Utskottsmajoritetens bedömning av regeringens och oppositionspartiernas budgetförslag redovisas i avsnitt 3 i betänkandet. Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet de gröna, som avstått från att anpassa sina budgetalternativ till den fastställda ramen för att kunna föra fram dem till omröstning, har i var sitt yttrande redovisat vilken politik de skulle ha fört på utgiftsområdet om deras förslag hade fått riksdagens stöd i första steget av budgetprocessen.

I den följande debatten kommer kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth tillsammans med alliansföreträdarna att argumentera för regeringens kulturpolitik. Oppositionens företrädare kommer som sagt att redovisa sina kulturpolitiska förslag. Under debatten kommer vi säkert också att få höra om den särskilda arbetsgrupp som utskottet haft när det gäller villkor och pensioner på scenkonstområdet.

Fru talman! Nu lämnar jag över debatten till debattörerna.

(Applåder)

Anf. 2 SIV HOLMA (v):

Fru talman! Den statliga utredningen *Tänka framåt, men göra nu – Så stärker vi barnkulturen* presenterades för två och ett halvt år sedan. Kartläggningen av den offentligt finansierade kulturen för barn visade att barnkulturen var mycket svagare och nådde betydligt färre än utredarna hade trott.

Med alliansregeringens brist på politik och resurser menar jag att det kommer bli ännu värre. Kulturministern har satt foten på bromsen för sin varmt omhuldade satsning Skapande skola. Den har avstannat och blev ett slag i luften. Stimulansen som vi tidigare betraktat som en tummetott kvarstår, och nu har den utlovade utökningen lagts i malpåse.

Kulturministern ser inte ut att vilja skapa bättre förutsättningar för att möta barnens kulturbehov ute i landet. Det enda som hon orkade genomföra var 55 miljoner till landets elever i årskurserna 7–9 eller om man så vill till elever mellan 13 och 15 år. Detta kan skolorna ansöka om via Kulturrådet. Kulturministern sade också att dessa 55 miljoner skulle stärka den fria scenkonsten. Teater-, dans- och musikgrupperna skulle få fler uppdrag från skolorna. De uppdragen verkar hittills helt ha uteblivit. Åldersgruppen upp till 13 år verkar ha försvunnit från kulturministerns agenda. Ändå vet vi att det är det som händer tidigt i livet som är allra viktigast för flickors och pojks utveckling. Det gäller även kulturvanor.

Fru talman! I Norge, som idén hämtades från, gällde satsningen alla elever från 6 till 16 år och motsvarade en satsning på över 200 miljoner kronor. För övrigt har Norges regering på två år satsat närmare 2 miljarder ytterligare på kulturen. Med tanke på att Norge har hälften av Sveriges invånarantal skulle en omräkning till svenska förhållanden kunna motsvara närmare 4 miljarder. I jämförelse med Norge är vårt, Vänsterpartiets, budgetförslag där vi satsar total 1 miljard kronor mer än regeringen för att stärka och utveckla kulturens villkor i landet oerhört sansat.

Fru talman! Barn- och ungdomsidrotten i landet får mer än 1 miljard kronor från Svenska Spels vinst. Vänsterpartiet motsätter sig givetvis inte att man satsar på barns och ungas idrottande, men vi har svårt att inse varför en motsvarande satsning på barnkultur inte skulle vara möjlig, särskilt som det finns mer än 3 miljarder kvar att hämta från Svenska Spels överskott.

Vi föreslår, precis som den statliga utredningen en gång gjorde, att 10 procent av de pengarna, det vill säga 300 miljoner kronor årligen under en treårsperiod avsätts till kultur för och med barn och unga.

Avgifterna inom kultur- och musikskolorna stiger på många håll och nås inte av regeringens satsning på Skapande skola. För Vänsterpartiet är det en högt prioriterad fråga att först sätta ett tak för hur mycket avgift en kommun får ta ut av musik- och kulturskolornas elever och på sikt göra verksamheten avgiftsfri.

Fru talman! Den 17 november hade skuggkulturutredningen en kulturmanifestation över hela landet. Här i Stockholm höll manifestationen till på Orienteatern från tidig förmiddag till midnatt. Susanne Osten, konstnärlig ledare för Unga Klara på Stockholms stadsteater, filmregissör och professor i regi på Dramatiska institutet var en av dem som läste upp sitt förslag. Det utmynnade i detta:

Fullskalig teater för de yngsta med all vår kunskap och passion är ett kulturpolitiskt påstående. Om vi vände på resurserna och gav mest åt dem som växer mest och tillgodogör sig mest skulle vi omfördela och revolutionera samhället till oigenkännlighet.

Vänsterpartiet har redan i sin budgetmotion tagit fasta på Ostens sätt att arbeta med barn och unga. När den verksamheten nu hotas av Stads-teaterns brist på ekonomi anser vi att det är statens uppgift att ta på sig ansvaret för dess fortsatta existens. Vi anser att det är en kulturpolitisk skandal av stora mått om inte Unga Klara görs till en nationell scen för barn- och ungdomsteater. I uppdraget vill vi också att forskning och utvecklingsarbete ska ingå.

Fru talman! En annan nödvändig satsning handlar om skolbiblioteket. Det behövs, förutom böcker och andra medier, ordentligt tilltagna öppetider och utbildad personal som också samarbetar med den pedagogiska personalen. Tyvärr är detta något som saknas på många håll. Här måste man också ställa krav på de fristående skolorna.

Aktionsgruppen för barnkultur som gjorde den statliga utredningen *Tänka framåt, men göra nu* påpekade att slump och uppväxtvillkor avgör i vilken utsträckning ett barn får uppleva och själv skapa kultur. Det tycker vi är helt orimligt.

Helt i linje med aktionsgruppens förslag menar Vänsterpartiet att det behövs barnkultursamordnare i kommuner och landsting eller regioner. Detsamma gäller behovet av pedagoger inom de olika konstarterna dans, musik, drama och teater liksom behovet av konst-, musei- och mediepedagoger.

Det går att få ut mer kultur till många fler om kompetensen finns att tillgå och resurserna samordnas. Men viljan måste finnas och insikten om att det lönar sig att satsa på våra barn och på kulturen.

Fru talman! Vänsterpartiet lanserar i år ett nytt förslag, och det är att instifta en kulturlag. Vi menar att Sverige behöver en sådan lag för att kultursektorn ska ges den tyngd och status som tillkommer den som offentligt ansvarsområde. Stat, regioner, landsting och kommuner ska ha ett lagbundet ansvar för att kulturlivet ges förutsättningar att verka och utvecklas. Kvalitet och innehåll lämnas utanför. Om kulturen ska kunna utvecklas i full frihet efter sina egna förutsättningar krävs en lag som möjliggör en sådan utveckling.

Fru talman! Vårt budgetförslag innehåller en rad åtgärder. Vi fortsätter att driva våra krav på kostnadssäkring av kulturanslagen, genomförande av handlingsprogram för dansen, fler musikgenrecentrum och stöd till arrangörsföreningar. Vi ser amatörkulturen som ett viktigt komplement till och en förutsättning för den professionella kulturen. Vi avsätter därför 25 miljoner kronor till amatörkulturen på nationell nivå. Vi fortsätter att driva på att öka resurser till Teateralliansen med 10 miljoner kronor för att uppnå de ursprungliga ambitionerna när det gäller antalet anställda.

För att värna och utveckla scenkonsten vill vi satsa ytterligare 66 miljoner. Scenkonstinstitutionerna kan inte längre upprätthålla den verksamhet de har i uppdrag att driva. Larm om uppsägningar kommer dagligen, både den regionala och lokala scenkonsten är i stort behov av förstärkning. Vi vill också satsa ytterligare 60 miljoner kronor till dessa institutioner. Samma summa avsätter vi också till den fria scenkonsten.

Vänsterpartiet vill höja anslagen till nationella minoriteters kulturverksamhet. De har i tio år haft samma anslagsnivå. Vänsterpartiet anser att det måste till mer resurser om Sverige ska kunna efterleva Europarådets konventioner som vi har godkänt och som handlar om de nationella minoriteternas kulturverksamheter.

Fru talman! Jag vill säga några ord om regeringens neddragning på 10 miljoner kronor av Rikskonserters budget 2009. Vänsterpartiet avvisar bestämt regeringens förslag på minskningen eftersom den görs innan man beslutat om hur deras nya uppdrag ska se ut. Både Rikskonsserter och Kulturdepartementet har besökt utskottet och redogjort för sina synpunkter på processen. Jag har haft funderingar på att göra en KU-anmälan eftersom jag anser att ärendet inte har beretts i god ordning. Det saknas nämligen en konsekvensanalys av hur neddragningen påverkar Rikskonserters verksamhet 2009.

Min fråga till kulturministern är: Kommer regeringen att i sin första tilläggsbudget nästa år återkomma med medel till Rikskonserters omställningskostnader?

Fru talman! Härmdagen fick jag e-post från Thomas Scott-Svedberg, sångare vid Malmöoperan och fackligt engagerad inom Symf. Han skrev till mig eftersom han hade hört att vi skulle debattera kulturpensionerna i dag. Han skrev att han länge konfunderats över den bristande kunskapsnivån när det gäller teater, musik och annan kultur. Brevet avslutades med önskemål om att det skulle skapas ett positivt pensionssystem för att kompensera konstnärernas dåliga löner.

Människor som har jobbat inom kulturinstitutionerna i Sverige kan i dagsläget knappt leva på pensionen efter 30 år i yrket, skriver han.

Fru talman! Låt mig först uttala mig positivt över att en arbetsgrupp i kulturutskottet gjort en rapport om pensionsvillkoren. Den följs av ett antal förslag som måste betecknas som steg i rätt riktning.

Vänsterpartiet menar att det också handlar om att avsätta medel för detta. Vi föreslår 35 miljoner kronor för att tillgodose sångares och dansarens pensionsbehov samt för att komplettera ålderspensionen för scenkonstare. Vänsterpartiet menar att vi inte kan vänta ytterligare på en långsiktig lösning. Regeringen måste handla nu. För oss handlar det också om arbetslöshetsförsäkringar och socialförsäkringar som också måste få en lösning som är anpassad till kulturbranschens verklighet.

Fru talman! Vänsterpartiet vill stärka kulturtidskrifterna genom att föreslå 5 miljoner i ökade anslag till papperstidningar och nättidskrifter. De fattiga papperstidskrifterna lider av kraftigt höjda avgifter för distribution eftersom den är så gott som monopoliserad. Vi tycker att regeringen borde utarbeta ett förslag till ett fungerande distributionssystem för just de fattiga papperstidskrifterna.

Fru talman! Avslutningsvis yrkar jag bifall till reservation 13 som grundar sig på en enskild moderat motion där det sägs att myndigheten Forum för levande historia bör avvecklas och verksamheten föras över till ett lämpligt universitet eller till en högskola.

I våras publicerades ett så kallat historieupprop på DN Debatt där närmare 300 forskare från olika vetenskapliga discipliner tog avstånd från statlig kampanjhistoria. Reaktionerna mot historieuppropet från den folkpartistiske utbildningsministern Jan Björklund och den moderata kulturministern Lena Adelsohn Liljeroth var att dessa forskare inte var

trovärdiga eftersom de reagerade först när uppdraget förtydligades till att omfatta kommunismens brott mot mänskligheten. Denna utsaga är inte sann. De drygt 100 remissinstanserna, bland annat universitet och högskolor, som fick ta ställning till regeringen Perssons förslag om Forumet var övervägande kritiska. De förutsåg faran med att historieämnet politiserades och underkastades regeringens nycker.

Jag vill i detta sammanhang säga om överintendenten Eskil Frank att ingen skugga må falla över hans sätt att sköta myndigheten. Däremot riktar jag stark kritik mot Björklund och Adelson Liljeroth. Först handlar det om det dekret som Björklund riktade mot överintendenten om att han skulle samarbeta med UOK, Upplysning om kommunismen, som är en starkt ideologiskt präglad lobbyorganisation. Detta dekret var Lena Adelson Liljeroth snabb med att backa upp. Björklund fick mycket riktigt också kritik för detta av KU.

Till detta kommer regeringens tilläggsbudget under innevarande år där man hastigt gjorde en neddragning med 1 ½ miljon av Forumets budget när cirka tre månader var kvar av året. Förklaringarna till att neddragningen gjordes har skiftat. Även finansutskottet uttalade kritik. Det var för kort framförhållning för att neddragningen skulle kunna genomföras på ett bra sätt. Eftersom motiven för neddragningen har skiftat kan jag inte avvisa tanken på att det är ett straff för att överintendenten har försökt upprätthålla en intellektuell hederlighet gentemot dessa statsråd. Jag anser alltså att alliansregeringen genom sitt agerande gett kritikerna från forskarsamhället rätt.

För övrigt står jag bakom Vänsterpartiets reservationer, men jag yrkar bifall till reservation 1 om Svenska Spels stöd till idrott och ungdomar, reservation 3 om en kulturlag, reservation 13 om Forum för levande historia, reservation 7 om läsförbättringsåtgärder och reservation 10 om fri entré på nationella museer.

Anf. 3 MARGARETA ISRAELSSON (s):

Fru talman! Att vara kulturellt yrkesverksam i Sverige i dag innebär att man blir något av en överlevnadskonstnär som hoppar mellan tillfälliga jobb, pendlar mellan A-skatt och F-skatt och lever på projekt och tillfälliga uppdrag. Konstnärskapet måste många gånger drygas ut med tillfälliga anställningar inom andra yrken, vilket tar kraft från att bevara och utveckla professionalismen inom det egna yrket.

Årsinkomsterna för frilansande kulturarbetare ligger i regel långt under genomsnittet, och inkomstutvecklingen har varit betydligt sämre än i samhället i övrigt. Till detta kommer att de flesta konstnärliga utbildningarna är långa – femåriga utbildningar som ofta kräver minst ett par års förberedande studier vid skolor är vanliga. Studieskulden blir följaktligen höga.

Kulturen är också beroende av sin publik för att kunna överleva. Besökare, åskådare, deltagare och köpare är en nödvändighet. Men de har inte alltid så lätt att nå fram till kulturen. Utbudet varierar över landet, och öppettiderna stämmer inte allt överens med allmänhetens lediga tid, eller också är priset på en nivå som gör att inte alla har råd.

Därtill kommer att personer med funktionsnedsättning fortfarande har problem att komma in i vissa lokaler eller att få hjälp för att kunna ta del av vissa konstuttryck. I många situationer finns det också oskrivna regler

som stänger ute grupper – man känner sig inte delaktig och är helt enkelt rädd att göra fel och att inte smälta in.

Torget är den offentliga mötesplats där människor kommer samman för att diskutera gemensamma angelägenheter. Det är demokratins födel-seplats, men den hotas nu från flera håll. Gallerior glasas in, och torg privatiseras. Det blir alltmer ont om platser för människor att mötas utan att behöva köpa något. Det råder brist på samlingslokaler både för ung-domar och för äldre.

På medieområdet tilltar ägarkoncentrationen, vilket gör att debatten riskerar att likriktas och att färre röster kommer till tals. På biografområ-det råder det i dag närmast en monopolsituation.

Samtidigt växer det fram nya uttryck och konstformer. Några dansar eller målar på ytterområdenas betong. Andra skapar nya gränsland vid sina datorskärmar. Samtidigt köar tusentals ungdomar för att bli morgon-dagens idol. Hur tar vi till vara denna kreativitet? Hur stimulerar vi den uppväxande generationen för att vara kreativ nog att kunna lösa morgon-dagens problem?

Fru talman! I kulturskottet går vi i väntans tider. Vi väntar på förslag från regeringen. Efter snart två och ett halvt år i regeringsställning har regeringen inte fått ur sig en enda proposition på kulturområdet. Kultur-ministern väntar på utredningsförslag, och sedan får vi vänta på att rege-ringspartierna ska bli överens, och det verkar ta tid.

Var finns den kulturpolitiska ambitionen? Vad vill ni egentligen? Det hoppas jag att ni kan berätta i dag. Vad ska ni göra åt arbetsmarknadssi-tuationen för de kulturellt yrkesverksamma? I budgetpropositionens kul-turdel skriver ni: ”Den förda politiken har bland annat lett till en positiv utveckling av arbetsmarknaden de senaste åren. Det gäller även kultur-sektorn som helhet.”

Men detta är ju inte sant. Jag har visserligen hört sägas att kulturmi-nistern hävdar att det har tillkommit 5 000 jobb inom kultursektorn. Är det de personer som tar emot entréavgift på museerna? Vad jag har för-stått är Svensk Scenkonst och Teaterförbundet rörande överens om att det aldrig har varit så många uppsägningar på institutionerna som under 2008.

Dessutom har den moderatledda regeringens höjningar av a-kasse-avgiften slagit hårt mot de kulturellt yrkesverksamma. Årsinkomsterna för frilansande kulturarbetare ligger i regel långt under genomsnittet. Då drabbas man extra hårt vid sjukdom eller arbetslöshet. En kraftigt mins-kad inkomst och ovanpå det en höjd skatt som ett hånfullt straff för att man inte arbetar slår hårt även mot denna grupp.

Låt mig i detta sammanhang inflika en skattefråga till kulturministern och regeringspartiernas företrädare här i kammaren. Kulturministern har sagt att hon hoppas att människor använder sin skattesänkning till kultur. Hur ser ni då på de människor som inte får sänkt skatt, alla de som nu varslas, de som går ut i arbetslöshet och osäkerhet? Blir de plötsligt i mindre behov av kultur? Förklara det där för mig är ni snälla.

Regeringen och kulturministern har också visat ett totalt ointresse för tillgänglighetsfrågorna. Ett tydligt exempel på detta är beslutet att av-skaffa fri entré på våra statliga museer. Regeringen har i stället lagt ned stor energi på att föra ut ett nytt begrepp i form av fria museer. Lite löje-väckande blir brösttonerna *mot* fri entré och dess betydelse när samma

regering i sin budget betonar att gratis entré för barn har medfört ett ökat antal besökare.

Fru talman! Vi har en annan syn på hur kulturpolitiken bör utvecklas. Vi vill att alla människor ska få möjlighet att utveckla sin potential. Det är viktigt att tillsammans med andra få pröva konstnärliga uttryck, inte minst är det viktigt för barn och ungdomar.

De kulturellt yrkesverksamma måste få drägliga arbetsvillkor. Det måste vara möjligt att leva i hela Sverige, inte bara i storstadsregionerna, om man vill arbeta med konst och kultur. Varför är ni så ointresserade av att lösa frågan om barnomsorg på obekvämtid?

Mötesplatsen är, som vi ser det, fundamentet för begreppet tillgänglighet. Det ska finnas mötesplatser för alla i hela landet. Vi anser att det måste finnas ett statligt ansvar för att ingen del av landet ställs utan kultur. Det räcker dock inte med det. Det måste finnas en kulturpolitisk ambition att närma kulturen till människorna, att göra kulturen tillgänglig och skapa delaktighet.

Vi vill genom vår barnkultursatsning Kulturbyggen ge skolbarn i alla åldrar kontakt med de regionala institutionerna, de fria grupperna och de kulturverksamma. Den moderatstyrda regeringens Skapande skola har här misslyckats. Det har varken givit några nya arbetstillfällen eller nått alla åldersgrupper.

Naturligtvis är det så, precis som Siv Holma underströk, att kultursekreterare och kulturkonsulenter behövs för att samordna resurserna lokalt och regionalt.

Vi vill tillsammans med företag och organisationer utveckla ett framtidsprogram för utbildning, forskning, produktutveckling och marknadsföring för kreativa branscher. Vi vill dessutom satsa på evenemangslandet Sverige och aktivt satsa på att locka till oss större internationella evenemang i ett samarbete mellan näringsliv, stat och regioner.

Fru talman! En socialdemokratisk kulturpolitik vill föra den politiska visionen från 1974 vidare. Det betyder dock inte att vi vill stanna kvar i det gamla. Det handlar om att vårda kulturarvet. Det handlar om att renovera – inte riva – och bygga om.

Jag ser dessutom stora möjligheter för en gemensam kulturpolitik tillsammans med Miljöpartiet och Vänsterpartiet. Vi har en tydlig gemensam linje i public service-frågan. Jag är övertygad om att vi kommer att få se det på fler områden. Det märks också tydligt i våra förslag att vi ser samma viktiga frågor, även om vi inte har samma summor ännu.

Regeringen har dock valt att inte ta vara på oppositionspartiernas syn på kulturpolitiken och möjligheten att utveckla den tillsammans. Referensgruppen till Kulturutredningen kan ju knappast vara det som kulturministern avsåg i sin artikel för ett och ett halvt år sedan: ”Gruppen kommer att löpande se till att kommitténs slutsatser stäms av mot de politiska analyserna.”

Vi såg det tydligt när det gällde public service. Vi hade två träffar med Rose-Marie Frebran. Först var det en när hon redogjorde för hur hon såg på direktiven, sedan var det en där hon redogjorde för sina förslag. Det var knappast ett upplägg för att enas.

Vårt upplägg, vårt erbjudande från i somras ligger dock fast. Vill kulturministern hitta en lösning över blockgränserna deltar vi gärna i ett samtal.

Fru talman! Jag avslutar med att säga att ett samhälles utvecklingsnivå kan anges genom hur mycket man satsar på konst och kultur. I goda tider är det möjligt att verkligen satsa på kultur. Men det är i dåliga tider – tider av brist och knapphet, av oro och rädsla för framtiden – som vi verkligen behöver konsten. Det är då den visar sitt värde.

Med det vill jag yrka bifall till det budgetförslag som kommer till uttryck i vårt särskilda yttrande och i övrigt till våra reservationer.

I detta anförande instämde Gunilla Carlsson i Hisings Backa, Anne Ludvigsson, Anna-Karin Nylund, Göran Persson i Simrishamn och Lars Wegendal (alla s).

Anf. 4 ESABELLE DINGIZIAN (mp):

Fru talman! Regeringen står här i dag för att försvara sin budget och för att försöka peka ut en kulturpolitisk riktning. Ändå får vi en känsla av att det inte är riktigt nu det händer. Kulturutredningen ska snart komma med sitt resultat. Nästa år vid den här tiden har vi kanske mer att tala om. Då har vi dessutom med stor sannolikhet en debatt mot bakgrund av betydligt kärvare tider än de som rådde när regeringen fastställde sitt budgetförslag.

Låt oss dock inte gå händelserna i förväg. Den bärande linjen i regeringens kulturpolitik – får man uppfattningen av – är att marknadsanpassa kulturpolitiken. Ordet entreprenör används flitigt i budgeten. En särskild satsning för att stimulera entreprenörskap utlovas. Samtidigt talas i direktiven till Kulturutredningen om 1970-talets likhetstecken mellan det samhälleliga ansvaret och offentlig finansiering.

Man får känslan av att finansieringsfrågan kommer att bli en större fråga framöver och då inte i form av ökat anslag, utan här letar man tydligen efter en ekonomiskt mer självbärande kultursektor. Kanske ska kulturen bli mindre beroende av offentliga anslag och mer av en vara som går att sälja på marknaden.

Det är knappast sponsringsfrågan vi talar om. Finansministern har gjort klart att han ser generösare regler eller en generösare tolkning av de regler som finns gällande sponsring till kulturen som ett slags stöd till kulturen. Han vill absolut inte stötta kulturen den vägen.

Jag tycker givetvis att det är bra om kultursektorn tjänar pengar och får en stor publik. Det önskar vi väl alla. Det får dock inte ens finnas en misstanke om att detta framför allt är ett sätt att kapa kulturbudgeten och göra den mer marknadsanpassad i framtiden.

Att de delar av kultursektorn som tjänar mest pengar just nu är de som åstadkommer flest explosioner i minuten är inte uppmuntrande. Det är intressant att iaktta dataspelsbranschens tekniska och visuella landvinningar. Frågan är dock om vi i detta verkligen ser den finansiella framtiden för balettkonsten, Nationalmuseum eller biblioteken.

Jag vill alltså klargöra att Miljöpartiet gärna ser att kulturarbetarna blir duktiga entreprenörer. Det är dock viktigt att fastslå att kulturens oberoende även fortsättningsvis måste värnas.

Även den kultur som inte generar vinst genererar andra viktiga värden för människor och för demokratin. I en grön kulturpolitik finns alltid denna kultur närvarande. I en grön kulturpolitik är kulturen tillgänglig för

alla människor i hela landet. Det innebär att staten ska fortsätta ta ett så stort ansvar som är nödvändigt för att säkerställa detta.

Med detta sagt om finansieringsfrågan går jag över till själva budgeten. Det är som sagt en budget framtagen under soliga dagar. Den är gjord innan krisen slog till. Den står någorlunda stabil i nivåer, även om Miljöpartiet från samma konjunkturmässiga läge ville satsa mer totalt sett. Om den saken finns det viss enighet inom oppositionen.

Jag tänker inte ge regeringen någon total bakläxa. Det finns saker i regeringens förslag som jag gillar. Det gäller framför allt projektet Skapande skola. Det är ett utmärkt initiativ, även om jag har en viss kritik av själva utformningen och ser konsekvenser som inte är bra.

För Miljöpartiet är det viktigt att säkerställa att alla barn får möta professionella kulturutövare. Det är också viktigt att barn och unga får kunskap i skolan. Det är också viktigt att deras rätt till kultur värnas, just för att det finns ett kommunicerande kärn mellan kunskap och kultur.

Därför önskar jag att regeringen hade haft en högre ambition på detta område. Det gäller framför allt det faktum att tiotusentals skolungdomar saknar ordentliga skolbibliotek. Skola och utbildning är böckernas värld. Då är det oerhört viktigt att unga människor får tillgång till och kommer i kontakt med litteratur.

Som bekant är sambandet mellan förmågan att ta till sig högre utbildning och vana att läsa böcker mycket starkt. Det är bland annat av det skälet Miljöpartiet förespråkar en nationell biblioteksplan och i förlängningen även en nationell bibliotekspolitik. Vi har i vår budget föreslagit ett utvidgat uppdrag för Kulturrådet för detta och även anslagit pengar för det.

Museerna är en gammal tvistfråga där skillnaden mellan oppositionen och regeringen består. Vi vill ha tillbaka det fria inträdet och anslår medel för det. Regeringen anslår medel som till stor del motiveras med renoveringsbehov och liknande och säger sedan att museerna fritt kan disponera dessa medel för fri entré om de så önskar. Det valet ser i mina ögon inte så fritt ut.

Fru talman! Miljöpartiets kulturpolitik skiljer sig från regeringens. Vi vill att kulturen ska vara nära människor där de bor. Den borgerliga kulturpolitiken har i stället en tendens till övervikt mot storstaden.

Vi har sedan tidigare föreslagit regionala kulturfonder för att stimulera en kultur byggd underifrån nära människor. Det brukarperspektiv och den vikt vid demokratifrågorna som Miljöpartiet gärna vill se i kulturpolitiken är skälet till förslaget. Det är viktigt att vi får en institutionell miljö som gynnar mångfald, öppnar vägar och stöttar den nära kulturen. Därför återkommer vi även i år med detta förslag.

Vi inser naturligtvis att de diskussioner som kommer att föras framöver inom ramen för Kulturutredningens redovisning av sitt uppdrag säkert kommer att ge impulser som kan komma att påverka även våra resonemang kring detta. Men så här långt står vi fast vid vårt förslag som det ligger.

Fru talman! Accessprojektet står inför avveckling med den ekonomiska kris som nu hänger som ett mörkt moln över oss. Miljöpartiet resonerade redan innan krisen om behovet av att fortsätta projektet. Det blir nog inte mindre framöver, menar vi.

Projektet har inneburit möjligheter till sysselsättning för kulturarbetare, och främst de med akademisk utbildning. Det är en viktig resurs för de institutioner och organisationer som har fått ta del av projektet.

Många har passat på att investera i modern teknik. Av dem som fått sysselsättning genom projektet har 41 procent tidigare varit långtidsarbetslösa. En majoritet av deltagarna har varit kvinnor.

I april 2007 rapporterade projektägaren att 595 av de 970 som varit anställda inom projektet varit kvinnor. I utvärderingen påpekar man vikten av fortsatt satsning. Miljöpartiet håller med och efterlyser fortfarande ett jämställdhetsperspektiv i regeringens budget.

Avslutningsvis står jag naturligtvis bakom alla Miljöpartiets yrkanden, men för att vinna tid yrkar jag bifall till reservationerna 5, 7 och 10.

Anf. 5 CECILIA MAGNUSSON (m):

Fru talman! I går var det första advent. Vi går mot julen med sånger, julspel och traditioner som stimulerar alla sinnen. Det är mycket kultur nu. Då passar det också bra att vi i dag har en debatt om kulturpolitikens framtid och förutsättningar för kommande år.

Jag vill i det sammanhanget passa på att yrka bifall till utskottets förslag i KrU1 och avslag på samtliga reservationer.

När jag hör oppositionens anföranden inser jag att de tar adventstraditionerna på allvar. De låter oss vänta på något sammanhållet förslag. Det verkar inte heller vara någon lysning på gång, eftersom man inte heller har så mycket samhörighet.

Som fru talmannen vet tyckte man förr i tiden att man inte skulle ha lysning i adventstid. Det bådade inte för ett lyckligt äktenskap. Det kanske är bra att Vänstern, Miljöpartiet och Socialdemokraterna väntar med att utlysa lysning under adventstiden.

Eftersom det är advent kan jag inte låta bli att tänka på vistraditionen vi har. Jag tänker då inte på de tre pepparkaksgubbarna. Jag får mer i huvudet sommarsången om tre trallande jäntor. Men med tanke på innehållet i de anföranden som vi nyss har hört är ett bättre passande uttryck tre lallande tanter. Det är ett uttryck som jag hörde på stan häromdagen. Med så lite samhörighet som de har i sina uppfattningar är det svårt att se en kartell som är en värdig motståndare till alliansen.

Vad är det de säger? Jo, att alliansen är alldeles för lam. Om det stämde, fru talman, borde väl alla 48 hemställanspunkter i KrU1 ha reservationer från oppositionen. Men inte på ens hälften av punkterna finns reservationer, och endast i två fall finns trepartireservationer. Är inte det rätt så splittrat?

Jag ska ta upp tre områden för att belysa bilden ytterligare.

Jag börjar med en av de viktigaste frågorna inom kulturpolitiken. Det är ungas rätt till kultur. Flera tidigare talare har varit inne på det, så man har kunnat få sig en bild av splittringen som finns.

Vi inom alliansen är väldigt enade om vad som behöver göras. Vänsterpartiet och Miljöpartiet applåderar satsningen Skapande skola. Men de inser inte att man måste stanna upp, titta igenom och utvärdera de 55 miljoner kronor som vi hittills har satsat. Har vi gjort det på rätt sätt, eller ska vi förändra någonting innan vi går vidare?

Socialdemokraterna vill omedelbart riva upp och göra om. I stället föreslår man någonting som man kallar Kulturbryggan. Vad detta är går det inte riktigt att få reda på. Men två saker står dock klart. Det blir mindre pengar till eleverna, och det är de etablerade institutionerna som ska få pengarna. Det är inte elever och skolor som ska bestämma om de vill komma till institutionerna eller gå ut och möta fria kulturutövare. Kort sagt innebär det mer till dem som redan har och mindre frihet för elever och skolor.

Fru talman! Det andra området gäller kultur och näringsliv. Miljöpartiet var inne på risken att kulturen skulle bli uppköpt. Där har Socialdemokraterna i sin motion inte inom vårt utgiftsområde utan inom område 24 tagit upp att det är viktigt med samverkan mellan kultur och näringsliv. De vill till och med avsätta pengar för att utveckla marknaden.

Det tycker vi är jättebra. Vi vill gärna ha hjälp med att öka trycket när det gäller sponsring för företag men också avdragsrätt vad gäller enskilda och donationer och även avdragsrätt för konst av enskilda levande konstnärer. Men vad säger då Vänstern och Miljöpartiet? Finns det någon chans att komma överens där?

De som jobbar inom området, kulturarbetarna eller konstnärerna, är väldigt beroende av marknaden och ska så vara. Därför vill vi förbättra villkoren där de jobbar. Vi vill också se till att de får det skydd de behöver.

I veckan kommer vi förhoppningsvis att få en proposition på riksdagens bord där vi kan skydda upphovsrätten på Internet. Vi i alliansen är enade att stå upp för upphovsrätten. Men hur ser det ut på vänsterkanten?

Vänstern och Miljöpartiet tänker inte ställa upp för konstnärerna. Men vad tänker Socialdemokraterna göra? Kanske de kulturaktiva i kulturutskottet kan tala om vad Socialdemokraterna tänker göra. Tänker ni ställa upp på konstnärerna och kulturarbetarna?

Fru talman! Det tredje området jag tänkte ta upp handlar om kulturarvet och museerna. Kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth kommer alldeles strax att utveckla tankarna om de numera fria museerna, som oppositionen absolut inte vill se. Trots att de är överens om att fri entré på museerna är den största reformen som har sett dagens ljus inom kulturområdet har de inte kunnat komma överens om vad det kommer att kosta.

Alla har nämnt i sina anföranden att det är viktigt att kultur sprids i hela landet. Men 16 av de 19 statliga museerna som de nu vill ha fri entré till ligger i Stockholm. Vad är det för rättvisa att så koncentrerat avsätta pengar till Stockholm? Varför ska det inte vara fri entré på övriga landets museer, om ni tycker att de statliga är så viktiga?

En annan sak som är viktig är kvaliteten. Hur tänker oppositionen förbättra kvaliteten på landets museer? Det är inte ett ord. Det ska bara vara fri entré. Det ska vara väntkurer, inte attraktiva mötesplatser där människor kan komma och bli bildade och upplysta. Vad är det för politik?

Fru talman! Som synes är det inte mycket tag i oppositionen. Då är det tur att kulturlivet är så kreativt att de har tagit initiativ och genomfört sin skuggutredning. Den har gett oss alla så många roliga och intressanta inpass. Men det är lite betecknande. År 2007 var jag på bokmässan i Göteborg och hörde partisekreterare Marita Ulvskog slå sig för bröstet och säga att Socialdemokraterna ska ha ett alternativ i kulturpolitiken.

Har det hänt något? Omsprunget av kulturlivet har Socialdemokraterna samlats till ett rådslag. Jag kan rekommendera, fru talman, att gå in på den hemsidan. Man blir inte upplyst om vad den framtida socialdemokratiska kulturpolitiken kommer att innehålla.

Jag hoppas innerligt att Vänstern, Miljöpartiet och Socialdemokraterna kommer samman och enas om ett alternativ. Sveriges kulturpolitik behöver detta. Vi inom alliansen behöver det också. Vi behöver en motståndare som är på gång och som kan ge oss en match. Se till att ge oss denna match!

Anf. 6 SIV HOLMA (v) replik:

Fru talman! Det fanns en hel del intressanta saker som Cecilia Magnusson tog upp. Det hon inte tog upp var Rikskonserter. Jag vill minnas att Cecilia Magnusson och Anders Åkesson skrev en debattartikel om att lägga ned Rikskonserter.

Jag fick nyligen ett samtal från Piteå där man bedyrade hur viktigt det var med samarbetet med Rikskonserter när det gäller lokala och regionala musikarrangemang. Man sade att Rikskonserter innebär en unik situation i världen eftersom Rikskonserter satsar på så kallad världsmusik.

Med tanke på processen att 10 miljoner kronor drogs undan från Rikskonserters budget undrar jag om det är ett steg i att lägga ned Rikskonserter.

Anf. 7 CECILIA MAGNUSSON (m) replik:

Fru talman! Det är spännande att höra Siv Holmas inlägg och replik. Det var inte riktigt det jag trodde att hon skulle ta upp.

Vi hade en lång diskussion i utskottet angående Rikskonserter. Förslaget till besparing som vi har lagt fram är mycket rimligt och inte alls i någon konstig proportion till andra besparingar eller omfördelningar.

Om Rikskonserter ska läggas ned eller inte behöver man överväga tydligt. Siv Holma har själv suttit i referensgruppen till Kulturutredningen, där vi båda sitter, och hört de diskussionerna. Jag tycker att frågan är lite konstig.

Det behöver nog göras en hel del med Rikskonserter, framför allt efter deras framträdande i kulturutskottet härförleden.

När jag nu har svarat på Siv Holmas fråga kanske Siv Holma kan svara på de frågor jag ställde i mitt anförande, framför allt om upphovsrätten. Hur tänker sig Siv Holma försvara konstnärernas rätt till sina alster när propositionen om försvaret för upphovsrätten kommer?

Jag ska passa på att ställa en fråga till som gäller Skapande skola eftersom Siv Holma tog upp Skapande skola i sitt anförande. Anser inte Siv Holma att man bör utvärdera de satsningar man gör innan man går vidare och investerar pengar?

Anf. 8 SIV HOLMA (v) replik:

Fru talman! När det gäller min fråga om Rikskonserter kan jag konstatera att jag inte fick något svar. Kulturutredningen får ju självständigt lägga fram förslag. Vad som är intressant att veta är vad alliansregeringen har på sin dagordning.

Jag ska gå över till frågan om upphovsrätten. Först och främst vill jag slå fast att Vänsterpartiet är enigt om att skydda upphovsrätten. Det pro-

blematiska i sammanhanget är hur man på bästa sätt gör det. Det är problem att skydda upphovsrätten på Internet.

Personligen delade jag inte partiets uppfattning när man på kongressen fattade beslut om att inte jaga unga människor som laddar ned och i stället underlätta för dem. Det var ett felaktigt beslut.

Vi får utgå från att upphovsrätten ska skyddas. Frågan är vad som är bästa sättet. Jag tycker att Stims förslag om det individuella licensavgiftssystemet är oerhört intressant. Vi har en grupp i vår riksdagsgrupp som tittar på just de bitarna, det vill säga hur man ska kompensera upphovsrättsinnehavarna. Det förslaget finns i deras pipeline.

När det gäller Skapande skola är det bra att utvärdera det som görs. Men problemet med Skapande skola i er tappning är att det blir för lite. När små och medelstora kommuner inte söker pengarna måste det vara ett tecken på att det finns för lite pengar i påsen. Därför hade det varit bra om alliansregeringen hade vågat ta in hela tankegången från Norge, det vill säga att satsa mycket mer pengar på alla barn mellan 6 och 16 år. Därför gillar vi vårt förslag om 300 miljoner kronor från Svenska Spel.

Anf. 9 CECILIA MAGNUSSON (m) replik:

Fru talman! Siv Holma är tanten med guldbyxorna. Hon säger att deras budgetökning med 1 miljard kronor är oerhört sansad. Jag kunde inte låta bli att kommentera detta med tanke på Skapande skola. Det är för lite pengar. Om vi ska använda skattebetalarnas pengar, Siv Holma, ska vi göra det ansvarsfullt, inte sätta sprätt på pengar urskillningslöst.

Vi har nu sett att det finns ett intresse för Skapande skola i hela landet. Alla delar av landet, alla sorters skolor, är med. Det är ett stort intresse. Nu stannar vi upp och ser vad som görs och hur vi kan stimulera vidare. Ambitionen är att bygga ut Skapande skola. Om det ska ingen tveka.

Jag måste återkomma till Rikskonserter, när Siv Holma frågar vad alliansen har på sin dagordning när det gäller Rikskonserter. Men då håller sig Siv Holma inte riktigt till sanningen, eftersom hon vet att Kulturutredningen har detta på sitt bord och kommer med sitt betänkande och sina förslag i februari månad. Alliansen har inte någon dagordning för detta därför att vi vill se genomtänkta förslag först. Jag tycker att den vänsterledda, splittrade oppositionen borde ta till sig detta, att man ska ha genomtänkta förslag innan man yttrar sig.

Anf. 10 ESABELLE DINGIZIAN (mp) replik:

Fru talman! Jag vill bara påminna Cecilia Magnusson om att det är hon som sitter i regeringen och inte vi. Vi får hela tiden frågor: Hur tänker oppositionen göra det ena? Hur tänker oppositionen göra det andra? Det är ju ni som har ansvaret. Det är ni som ska tala om för oss hur ni ska göra. Jag tycker att det är bättre om Cecilia Magnusson ägnar sitt anförande åt att förklara vad hon tänker göra i stället för att bekymra sig över vårt samarbete. Jag kan försäkra Cecilia Magnusson om att vi hanterat det bäst själva.

Jag tänkte nu övergå till att prata om Skapande skola. Cecilia Magnusson säger att vi applåderar. Jag har sagt att Miljöpartiet tycker att idén om att alla barn får möta kulturen, att den är kopplad till skolan, är väldigt bra. Men jag vet också att allting inte står rätt till.

På Kulturrådets hemsida läser man att 25 procent av kommunerna inte alls har ansökt om pengarna. Jag undrar om det inte är ett bekymmer för Moderaterna att det är ganska många barn som inte alls har fått ta del av idén om att kulturutövarna ska möta barnen i skolan. Jag undrar om ni har gett några direktiv till Kulturrådet för att förbättra det.

Anf. 11 CECILIA MAGNUSSON (m) replik:

Fru talman! Tack för inlägget om Skapande skola, Esabelle Dingizian! Ja, det är en väldigt spännande utveckling. Om det är 25 procent som inte har sökt pengar – jag har inte räknat det så – är det ändå 75 procent av landets kommuner och skolor som har sökt.

Då ska man också betänka att skolor och kommuner på mindre än ett år har satt sig ned och tänkt igenom detta: Hur kan vi samverka bättre med museer, bibliotek och andra? Hur kan vi få en sammanhållning mellan skolan, undervisningen, och kulturen, göra handlingsplaner och söka Skapande skola-stöd? Detta har skett på mindre än ett år! Jag måste säga att jag är ganska imponerad av att man har lyckats få in 75 procent av skolorna, kommunerna och eleverna till Kulturrådet.

Det är oerhört viktigt att man tänker igenom vad man vill göra och hur man ska göra detta, för att sedan få möjligheter att förverkliga det. Det är oerhört centralt i satsningen på Skapande skola.

Nu stannar vi upp och ser vad det beror på att man inte har sökt och hur styrningen av satsningarna har varit. Har det varit tillräckligt? Har det varit bra? Kan vi göra saker och ting bättre? Sedan kan vi utvidga det.

Väldigt mycket spännande har hänt ute i kommuner mellan skolor och kulturinstitutioner och fria grupper som aldrig förr har varit i kontakt med skolorna och undervisningen. Vi ser att det blir en oerhört stimulerande tid framöver, en utvecklingsfas.

Anf. 12 ESABELLE DINGIZIAN (mp) replik:

Fru talman! Jag tycker snarare att det är ett bekymmer att 25 procent – vilket för övrigt står på Kulturrådets hemsida – inte har sökt pengarna.

En idé som vi tycker är bra är just att barnen får träffa kulturutövarna. Jag har också läst att pengarna inte har gått just till det här mötet, utan mycket pengar går till att barnen skapar själva.

När jag läser i betänkandet blir jag ännu mer oroad. Jag undrar om ni funderar på att ändra riktning, därför att ni säger om Skapande skola-satsningen ”att skolorna har möjlighet att använda sig av lokal och regional kompetens hos museer, bibliotek, gallerier m.fl.”. Det är väl inte tänkt att man ska gå på bibliotek och museer med de här pengarna, hoppas jag. Tanken är väl att detta ska generera jobb för kulturutövarna, och att det inte blir andra saker man gör med pengarna. Det är lite det jag är ute och fiskar efter.

Eftersom ni svarar på det viset på Socialdemokraternas motion undrar jag om ni inte riktigt har hittat hem. För mig är det viktigt att barnen och ungdomarna får träffa just kulturutövarna.

Anf. 13 CECILIA MAGNUSSON (m) replik:

Fru talman! Ja, mötet mellan kulturen och eleverna i deras lärande är oerhört viktigt. Det är det som är själva tanken med Skapande skola. Jag kan försäkra att det kan användas till allt det som räknades upp och

mycket mer. Det är upp till skolorna att bestämma vad man ska använda Skapande skola till, hur man vill utveckla detta.

Det finns oerhört många spännande exempel som kan vara ledstjärnor i det här arbetet. Till exempel har Karlskrona i många år jobbat tillsammans mellan skolan och kulturlivet. Man har bland annat en samverkan med Marinmuseum från det att barnen är jättesmå, när de går i förskolan och ettan, och upp till nian och även gymnasiet. Det är ett jättebra, själv-påtagat arbete. Det är inget projekt utan någonting som löper år efter år. Jag tror att man har hållit på i tolv år med den här samverkan. Det är oerhört bra.

På andra ställen samverkar man med fria kulturutövare. Författare kommer till skolan och berättar om sitt författarskap, berättar för barnen hur det är att skriva och ger dem inspiration till ett eget skrivande. Det är jättebra.

Vi ska inte styra. Vi ska låta elever och lärare efter lokala förutsättningar på bästa möjliga sätt få in kulturen som en naturlig del i lärandet för att barnen bättre än i dag ska kunna ta till sig den kunskap de behöver för hela livet.

Anf. 14 MARGARETA ISRAELSSON (s) replik:

Fru talman! Den 17 november var jag på Orienteatern, och vi fick i en paneldiskussion frågan hur Sverige kan bli ett ledande kulturland. Cecilia Magnussons kollega Mats Johansson sade att man inte behöver fundera över det, för det är vi redan. Debattledaren sade då att det visar att 1974 års kulturpolitik har varit framgångsrik.

Jag tror att det är viktigt när vi pratar om kulturpolitik, som några har nämnt i dag, att se att det faktiskt är väldigt mycket som vi är överens om. Vi ska inte missa det. Vi ser på mycket i budgeten att vi drar åt samma håll i fråga om hur vi vill fördela resurserna. Men vad händer sedan? Det är mycket av de frågor som vi från oppositionen har.

Vad vill regeringspartierna? Det är den frågan vi har. Vi har inte fått några förslag på två och ett halvt år. Inga propositioner har lagts fram. Hur blir det med public service, Cecilia Magnusson? Har ni enat er? Ska vi få en statstelevision som vi ska finansiera via budgeten, eller hur blir det? Har ni bestämt er på den punkten?

Jag får en fundering när Cecilia Magnusson lägger ned så mycket tankemöda på vårt rådslag. Och det är roligt att Cecilia Magnusson är inne på vår hemsida. Till skillnad från hur det är på den blogg som kulturministerns politiska sekreterare har fått man verkligen kommentera på vår hemsida. Där är det möjligt för alla att komma med synpunkter och idéer. Välkommen att skicka in och inte bara titta!

Eftersom ni i Moderaterna nu har bestämt er för att börja jobba med rättvisa skulle jag vilja säga: Välkomna, det var på tiden! Tala då om för mig vad det är för rättvisa i att den person som möter arbetslöshet ska få en höjd skatt och på så sätt, enligt den devis ni själva har presenterat, få mindre resurser att lägga på kultur.

Anf. 15 CECILIA MAGNUSSON (m) replik:

Fru talman! Grönt kan ju vara kreativt, och kulturen ska vara kreativ. Det kanske är många kreativa människor här i dag.

Det är lite konstigt att höra Margareta Israelsson. Först råskäller hon om att vi inte gör något, sedan säger hon att vi är överens om så mycket. Kan man vara både det ena och det andra? Tydligt. Jag tycker att det är lite konstigt.

Margareta Israelsson tar upp public service. Hon vet ju att Public-service-utredningen har varit ute på remiss. Det kommer alldeles strax att vara samråd, och en proposition är på väg fram. Det kommer. Men det finns ju mycket annat att prata om.

Margareta Israelsson pratar om rättvisa. Vad är det för rättvisa när stockholmarna ska få fri entré medan alla andra museer i övriga landet inte omfattas? Jag tycker inte att det är rättvist. Kan Margareta Israelsson säga var det rättvisa ligger i att 16 museer i Stockholm ska ha fri entré men inte hundratals andra museer i hela landet?

Höjd skatt pratar hon också om. De skattehöjningar som skulle komma om Socialdemokraterna skulle vara vid makten, vad skulle de innebära för kulturarbetare och andra? Margareta Israelsson förfasade sig i sitt anförande över den skattehöjning som skulle drabba de arbetslösa för att de inte får del av jobbskatteavdraget. Är inte Socialdemokraterna längre fästa vid tanken på att det ska vara bra att betala skatt och att det ska vara höjda skatter i det här landet? Har ni gått ifrån det, eller hur ser det ut?

Anf. 16 MARGARETA ISRAELSSON (s) replik:

Fru talman! Låt oss klara ut detta med fri entré. Är det inte lite larvigt att stå och föra det här resonemanget? Vi gick till val på att fri entré skulle gälla på museer generellt, men det är inte en fråga som riksdagen beslutar om, utan det är upp till regioner och lokala företrädare för museer att göra det. Vi tycker generellt att vårt kulturarv inte bara ska vårdas utan att det är väsentligt att man också har besökare.

Förklara för mig: Vari ligger rättvisan med fri entré – eller gratis entré, som ni föredrar att kalla det – på museerna i Stockholm för barn men inte för vuxna? På vilket sätt stimulerar detta Luleå, Haparanda, Malmö och Lund? Det handlar ju bara om att familjerna inte ska få göra något tillsammans. Den retoriken går inte ihop, Cecilia Magnusson.

Om vi ska ha ett samråd om public service tycker jag att det är bra. Jag välkomnar det. Jag har sagt det hela tiden, och vi har från oppositionspartierna sagt att vi gärna ser ett samtal, även om ni rev upp det som vi gemensamt hade förhandlat fram.

Tala nu om för mig vad det är för rättvisa om man ska få sänkt skatt när man arbetar och att man för de pengarna ska kunna betala för den kultur som kostar pengar. Då är det ju vissa som inte får sänkt skatt. Hur ser ni på det? De som nu varslas och blir arbetslösa med sänkt ersättning och höjd skatt, vari ligger rättvisan för dem? Och hur ser ni på behovet av att kunna ta del av kulturutbudet för våra pensionärer?

Anf. 17 CECILIA MAGNUSSON (m) replik:

Fru talman! Det är intressant att höra Margareta Israelsson förklara detta med fri entré. Kulturarvet behöver vårdas, men hur ska det vårdas utan pengar? Ni har inte anvisat några pengar till hur vi ska vårda det som finns på museerna. Det måste ju vårdas. Människor kommer till ett välvårdat kulturarv på museerna. Vi ser att besökssiffrorna stiger trots att det är avgift för vuxna.

Margareta Israelsson kanske inte tänkte på det, men det är faktiskt fri entré för barn upp till 19 år i nästan hela landet. Där ligger rättvisan. Barn och unga ska ha fri tillgång till kulturarvet. Människor som är myndiga och vuxna kan bli statsministrar och valda till fina ämbeten, som riksdagsledamotskap. Dem ska vi inte styra med fri entré, tycker vi moderater och vi i alliansen. Det är en väldigt viktig skillnad mellan oss och Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Vi tycker inte att man ska styra människors kulturutbud, utan det ska vuxna människor göra själva. Men barn är oerhört viktigt, och det förvånar mig att inte Margareta Israelsson har funderat över detta tidigare.

Jag är glad över att vi just i dag, i adventstid, har denna kulturdebatt. Jag önskar verkligen att Miljöpartiet, Vänstern och Socialdemokraterna till nästa debatt har ett bättre och mer sammanhållet förslag som vi då kan debattera.

Anf. 18 ANDERS ÅKESSON (c):

Fru talman! Inledningsvis vill jag yrka bifall till utskottsmajoritetens förslag i betänkandet KrU1.

Så vill jag ta upp några reflexioner med anledning av betänkandet. Jag tycker att det har varit intressant att följa debatten så här långt och notera hur den av Vänsterpartiet anförda kulturoppositionen i landet spretar betänkligt både i sak och i ambition.

Fru talman! Riksdagsledamöter! Det är faktiskt ett ekonomiskt spann mellan 123 och 1 000 miljoner kronor mellan det tre oppositionspartiernas ytterst divergerande syn på hur man ska satsa på svensk kulturpolitik 2009.

Socialdemokraterna nöjer sig med 123 miljoner kronor, Miljöpartiet har 258 miljoner och Vänsterpartiet 668 miljoner kronor, plus 300 miljoner kronor från Svenska Spel i extraambitioner på kulturområdet.

Fru talman! Detta visar på några saker. Det visar på en oförmåga att prioritera. Man vill hellre ha mer av allt och vara alla goda gåvors givare än att någon stund ägna sig åt att prioritera det ena före det andra. Det är ju så den verkliga politiken är: Man kan inte ge allt åt alla samtidigt, utan man måste prioritera.

Det visar också på en mycket intressant oförmåga att samverka i den svenska politiska oppositionen även på kulturområdet.

Det visar också på en oförmåga att ta ekonomiskt ansvar; även om kulturpolitiken är en liten del av de svenska räkenskaperna visar man en oförmåga att ta ekonomiskt ansvar också på detta område.

Fru talman! Det är en lycka för svenskt kulturliv och svensk samhällsekonomi att de rödgröna är förpassade till oppositionsbänkarna. Man kan också uttrycka det så som det står skrivet i betänkandet:

Utmärkande för främst Vänsterpartiets budgetalternativ inom kultur- utskottets ansvarsområde är de många svagt underbyggda insatserna, mestadels helt utan motivering trots att i många fall betydande belopp avdelas inom ett stort antal områden.

Fru talman! Svenskt kulturliv måste bävas inför risken att dagens op- position lyckas bli överens och bli ett regeringsalternativ i framtiden.

Fru talman! Det finns självklart några andra saker, och långt mer po- sitiva saker, att uppmärksamma i det här betänkandet. Låt mig bara nämna tre!

Skapande skola har tidigare luftats här. Det är en mycket framgångs- rik satsning, önskad och älskad av många. 75 procent av landets kommu- ner ansöker om detta. Det riktar sig då till årskurs 7–9 i grundskolan, än så länge.

I en första ansökningsomgång fördelas 27 miljoner kronor till 152 kommuner och friskolor runt om i vårt land. Det är en självklar ambition, vilket det också har givits uttryck för tidigare här från talarstolen, att projektet eller satsningen Skapande skola över tiden ska byggas ut till att omfatta hela grundskolan.

Den andra saken, fru talman, som jag är väldigt glad över är den extra satsningen på Riksteatern i kommande års kulturbudget, som vi kan läsa om.

Riksteaterns sätt att arbeta – det är en nationell institution i stark symbios med lokalt och regionalt ideellt kulturliv – är, vill jag påstå, ett föredöme för andra nationella institutioner. Det ger ett mycket starkt en- gagemang. Det ger ett mycket starkt genomslag och en oerhört hög *pay back* till stat, region och kommun i form av väldigt stora ideella krafter som frigörs med det sättet att arbeta.

Den tredje saken jag tänkte nämna bland de väldigt många goda saker som finns att läsa om i detta betänkande är den kyrkoantikvariska ersätt- ningen. Det är också ett gemensamt kulturarv vi har att vårda, i form av kyrkobyggnader som är fördelade över hela landet.

Kyrkoantikvarisk ersättning omnämndes ju i september i presskom- mentarerna till kulturbudgeten som något av en vinnare i årets kultur- budget. Och helt i enlighet med det avtal som staten och Svenska kyrkan har slutit fördelas 465 miljoner kronor till kyrkoantikvarisk ersättning kommande år. Helt i enlighet med det avtal som finns har man också inlett förhandlingar mellan staten och Svenska kyrkan om hur fortsätt- ningen av det här åtagandet ska hanteras åren efter 2010.

Fru talman! Alliansregeringen är att lita på även i detta sammanhang. Jag ser med förväntan fram emot den hearing som kommer att ordnas här i riksdagen på torsdag den 4 december i ämnet kyrkoantikvarisk ersätt- ning. Det är ett mycket bra initiativ. Och det ger rimligen vid handen, fru talman, att det finns ett behov av ett än bättre samspel mellan staten, i form av Riksantikvarieämbetet, och dess förlängda armar ute i landet på länsstyrelsens kontrollfunktioner. Det handlar om ett bättre samspel och ett rätt stort behov av ödmjukhet i arbetet med att hantera balansen mel- lan brukande och bevarande vad gäller detta kulturarv.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag på nytt yrka bifall till förslaget i betänkandet. Jag vill uttrycka att budgeten på detta område, utgiftsom- råde 17, är väl avvägd och väldigt bra för svenskt kulturliv.

Jag vill uttrycka min förundran, fru talman, över den av Vänstern anförda spretiga och på sina håll bristfälligt underbyggda politik som oppositionen har.

Jag vill uttrycka min glädje över i synnerhet de satsningar som görs på Skapande skola och på Riksteatern.

Anf. 19 SIV HOLMA (v) replik:

Fru talman! Vad annat kunde jag ha väntat mig än att man skulle skryta över sin delaktighet i regeringen eller regeringens fantastiska politik?

Jag kan väl börja med att säga så här: Jag tycker inte att det är någonting att skryta över att man under de två första åren har gjort skattesänkningar, med 5 000 kronor i månaden, som har tillfallit den tiondel som är rikast, speciellt inte utifrån ett kulturpolitiskt perspektiv när man ser vilka brister som finns i det svenska kulturlivet.

Jag skulle gärna vilja höra av Anders Åkesson vad han har för motiv när han inte tycker att man ska kunna använda en del av Svenska Spels vinst till just satsningar på barns och ungas kultur.

Precis som den här statliga utredningen föreslog för två och ett halvt år sedan vill vi satsa 300 miljoner, för de pengarna behövs.

Drygt 1 miljard, kanske mer, går till idrotten. Det tycker vi är helt okej och bra. Ni tycker att det är viktigt att man sänker skatten med 5 000 kronor till den tiondel som tjänar mest i Sverige. Däremot är ni inte intresserade av att satsa 300 miljoner för barns och ungas kulturbehov.

Jag tycker att det skulle vara oerhört intressant att höra vad Anders Åkesson har för argument för detta.

Anf. 20 ANDERS ÅKESSON (c) replik:

Fru talman! Tack, Siv Holma, för frågorna! Jag skryter inte, Siv Holma, över en delaktighet. Jag säger bara som det är. Det är en väldigt bra kulturbudget som är framlagd. Centerpartiet, liksom de andra tre allianspartierna, är väldigt delaktiga i den, och det är jag väldigt glad och väldigt stolt över. Jag är inte nöjd, för vi är inte i mål än, men jag är väldigt stolt och glad över att vara delaktig i den här budgeten. Det vill jag börja med att säga.

Vi sänker skatten för väldigt många, Siv Holma, bland annat lokalvårdare, barnskötare, förskollärare, poliser och verkstadsarbetare hemma i Kalmar, där jag är verksam, och i Kalmar län. Det betyder att de får 1 000–1 400 kronor mer i månaden att själva disponera över.

Det vore förmätet av mig, Siv Holma eller riksdagen att tala om på vilket sätt de ska använda de pengarna, men jag är rätt övertygad om att en del av dem också läggs på konsumtion av kultur av skiftande art. Men jag skulle aldrig drista mig att vara smakpolis åt dessa människor och säga vad som är god och dålig kultur.

Sedan gällde det Svenska Spel och ungdomarna. Ja, det är ju en fantastisk tur, Siv Holma, att vi har Svenska Spel så att Siv Holma och Vänsterpartiet hade 300 miljoner att hämta för ytterligare en satsning. Men, Siv Holma och Vänsterpartiet, varför inte vänta på den kulturutredning som presenteras om – vad kan det bli – ett par månader? Då kan man se på vilket sätt man gör en samlad bedömning av hur ungdomar och barn får tillgång till kulturen och hur vi finansierar. Det är väl bättre

än att lite ad hoc-mässigt rycka 300 miljoner där och 500 miljoner där? Summan av kardemumman blir då att vi övertrasserar med 1 miljard. Det, fru talman, skapar ingen hållbarhet eller trovärdighet för svensk kulturpolitik.

Prot. 2008/09:39
1 december

*Kultur, medier, tros-
samfund och fritid*

Anf. 21 SIV HOLMA (v) replik:

Fru talman! Jag blir förvånad över att Anders Åkesson drar till med sådana saker som att man skulle övertrassera – det finns liksom ingen grund. Detta beror väl på att Anders Åkesson inte kan någonting om Vänsterpartiets ekonomiska politik och budget.

Jag som har varit med om att ta fram den vet att det finns ett finansiellt sparmål på 1 procent, det vill säga inkomsterna överskrider utgifterna med 1 procent.

Jag kan bara beklaga att jag inte känner igen Centerpartiet från den tid då man åtminstone försökte vara mer för att man skulle ha en balanserad regional rättvisa och så vidare. Här har man liksom anammat att man ska satsa på dem som har det bäst. De med de största inkomsterna får 5 000 kronor mer i månaden.

Jag får inte heller något svar när det gäller Svenska Spels vinstmedel. 1 miljard ad hoc – ja, men idrotten har ju fått det i ett antal år. Enligt den här statliga utredningen skulle man börja under en treårsperiod. Hade man gjort det här 2007, 2008 och 2009 hade man klarat av det. Sedan skulle man undersöka vidare hur man skulle göra när den här spelutredningen kommer – var det i början av nästa år den skulle komma – och man ser vad den säger för någonting.

Då skulle jag gärna vilja veta: Kommer Anders Åkesson att arbeta för att statliga Svenska Spel ska säljas ut?

Anf. 22 ANDERS ÅKESSON (c) replik:

Fru talman! Jag vill nog påstå att det är att övertrassera när man inte kan hålla sig inom ett anvisat utrymme på drygt 10 miljarder. Man klipper till med en frisk miljard till. Då har man svårt att prioritera. Jag kallar det att övertrassera. Man kan säkert kalla det något mer budgettekniskt korrekt. Men jag valde ordet övertrassera, och det står jag för.

Jag är, Siv Holma, dessutom inte ensam om att inte förstå Vänsterpartiets budget. Men det är något helt annat. Det är egentligen inte det vi ska diskutera.

Jag känner mig mycket väl hemmastadd med den politik vi för med skattesänkningar som har sin absoluta tyngdpunkt på de människor som har låga och normala inkomster. Men vår syn på ekonomi kanske skiljer sig åt.

Jag är väldigt nöjd med att människor med normala och låga inkomster i Kalmar län, min valkrets, och resten av landet får mer att själva bestämma över. Bland annat kanske man vill konsumera kultur.

Jag har inga som helst problem, fru talman, med att argumentera exempelvis för satsningen Skapande skola som innebär en satsning fördelad över hela landet. Den omfattar kulturarbetare och barn och ungdom över hela landet. Det är ett mycket gott exempel på ett regionalt ansvarstagande som Siv Holma efterfrågade från Centerpartiet.

Vad det gäller Kulturutredningen och spelutredningen är det så väl att spelutredningen, som heter något annat, presenterar sina idéer här vid

Luciatid den 15 eller 17 december, Kulturutredningen strax efter jul- och trettonhelgen. Det ger både opposition och majoritet i denna kammare möjlighet att samlat bedöma framtiden för både Svenska Spel och kulturen och hur vi fortsätter att använda pengarna på ett klokt vis.

Så, fru talman, för man en långsiktig och hållbar kulturpolitik i vårt land.

Anf. 23 CECILIA WIKSTRÖM i Uppsala (fp):

Fru talman! Sverige är en gammal demokrati. Nästa år ska vi högtidligt hålla att vi har åtnjutit fred i 200 år. Det är en absolut unik situation i världen. Sedan 1766 har offentlighetsprincipen och tryckfrihetsförordningen funnits garanterade i vår grundlag.

Jag berättar detta som bakgrund till att jag för ett år sedan när kulturutskottet debatterade här i kammaren talade om allas vårt ansvar att stå upp och försvara yttrandefriheten, varhelst i världen den kränks. Under det år som har gått, fru talman, har väldigt mycket hänt när det gäller yttrandefriheten. Situationen för det fria ordet är dystert, inte bara långt borta, även på den europeiska kontinenten.

Förra veckan samlades vi i Börshuset för att lyssna till Salman Rushdie och Roberto Saviano, två författare som tvingats betala ett mycket högt pris, nämligen frihetens pris för att de givit ord åt sin verklighet genom att skriva böcker som skildrar deras erfarenheter och därigenom gjort sina berättelser till allas våra. Mullorna i Iran tolererade inte detta på 80- och 90-talen. Brottsyndikatet Camorran, den napolitanska maffian, tolererar inte detta i Italien i dag, eftersom de i år, 2008, har utfärdat dödsdom mot den 29-årige författaren Roberto Saviano.

Detta visar att pennan kan vara farligare än vapen. Detta visar också på litteraturens sprängkraft. Varför? Jo, för att litteratur kan förändra en värld.

Saviano sade i Börshuset: Författaren kan man stoppa, men författaren har en allierad. Det är läsaren som aldrig kan stoppas.

Fru talman! Det är viktigt att vi ibland gör de här utblickarna över världen för att se att kulturpolitik inte bara är något nationellt. Kulturpolitik är djup ideologi. Det handlar inte bara om att flytta pengar från ett konto till ett annat eller att öka eller minska med 1 miljon här eller där, även om det också är viktigt. Kulturpolitik är så mycket mer och kräver allas vårt engagemang och ansvar på ett utökat sätt.

I dag lever vi, som flera av mina kolleger i utskottet har talat om redan, i en tid av finansiell kris och turbulens på den finansiella marknaden över hela världen. Många människor i vårt land känner oro inför framtiden. Jobben, bostaden, ja hela tryggheten kan vara hotad när den globala finansiella oron är ett faktum även i vårt land.

Också inom kulturvärlden kommer detta att kännas av. I vilken omfattning är mycket svårt att prognostisera, precis som vår finansminister har sagt många gånger.

Men vår regering har haft en så stram budgetdisciplin att vi har ett förhållandevis gott utgångsläge jämfört med andra länder att tackla de problem vi står inför med insatser för dem, som Margareta Israelsson också har lyft fram, som mister sina arbeten. De åtgärderna är vidtagna. Det finns utbildningsinsatser och annat som är gjort.

Fru talman! Det är också i tider av kris som kulturens betydelse växer och tydliggörs. Människan behöver i oroliga tider något som hon kan söka fäste för livet i. Här erbjuder kulturen en rikedom. Trots den ekonomiska turbulensen kan vi i dag stå här och säga att vi gör en satsning på kulturens område i årets budget som ökar med 80 miljoner kronor.

Fru talman! Vi måste vinna varje människas insikt om att litteratur, teater, musik, bildkonst och andra kulturyttringar kan befria och upprätta en människas känslor och inneboende kreativitet. Den som äger ett språk är rik och trygg och kan uttrycka sig, debattera och argumentera för sin sak och ta plats på samhällets alla estrader, kulturellt, politiskt och socialt. Men man behöver verktyg för detta.

Fru talman! Det är därför som vår regering har gjort betydande satsningar på skolan. Jag menar att samhällets kanske allra viktigaste kulturella arena är just skolan. Därför har vi under den här mandatperioden satsat på en politik för bildning, både när det gäller skolan och kulturen. För baskunskaperna att läsa, skriva och räkna har det inneburit den allra största reformen för lågstadiet någonsin med medel på omkring 900 miljoner kronor.

Därtill kommer den satsning som alla mina kolleger som har talat redan har nämnt, nämligen satsningen på Skapande skola som innebär 175 kronor per barn och år från och med högstadiet. Här har sagts, felaktigt vill jag påstå, att det bara är 75 procent av landets kommuner som har sökt bidrag. Det är inte sant. Det är 75 procent som har beviljats bidrag. Det är en skillnad. Det finns fler kommuner som har sökt. Men 75 procent har kommit med en ansökan som har varit av en sådan kvalitet att man har beviljats anslag.

Det är viktigt att se till att ansökningarna blir bättre till kommande år så att ännu fler av landets kommuner kan vara med och ta del av medlen. Vi vill naturligtvis se en utbyggnad av Skapande skola under kommande år så att vi snart ska kunna se en skillnad när det gäller kreativitet och kultur för alla barn i svensk skola. Det är en oändligt viktig uppgift för samhället. Det handlar om att tala, skriva, måla, dansa, spela och sjunga, få språk och verktyg för drömmar och visioner.

Jag kan berätta något från satsningen Skapande skola. Man talar här från oppositionen lite föraktfullt, tycker jag, om vilka kommuner som har fått medel. Det är faktiskt så att många olika verksamheter får bidrag. Haninge kommun till exempel planerar två musikprojekt, ett i sarskolan Brandbergsskolan och ett i Vendelsöalmsskolan där elever med Aspergers syndrom går. Kan man tänka sig något mer behjärtansvärt än att de här barnen får hjälp att hantera sin många gånger tuffa tillvaro med hjälp av kultur och kulturens utövares professionalitet som möter dem? Det handlar om att kommunicera med varandra och att ge uttryck för sina erfarenheter.

I Umeå vill man bland annat inom scenkonsten göra workshops, och man har läsprogram för att stärka kulturens roll i lärandet. Tillsammans med författare, skådespelare, musiker och andra är tanken att ge eleverna praktisk kunskap om språk som kommunikation.

Fru talman! Jag tycker att det här är underbara satsningar och fina projekt som vi ska vara rädda om och naturligtvis vidareutveckla.

Mina kolleger har talat mycket om begreppet "fria museer". I vår värld är det museerna själva som väljer hur de vill skapa sin framtid och

hur de vill möta sin publik. Under Socialdemokraternas tid genomfördes fri entré vilket var, tyckte jag då, tveksamt. Man frågade nämligen aldrig museicheferna eller ledningarna om de ville ha detta eller inte, och jag vet att till exempel chefen för Naturhistoriska riksmuseet sade: Vi vill inte detta. Vi vill själva avgöra. Hon sade att det var med stalinistiska metoder som reformen genomfördes.

I dag är det något annat. I dag handlar det om att satsa 40 miljoner kronor på en reform för fria museer. Därmed får de större resurser och friare tyglar att välja hur de vill möta sin publik. Somliga, till exempel Nationalmuseum, gick ganska snart efter att propositionen hade lagts fram ut med ett pressmeddelande och sade att de nu väljer att digitalisera sina samlingar. Museet står inför en betydande renovering, och då är detta ett sätt att möta publiken över hela landet.

I Folkpartiet har vi länge verkat för att kopplingen mellan utbildning och kultur ska bli ännu starkare. Jag är stolt, fru talman, över årets forskningsproposition där vi satsar stort på kulturen som forskningsfält. Forskningen inom kulturområdet omfattar inte bara konstarter, kulturarv och kulturinstitutioner utan också frågor om värderingar och förhållningssätt och om kommunikation och kreativt skapande.

Här kommer Vetenskapsrådets anslag på konst- och kulturområdet att höjas från dagens 20 miljoner till 40 miljoner 2009, en satsning med dubbelt så mycket pengar. 2010 är anslaget 50 miljoner. Detta är riktat till konstnärlig forskning och kulturforskning, ett mycket eftersatt forskningsfält hittills, men nu gör regeringen en stor skillnad när det gäller detta.

Också en forskarskola inrättas och finansieras inom ramen för Vetenskapsrådet. Den kommer att vara öppen för ansökan från alla de konstnärliga högskolorna och också tvärsektoriellt eller tvärvetenskapligt. Satsningen innebär totalt en fördubbling av rådsanslagen till konst- och kulturforskning.

Dessutom ökar fakultetsanslagen till de konstnärliga högskolorna med 30 procent. Det är väldigt viktigt. Man kan säga att forsknings- eller fakultetsanslagen till universitet och högskolor ökar generellt. Vid Uppsala universitet, mitt eget alma mater, ökar fakultetsanslagen med 15 procent. Det är väldigt mycket och väldigt stort, och det tas tacksamt emot, men till kulturforskningen är ökningen alltså 30 procent.

Fru talman! Mina kolleger har haft initierade och dramatiska debatter med företrädare för oppositionen, så jag ska nog nöja mig med att säga att jag yrkar bifall till förslaget i kulturutskottets betänkande.

Utöver detta vill jag bara säga någonting om hur vi ser på detta med kultur och kulturens kraft. Jag vill citera den tidigare premiärministern i Storbritannien, företrädaren för Labour, Tony Blair, som sade: Kulturen har en intellektuell kraft likaväl som en ekonomisk. Ett land som fäster avseende vid kulturen blir inte bara ett bättre land att leva i – det blir också ett mer framgångsrikt land.

Ett närmare samarbete mellan kulturpolitik, regional tillväxtpolitik och näringspolitik är prioriterat för alliansregeringen. Här har kulturministern och näringsministern redan initierat ett betydande samarbete som kommer att betyda mycket för hur vi i framtiden kommer att uppleva detta med kulturens inneboende kraft.

Fru talman! Jag vill avsluta mitt anförande med att tacka mina kollegor från alla partier i kulturutskottet för en trevlig höst med fina och viktiga samtal. Jag önskar alla, även fru talman, en glad och fin adventstid!
(Applåder)

Anf. 24 SIV HOLMA (v) replik:

Fru talman! Jag tänkte ställa lite frågor om Skapande skola. Till att börja med vill jag säga att även jag tycker att kultur handlar om makt, yttrandefrihet och demokrati.

När det gäller Skapande skola vill jag ge en bild från verkligheten. Min kommun Kiruna har beviljats ett bidrag på 125 000 kronor om jag inte minns fel. Jag träffade fritids- och kulturchefen i går. Man är i full färd med att genomföra detta, men det tragiska i sammanhanget är att man samtidigt på grund av den kommunalekonomiska situationen kommer att minska med ett antal tjänster på biblioteket och inom musik- och kulturskolan. Kiruna har också ett bildarkiv där man bevarar Kirunas kulturarv i form av till exempel Borg Meschs fotografier. Det kommer man vad jag förstår att lägga ned.

Detta visar att satsningarna inte fungerar så att de kan motsvara alla barns behov av kultur. När Cecilia Wikström nu hyllar detta initiativ som så bra förstår jag ännu mindre varför ni satte foten på bromsen och inte fortsatte utvidgningen till att gälla fler elever. Det är för mig en gåta, men Cecilia Wikström kanske kan förklara så att jag förstår hur ni tänker.

Anf. 25 CECILIA WIKSTRÖM i Uppsala (fp) replik:

Fru talman! Jag börjar med att beklaga att Kirunaborna uppenbarligen har de politiker de förtjänar som inte kan prioritera bättre. Skapande skola har ingenting att göra med kommunala prioriteringar eller nedskärningar i den vanliga budgeten.

Skapande skola beviljas medlen från Kulturrådet som bekant. Har Kirunaborna fått 125 000 kronor från detta anslag är det väldigt mycket pengar för högstadieeleverna i Kiruna.

Jag skulle råda Siv Holma att ta kontakt med de lokala politikerna där och säga att nedskärningar när det gäller kommunala kulturinstitutioner inte får ske. Det belastar en helt annan budget.

När det gäller Vänsterns budgetalternativ i vårt betänkande konstaterar jag att ni vill lägga ned Forum för levande historia. Vänstern vill skära ned anslaget till sjukhuskyrkan. Vänstern vill släppa den illegala nedladdningen fri och försvarar inte upphovsmännens rätt, undantaget Siv Holma som har visat civilkurage i frågan och sagt att hon tänker rösta mot partilinjen. Det är hedervärt.

Detta är dock vad Vänstern säger när det gäller dessa tre viktiga framtidsfrågor på kulturområdet. Vad har Siv Holma att säga mig om det?

Anf. 26 SIV HOLMA (v) replik:

Fru talman! Jag fick inte svar på min fråga, och det är klart, det finns väl inget svar.

När det gäller frågan om den kommunalekonomiska situationen hänger det visst ihop med vilken ekonomisk politik som bedrivs på nationell nivå. Det handlar om hur mycket man satsar på den kommunala

sektorn. Nu satsar man inte alls utan fryser statsbidragen till kommunsektorn. Därför måste kommunledningarna runt om i landet göra dessa drastiska nedskärningar.

Jag ska bara informera Cecilia Wikström att jag faktiskt råkar sitta i kommunfullmäktige och har drivit frågan på det sätt som Cecilia Wikström efterlyser.

Det var det ena. Det andra handlar om Forum för levande historia. Forum för levande historias uppgifter ska vara kvar, men de ska överföras till högskola eller lämpligt universitet. Jag kritiserar detta utifrån att alliansregeringen gör historia till ett politiskt slagfält. Det var precis vad forskarsamhället i vårt avlånga land lyfte upp, och det är en viktig sak.

Sedan handlar det om statsbidragen till trossamfunden. Vi har sagt att det finns vissa värderingsgrunder som man ska uppfylla för att få statsbidragen. Vi har ännu inte fått någon redovisning. Vi har sagt att när vi får redovisningen och allting går enligt tingens ordning kommer trossamfunden att få behålla pengarna. Det här är ett sätt för oss att återigen lyfta fram frågans betydelse.

När det i övrigt handlar om Vänsterpartiets satsningar på kulturen kan jag säga att de är väl underbyggda. Vi har drivit många av de här frågorna i flera år och argumenterat för detta. Det är inte heller någonting svårt att ta till sig om man vill. Men jag förstår att det kan finnas en gnutta avund hos allianspartierna därför att de inte har den här möjligheten att satsa. Vi har en annan ekonomisk politik.

Anf. 27 CECILIA WIKSTRÖM i Uppsala (fp) replik:

Fru talman! Det är helt uppenbart att den globala finansiella oron inte har gått hem hos Siv Holma och Vänsterpartiet. Jag tycker att det vore klädsamt att sansa sig en smula och inse att här är det människor som mister sina jobb, här varslas det. Det behövs en offensiv politik för att möta detta, inte en sedelpress i källaren som prånglar ut sedlar.

Vi gör inte historia till något slagfält. Vi gör historia till ett kärnämne i svensk skola. Slagfälten står Siv Holmas parti för historiskt sett.

Jag hade hoppats att jag inte skulle behöva säga det en gång till här i kammaren, men när Siv Holma säger detta måste jag tala om det och säga att Forum för levande historia har en otroligt viktig uppgift i att upplysa om de brott mot mänskligheten som har skett under nazismen och under kommunismen. Det är inte acceptabelt att unga människor i vårt land inte känner till Gulag. Där gör Forum för levande historia en insats som inget universitet eller en vetenskaplig institution skulle kunna leva upp till. Därför satsade Göran Persson och hans regering på tillkomsten av Forum för levande historia.

Det vore klädsamt om Siv Holma i dessa dagar, när de sista överlevarna håller på att dö ifrån oss, slutade med tramset att vilja lägga ned Forum för levande historia.

Anf. 28 ESABELLE DINGIZIAN (mp) replik:

Fru talman! Cecilia Wikström pratar om kris, allas ansvar och om offensiv politik för att möta krisen. Då skulle jag gärna vilja höra lite mer om Accessprojektet och vilka resonemang ni har fört om att lägga ned projektet mot bakgrund av den ekonomiska kris vi har och det faktum att många människor går raka vägen ut till arbetslösheten.

Anf. 29 CECILIA WIKSTRÖM i Uppsala (fp) replik:

Fru talman! Krisen har rullat fram som en flodvåg, kan man säga. Ingen har kunnat prognostisera hur det skulle bli och hur fort det skulle gå. Jag hörde härromdagen Björn Wahlström, en gammal industriledare, berätta att när det förr skedde sådana här saker globalt visste man att blev det oro i Asien dröjde det tre veckor innan den kom till Europa och någon månad till innan den kom till USA. Nu handlar det nästan om minuter eller från dag till dag. Ingen har kunnat prognostisera den här situationen, och fortfarande kan vi inte överblicka den totalt.

Accessprojektet tillkom som en tillfällig satsning, ett projekt med tydlig början och ett tydligt avslut. Det har vi sedan förlängt. Ett projekt är ju inte ett projekt om det blir permanent. Accessprojektet går till historien som en mycket lyckad satsning, som ett mycket framgångsrikt projekt. Sedan får vi laga efter läge när vi ser vilken situation som uppstår.

Ni kan vara alldeles övertygade också i Miljöpartiet om att alliansregeringen gör det allra bästa med den allvarliga situation som vi har för handen för att säkerställa också satsningar inom den kulturella sektorn, för det kommer att behövas över hela linjen.

Anf. 30 ESABELLE DINGIZIAN (mp) replik:

Fru talman! Vad beträffar projekt är såvitt jag vet en del av idén att om det är lyckat ska det implementeras i den ordinarie verksamheten. Annars är det liksom ingen mening med att testa någonting. Varför skulle man säga om någonting var bra eller dåligt om man inte hade för avsikt att implementera det? Nu ser vi ju att det faktiskt har varit väldigt lyckat och att vi befinner oss i en kris. Jag förstår liksom inte att ni över huvud taget inte har fört resonemanget.

Den andra effekten som man kan se är att det just har gett jobb till kvinnor. Jag vet att Folkpartiet värnar om ett jämställdhetsperspektiv, och här finns ju ett tydligt förslag som har ett jämställdhetsperspektiv. 595 av 970 som har varit anställda i projektet har varit kvinnor. Att ni över huvud taget inte för något resonemang om att man eventuellt kan förlänga projektet förvånar mig jättemycket eftersom just Folkpartiet säger sig vilja ha ett jämställdhetsperspektiv i arbetet.

Anf. 31 CECILIA WIKSTRÖM i Uppsala (fp) replik:

Fru talman! Det handlar om precis det jag sade, att Access började i ett helt annat läge och skulle sluta. Sedan har vi förlängt det lite för att just de påbörjade projekten skulle kunna avslutas. Det handlar till exempel om att människor har jobbat med digitalisering vid olika institutioner, arkiv, bibliotek och så vidare. De projekten avslutas. Man kan inte fortsätta med ett projekt i det oändliga när till och med arbetsuppgifterna är färdiga.

Nu handlar det om att göra nästa satsning och att se hur vi ska hitta en möjlighet att möta den situation som vi nu har för handen. Accessprojektet kommer att gå till historien som ett mycket lyckat projekt, vill jag understryka än en gång. Jag är glad över att Esabelle tar upp den här frågan och att vi får den här diskussionen i kammaren, för Access var bra när det tillkom och det var bra när det förlängdes. Men nu ska vi se vad nästa satsning kan heta så småningom.

Anf. 32 MARGARETA ISRAELSSON (s) replik:

Fru talman! Jag vill börja med att tacka Cecilia Wikström för inlägget om betydelsen av det fria ordet. Jag vill instämma till fullo i detta.

Sedan måste jag ta tillfället i akt att få reda ut lite grann kring fri entré. Vi har ju glatt oss väldigt mycket åt Cecilia Wikströms stöd för fri entré vid museerna och också förstått att det har varit en viktig fråga för Folkpartiet att driva. Nu lät det nästan som om det inte var så viktigt. Men jag hörde ju från en diskussion som Cecilia Wikström deltog i efter att budgeten hade presenterats att en av de stående frågorna var att det nu fanns resurser för museerna själva att genomföra fri entré. Jag tycker att det skulle vara intressant att få lite grann belyst hur det ska gå till.

Frågan handlar om att ha möjligheten att erbjuda fri entré, där vi tycker att man ska ha skyldigheten att erbjuda fri entré. Vi förstår att regeringspartierna tycker att det är upp till museerna att bestämma. Men en grundläggande tes är: Har man resurserna för att erbjuda detta?

Vi har förstått att det finns en aspekt genom de 40 miljoner som anslaget på museiområdet nu ökas med och som jag vill säga till Cecilia Magnusson att vi ju är helt överens med regeringen om. Det finns ingen som säger att de pengarna inte ska tillskjutas när det gäller att vårda kulturarvet. Men av de pengarna är det bara 18,5 miljoner som är fria, som går till de museer som är myndigheter. Jag vill höra Cecilia Wikström förklara så att jag förstår om det är de 18,5 miljonerna som nu gör det möjligt för museerna att helt fritt avgöra om man vill ha fri entré. Är kostnaden 18,5 miljoner enligt Folkpartiets syn i dag?

Anf. 33 CECILIA WIKSTRÖM i Uppsala (fp) replik:

Fru talman! Jag vill också tacka Margareta Israelsson för instämmandet i uttalandet om yttrandefriheten. Det känns faktiskt väldigt gott.

Om vi ska rekapitulera historien lite grann när det gäller museerna har vi satsat 40 miljoner kronor på att förstärka budgeten. I den bästa av världar skulle Folkpartiet bestämma i den här frågan. Men nu lever vi bara i den näst bästa av världar, och Folkpartiet bestämmer inte ensamt i den här frågan. Det går inte att hela tiden få igenom allting som man har önskat sig. Det är faktiskt så att även på er sida är ni tre partier som ska jämka er samman.

Här är jag väldigt nöjd med att vi har fått igenom denna kraftfulla resursförstärkning till museisektorn som gör att de själva kan prioritera om de vill satsa på pedagogisk verksamhet, på digitalisering, på fri entré en dag eller två dagar eller någonting annat.

Jag har pratat med flera av museiföreträdarna, som har sagt att det här innebär väldigt mycket. Det kanske inte innebär att man kan ha fri entré fem eller sex dagar i veckan, men det innebär någonting i den riktningen. Får vi fortsätta ett tag till, den här mandatperioden och nästa – vem vet hur det kommer att bli då? Vi kan i alla fall drömma om den situation som Folkpartiet vill ha. Vi har landsmötesbeslut i ryggen. Det handlar om att det gemensamma kollektiva minnet ska vara fritt och tillgängligt för alla. Men till exempel Nationalmuseum har valt att med den resursförstärkning man får digitalisera och på det sättet tillgängliggöra samlingarna – dygnet runt för alla människor runt om i hela vårt land. Det är också ett slags fri entré.

Anf. 34 MARGARETA ISRAELSSON (s) replik:

Herr talman! Jag tycker naturligtvis att den här formen av tillgängliggörande är viktig. Jag vill understryka det. Vad jag vill komma åt är dock att av den resursförstärkning som Folkpartiet och övriga partier i regeringen föreslår är det mesta bundet till olika åtgärder. Det handlar om utställningsersättningar, resurser till nya museer, Skansen som ska bygga, flygplan som ska skyddas och så vidare. Det är alltså bundna medel. Det är 18,5 miljoner kvar som delas upp på de olika museerna.

Cecilia Wikström har sagt i debatten efter att budgeten kom att museerna nu har möjlighet att bestämma själva. Ska jag tolka det som att Nationalmuseum hade kunnat bestämma sig för att införa fri entré med de pengar man fick, men i stället valde att lägga dem på digitalisering? Det är min fråga.

Det får inte finnas någon uppfattning om att vi socialdemokrater inte skulle tycka att man ska vårda kulturarvet. Jag blir så trött på att höra det här hela tiden. Vi har exakt samma pengar för detta. Dessutom har vi 15 miljoner mer när det gäller kulturmiljövården, där ni låter länen betala kostnaderna för Gotland under ett år. Jag tycker att det är beklagligt att ni gör så. De behöver de här pengarna också för kulturarvsarbete ute i länen.

Men nu håller vi oss till de statliga museerna, och då blir min fråga: Är det så att det är den här miljonen som ett museum kan få som man kan klara fri entré med?

Anf. 35 CECILIA WIKSTRÖM i Uppsala (fp) replik:

Herr talman! När Margareta Israelsson ber mig att tolka hur Nationalmuseum väljer att göra sin prioritering kan jag bara hänvisa till det pressmeddelande som gick ut strax efter att budgeten var framlagd. De berättar där hur de vill göra.

Det här är egentligen Margareta Israelssons replik. Margareta Israelsson brukar säga: Vi är i stort sett överens. Nu kan jag säga: Vi är i stort sett överens. Socialdemokraterna har 123 miljoner mer än alliansregeringen som budgetalternativ. När vi var i opposition sade jag nästan alltid samma sak: Folkpartiet har mest; vi har 100 miljoner mer. Det är oppositionens privilegium att få föra debatten med det trumfkortet på hand. Jag vet precis hur bra det känns.

Men jag vet att det Socialdemokraterna vill göra egentligen är att med hjälp av en skattechock höja anslaget till kulturen. Man föreslår en liknande satsning som vi nu har genomfört med till exempel Skapande skola. Den heter Kulturbryggan. Men jag konstaterar att under tolv år av socialdemokratiskt regeringsinnehav blev det ingenting. Det blev inte ens en livboj, än mindre någon brygga. Så viktig var den skapande skolan då för er. Men nu är det viktigt, och det är oppositionens privilegium att få anslå mer pengar än man egentligen kanske kommer att kunna finansiera.

Under tolv år hände ingenting. Man inledde inte ens processen med att introducera detta med kultur i skolan. Nu är det glädjande att vi är nästan överens om det också. Det är egentligen bara storleksordningen som skiljer oss åt.

Jag kan försäkra Margareta Israelsson om att vi kommer att hävda detta. Om vi får igenom det i budgetförhandlingarna är en annan sak.

Men vi skulle naturligtvis gärna se mycket mer pengar till Skapande skola och en utbyggnad när det gäller låg- och mellanstadiet.

Herr talman! I sak är nog egentligen Margareta Israelsson och jag överens om det goda vi vill.

Anf. 36 Kulturminister LENA ADELSON LILJEROTH (m):

Herr talman! När riksdagen i dag ska besluta om 2009 års budget för utgiftsområde 17 sker det i ett kulturklimat som präglas av en intensiv och engagerad kulturdebatt.

Den i dag kanske inte alltför välfyllda kammaren kan i och för sig ge ett något annorlunda intryck. Men runt om i vårt land förs i dag en spännande och framåtsyftande debatt om kulturens villkor och möjligheter bland kulturskapare, kulturentreprenörer och journalister, på institutioner och hos vanliga kulturkonsumenter.

Som kulturminister är jag stolt och glad över att det äntligen finns en så livaktig debatt, att olika åsikter möts och att det finns en mängd idéer om kulturens betydelse och vad som kan göras för att stärka kulturlivet. Vilken skillnad jämfört med debattklimatet för bara ett par år sedan! Då uppfattades ofta diskussion om förändring som ett hot. I dag möter jag, och inte bara jag, både nyfikenhet och förväntningar inför de förslag och förändringar som regeringen vill genomföra. Jag får också själv ta del av en mängd konstruktiva idéer och förslag.

Det känns därför riktigt bra att kunna presentera en kulturbudget som är större än någonsin tidigare. Med de förstärkningar som regeringen presenterar i det förslag som vi nu debatterar i kammaren kan jag med tillfredsställelse konstatera att utgiftsområde 17 aldrig tidigare haft en så stor del av statsbudgeten.

Herr talman! Regeringen har tre tydliga prioriteringar för kulturpolitiken: barns och ungas rätt till kultur, kulturarv för framtiden och förbättrade villkor för den nyskapande kulturen. Det är tre prioriteringar som styr såväl denna som våra tidigare budgetpropositioner. Det är tre prioriteringar som är bra för kulturen och för samhället i stort. Det är tre prioriteringar som ger förutsättningar för ett vitalt kulturliv nu och i framtiden.

Barns och ungas rätt till kultur är central. Det har visat sig i debatten hittills också. Om jag ska rangordna mina prioriteringar är det kanske den viktigaste av dem alla. Varför då? Jo, därför att kultur har en sällsynt förmåga att få människor att växa och tro på sig själva. Därför är det så viktigt att sänka trösklarna och öppna dörrarna till kulturen för nästa generation. Kulturen får aldrig bli en angelägenhet för bara en liten grupp människor.

En bra kulturupplevelse för mig är den som lämnar kvar något i sinnet som jag inte bar med mig tidigare. Efteråt är jag kanske inte längre alldeles densamma, utan har fått med mig nya insikter som kommer att påverka mig, på kort eller lång sikt.

Herr talman! Vi vet att kulturupplevelser tidigt i livet är avgörande för att man sedan ska utveckla ett kulturintresse som vuxen. Därför är barns och ungas rätt till kultur ett viktigt kulturpolitiskt mål. Det är i sin tur en förutsättning för att det ska finnas ett starkt och livskraftigt kulturliv också i framtiden.

Redan i fjolårets budget satsade regeringen därför bland annat 55 miljoner på Skapande skola, en reform för att få mer professionell kultur i

skolan. Med årets budget bekräftar vi det vi sade då: Det här är en långsiktig satsning för barns och ungas rätt till kultur.

Skapande skola är inget barnkulturår eller något tillfälligt projekt. Det är ett uttryck för en målmedveten ambition att göra kulturen och kulturupplevelserna till en självklar del av undervisningen och elevernas vardag. Och vi vet i dag att det här är en välbehövlig och efterlängtd satsning, inte bara därför att skolorna får mer pengar utan därför att man nu på allvar måste diskutera *hur* kulturen bättre kan samspela med övriga skolämnen. Det måste finnas en handlingsplan.

213 kommuner, 34 stadsdelar och 49 friskolor har sökt och fått bidrag. Det innebär att elever i nästan 75 procent av Sveriges kommuner har fått eller kommer att få del i Skapande skola. Jag har inlett en besöks-turné för att få veta mer om hur denna reform har tagits emot av lärare och elever och planerar att besöka tio–tolv kommuner under vintern och förvåren. Jag vill veta vad som har fungerat bra och vad som möjligen har fungerat mindre bra. Jag vill veta hur vi kan bli bättre på att stärka kulturens roll i skolarbetet. Regeringens ambition är, som flera av mina allianskolleger redan har tagit upp, att Skapande skola ska byggas ut successivt och på sikt omfatta alla elever i grundskolan.

Herr talman! Våra myndigheter och institutioner har naturligtvis också ett uppdrag att särskilt arbeta med barn och unga, och det ska genomsyra hela verksamheten. Vi kommer också att under 2009 lyfta fram frågan om läsfrämjande insatser. Jag är oroad över att barn och unga – det gäller framför allt pojkar – läser mindre i dag än tidigare. I begynnelsen var Ordet, och det lär inte förändras oavsett hur avancerade tekniska produkter vi än får fram, därför att språket är avgörande för delaktighet och för demokrati.

Litteraturen och berättandet utvecklar vår förmåga till fantasi och förståelse för varandra. Jag kommer därför efter nyår att bjuda in bland annat förläggare, författare och biblioteken till en dialog om hur vi gemensamt kan stärka barns och ungas lustfyllda läsande.

Vi ser också till att barn och unga även i fortsättningen kan gå in fritt på de statliga museerna. Det gäller alla utställningar, inte bara, som tidigare, basutställningarna. I denna budget, herr talman, ger vi ett tillskott till de statliga museerna på 40 miljoner kronor. Totalt innebär det att vi hittills har tillfört mer än 100 miljoner kronor under mandatperioden. De statliga museerna får därmed större möjligheter än tidigare att själva prioritera i verksamheten och att vårda och visa vårt rika kulturarv. Låt oss heller inte glömma bort att besökssiffrorna redan i dag ökar. Världskulturmuseet i Göteborg lär till och med ha fler besökare nu än under tiden med så kallad fri entré. Samma sak gäller Moderna museet och Östasiatiska museet.

Jag tycker det är viktigt att framhålla att regeringen för till nya resurser utan att samtidigt i detalj peka på hur man ska använda sina nya resurser. Jag är övertygad om att personalen och ledningen på museerna själva vet bättre än vi politiker hur vårt gemensamma kulturarv ska tas om hand och hur det ska kunna göras tillgängligt för dagens och morgondagens generationer.

Herr talman! Vid sidan om barn- och ungdomskulturen och kulturarvet vill vi också skapa goda villkor för den nyskapande kulturen. Därför gör regeringen en satsning på scenkonsten, både på den fria och på in-

stitutionerna. Totalt sätter vi av 20 miljoner kronor, 10 miljoner till den fria scenkonsten och 10 miljoner till de regionala institutionerna. Även de nationella institutionerna Operan och Dramaten liksom Riksteatern får mer resurser.

Jag är också glad att tillsammans med näringsministern kunna göra en satsning på entreprenörskap inom kultursektorn. Vi får aldrig glömma bort att kulturen är långt mycket större än det som ryms i de offentliga kulturbudgetarna.

Avslutningsvis, herr talman, vill jag säga att detta är en kulturbudget som tillgodoser många av de behov som finns hos institutioner och det så kallade fria kulturlivet.

Men det finns naturligtvis också, som flera har varit inne på, en oro för framtiden. Den internationella finanskrisen slår åt alla håll, och hur det kommer att påverka kulturen vet vi inte. Kommer vi att köpa färre böcker och bio- eller konsertbiljetter? Eller blir det kanske till och med så att vi prioriterar om till mer kultur och fler upplevelser: hockeybiljetter i stället för nytt kylskåp, teaterbiljetter i stället för ny gräsklippare, eller operabiljetter eller en ny gitarr i stället för en charterresa till solen? Det har också betydelse för kulturskaparna.

Allt som allt har dock mer än 300 miljoner tillförts kulturbudgeten sedan alliansregeringen trädde till. Och som jag sade inledningsvis är det så att mitt politikområde aldrig tidigare har varit en så stor del av statsbudgeten samtidigt som vi har vågat omprioritera. Det gör att jag i dag är glad att få vara här i kammaren och presentera en budget som tydligt pekar ut våra viktigaste uppgifter: barn och unga, kulturarvet och den nyskapande kulturen. Tillsammans med ökade resurser gör det att vi skapar förutsättningar för ett bättre och rikare kulturliv i Sverige.

(Applåder)

I detta anförande instämde Mats Johansson, Olof Lavesson, Cecilia Magnusson, Göran Montan och Eliza Roszkowska Öberg (alla m), Solveig Ternström och Anders Åkesson (båda c), Cecilia Wikström i Uppsala (fp) samt Dan Kihlström (kd).

Anf. 37 SIV HOLMA (v) replik:

Herr talman! Jag har ett antal frågor som jag skulle vilja få besvarade. Jag ställde i mitt anförande frågan om kulturministern kommer att återkomma i första tilläggsbudgeten nästa år om omställningskostnader till Rikskonserter eftersom konsekvensanalysen inte hade gjorts. Nu vet man ju mer.

Min andra fråga handlar om att kulturutskottet har en del förslag om pensionsvillkoren inom scenkonsten. Då blir det naturligtvis viktigt att ställa frågan: När kommer de här frågorna att få sin lösning vad gäller den ekonomiska biten? Det här kommer ju att kosta pengar.

Min tredje fråga handlar om att Sametinget för en tid sedan hade ett önskemål om att man skulle återföra skelettmaterial. Kulturministern uttalade sig i väldigt positiva ordalag om att detta skulle ske på ett bra sätt. Nu har jag fått information om att man inte har kommit fram till någon lösning, och då undrar jag vad kulturministern kommer att göra i det sammanhanget.

Min sista fråga blir kulturministern säkert inte överraskad över. Den gäller det finsk-svenska tv-utbytet. Vi hade en interpellationsdebatt där kulturministern lovade att träffa ett antal kvinnor i Luleå för att diskutera möjligheten att förvaltningsområdet i Norrbotten för sverigefinnarna skulle få samma möjligheter som man har i Uppsala, Västerås och Stockholm, alltså att få möjligheten att avgiftsfritt se den finska kanalen.

Anf. 38 Kulturminister LENA ADELSON LILJEROTH (m) replik:

Herr talman! När de gäller Rikskonserter kan jag konstatera att Siv Holma verkar tämligen ensam i hela utskottet och, ska jag väl säga också, bland riksdagens samtliga partier med att ifrågasätta den omprioritering som vi nu gör. Det här var heller ingen nyhet för Rikskonserter. Det var ett antal träffar under våren, och det var också en hearing under den tid då Siv Holmas parti ändå, kan man väl säga, satt med i diskussionerna, där man ifrågasatte mycket av det som Rikskonserter då gjorde. Det är alltså inte så märkligt att vi i dag omprioriterar. Jag vet att frågan dessutom varit uppe i utskottet.

När det gäller pensionsvillkoren är det en fråga som debatterats under lång tid, i drygt tio år, vill jag minnas. Det är en följetong. Det vi nu gjort, vilket den förra regeringen inte gjorde, är att vi tillsatt en utredare. Ärendet ligger under Finansdepartement och blir klart i vår. Tillsammans med scenkonstinstitutionerna, såväl de fackliga organisationerna som Svensk Scenkonst, går man noga igenom hur man ska försöka lösa detta i framtiden, för det är ingen lätt fråga. Det visar också den tid som det har tagit.

Beträffande Sametinget har jag hela tiden sagt att vi från vår sida är beredda att hjälpa till så långt det över huvud taget är möjligt för att kvarlevor ska kunna återföras till dem som kan ta hand om dem. Det finns inga som helst hinder i vägen från Kulturdepartementets sida. Vi bidrar också genom de dialoger vi har med de museer som är engagerade, för att därigenom hjälpa till. Den frågan stoppas alltså inte från vår sida.

Frågan om de finsk-svenska tv-sändningarna är tekniskt komplicerad, och det vet Siv Holma också. En del som inte hade tillgång till tv-sändningar har det i dag, andra har det inte. Jag har fört upp diskussionen med såväl den finska kulturministern som kommunikationsministern, och man gör vad man kan för att försöka lösa det hela. Mer tillkommer förhoppningsvis.

Anf. 39 SIV HOLMA (v) replik:

Herr talman! Låt mig börja där kulturministern slutade, att det är en teknisk fråga att ge samma möjligheter till förvaltningsområdet i Norrbotten som de som Västerås, Uppsala och Stockholm har. Jag skulle vilja säga att det handlar om vilja. Det handlar om att bestämma sig för att vara rättvis eftersom vi har ett särskilt ansvar för det förvaltningsområde som sverigefinnarna och finska språket har i Norrbotten. Det är bra att Västerås, Uppsala och Stockholm har de möjligheterna, men jag förstår inte logiken i det här sammanhanget.

När det gäller Rikskonserter säger kulturministern att jag är ensam om att tycka saker och ting. Det är möjligt, men det behöver inte betyda att jag har fel. Det jag säger är att det finns en viktig principiell fråge-

ställning när det gäller beredningen. Vi vet att det förekommit en dialog, men det har inte klart uttalats hur stor neddragningen skulle vara. Jag tycker som gammal kommunalkamrer att man alltid ska göra konsekvensbeskrivningar för att veta hur man kan genomföra neddragningar, vilket alltså inte har gjorts i det här fallet. Vidare tycker jag att man också ska ta ansvar för den verksamhet som finns så att alla förändringar kan ske på ett bra och acceptabelt sätt.

Beträffande pensionerna och så vidare har det ju förekommit en hel del pensionsöversyner och utredningar även under den socialdemokratiska regeringstiden. Frågan är: När kommer dessa förändringar att genomföras? Vi har från kulturutskottet föreslagit ett tillkännagivande. Det innebär att regeringen har frågan i sitt knä. Det är kulturministern som bestämmer när det kan genomföras så att det blir ett positivt resultat.

Anf. 40 Kulturminister LENA ADELSON LILJEROTH (m) replik:

Herr talman! Låt mig börja med det sista som Siv Holma tog upp. Vi kan inte fatta några som helst beslut förrän utredningen är klar och vi har förslag att ta ställning till. Som jag sade i mitt tidigare inlägg kommer den någon gång under mars–april, och då återkommer jag gärna till riksdagen med en diskussion om förslagen.

När det gäller Rikskonserter och konsekvensanalyser kan man möjligen tycka att de ska göras, men signalerna var väldigt tydliga att det skulle bli neddragningar och omprioriteringar för att stärka det fria musikalivet. Ändå har Rikskonserter låst en stor del av pengarna innan de fått budgeten och beslut fattats, vilket kan tyckas en smula märkligt.

Tv-sändningarna i Norrbotten – återigen – är ett resultat av att man även i Finland gått över till digitalisering. Det får sina konsekvenser, vilket vi kunnat se. Som jag sade tidigare kan många hushåll som tidigare inte kunnat se de finska sändningarna i dag göra det, andra inte. Sedan är det naturligtvis en fråga om tekniken, hur man kan styra om sändningarna, men det finns faktiskt möjligheter att se de finska sändningarna om man vill det. Man kan exempelvis köpa satellit, och många har också valt att göra det. Icke desto mindre är det här en diskussion som jag fört, och fortfarande för, med mina finska kolleger. Den är alltså inte färdigförhandlad ännu.

Anf. 41 ESABELLE DINGIZIAN (mp) replik:

Herr talman! Biblioteken är på många sätt vår främsta kulturinstitution. Nästan tre miljoner människor lånar böcker på biblioteken, och där ordnas tiotusentals evenemang varje år, främst riktade till barn och ungdomar.

Kulturministern säger att hon prioriterar barn och unga. Det bekymrar henne att pojkar läser mindre. Samtidigt har antalet biblioteksfilialer minskat i många år. Jag skulle gärna vilja höra ministern säga ”biblioteksplan”. Jag tycker nämligen att det behövs.

Det vi sett i budgeten är dock inte någon hög ambitionsnivå från kulturministerns sida. Tvärtom har hon minskat bibliotekens budget med ½ miljon till förmån för någonting annat – vem vet vad. Jag undrar om ministern är beredd att vidta åtgärder för att komma till rätta med den krympande mängden biblioteksfilialer.

Anf. 42 Kulturminister LENA ADELSON LILJEROTH (m) replik:

Herr talman! Biblioteksplan efterfrågas. Vi har en bibliotekslag, men den har inte hindrat nedläggning av filialer. Å andra sidan har det i en del kommuner tillkommit fler filialer.

Jag har tidigare sagt att jag är lite tveksam till att ha en nationell bibliotekspolitik. Jag ska inte säga att jag inte kan ändra mig om jag får mycket goda argument för det, men hittills tycker jag inte att jag fått några. Situationen, och även behoven, ser mycket olika ut från kommun till kommun. Jag har nyligen besökt Gislaved. De har fått pris för årets bästa bibliotek. De har ett mycket imponerande bibliotek, men de har ingen biblioteksplan. Det är alltså inte alltid en garanti.

Som jag nämnde i mitt anförande är jag bekymrad över att läsandet sägs minska. Vad det står för, om det ser annorlunda ut genom att man lyssnar på böcker, läser på annat vis eller tar del av berättelser på annat vis, återstår att se. Jag vill gärna gå på djupet med den frågan. Därför kommer jag att bjuda in representanter för förläggarna, författarna, biblioteken och Kulturrådet för att se om vi kan göra någonting ytterligare och i så fall vad.

Som Cecilia Wikström nämnde i sitt anförande betyder den satsning som regeringen gör på läsa, skriva och även räkna i skolans lägre stadier oerhört mycket. Om man inte fått dessa kunskaper med sig från de första åren har man svårt att ta igen dem senare.

Anf. 43 ESABELLE DINGIZIAN (mp) replik:

Herr talman! Jag vet att det ser väldigt olika ut. Alla kommuner jag besöker ser olika ut, och det är just det som bekymrar mig. Det handlar inte bara om att främja läsandet, utan biblioteken har i dag en större och bredare funktion än bara att främja läsandet.

Jag tycker att det är bekymmersamt att kulturministern ännu inte har en vision om biblioteken. Hon säger att hon först måste höra vad de andra tycker innan hon kan formulera sin vision. Alla som har någon form av intresse i biblioteken är bekymrade; jag vet inte hur många bibliotekarier och bibliotekschefer jag talat med runt om i landet. Det finns en uppgivenhet eftersom det inte finns några riktlinjer som talar om att man vill satsa på kulturen. Ingen har hört kulturministern säga någonting om biblioteken.

Jag skulle vilja höra lite mer om vilken plats kulturministern tycker att biblioteken ska ha i samhället.

Anf. 44 Kulturminister LENA ADELSON LILJEROTH (m) replik:

Herr talman! Jag kan bara beklaga om Esabelle Dingizian inte hört mig tala om biblioteken. Det har jag gjort väldigt många gånger. Jag har också träffat åtskilliga representanter för biblioteksvärlden, inklusive den förening som företräder deras intressen.

Att det ser olika ut i landet är väl självklart, men det behöver inte vara ett problem. Behoven ser olika ut. Somliga bor i glesbygd. Andra bor i tätorter. Min kommun, Stockholms kommun, gör stora satsningar på biblioteken, bland annat på bibliotek på tunnelbanestationer därför att det är ett nytt sätt att möta sin publik.

Biblioteken står, kan man väl säga, inför vad som inte behöver vara en teknik- och identitetskris men väl en teknik- och identitetsfråga. Vad ska man i framtiden vara? Man tittar på hur det ser ut i många andra länder. Bland annat tittar man på hur det ser ut i London där det byggs en form av större snudd på mediehus som ska vara öppna för medborgarna – bland annat med föreningsliv. Det kan vara *en* metod.

Att säga att jag inte har en vision är helt fel. Jag hoppas att jag inte var otydlig när jag sade att ordet, berättelsen, är avgörande för om vi ska kunna vara delaktiga och för att vi ska ha ett demokratiskt samhälle. Det är snarare ett tecken på att jag har tagit de här frågorna på största allvar.

Vi köper nu mer böcker än tidigare. Men det är, som jag ser det, ett bekymmer med den statistik som nu visar att unga, framför allt pojkar, läser mindre. Att vi kvinnor läser lite mer är samtidigt glädjande. Men läsandet ändrar form. Många läser med öronen i stället för med ögonen; det är inte fel. Vi har olika sätt att ta till oss ordet, berättelsen. Det tycker jag är en fördel.

I och med detta ska jag be att få lämna över en bok till Esabelle Dingizian och önska god jul.

Anf. 45 MARGARETA ISRAELSSON (s) replik:

Herr talman! Det var roligt att höra kulturministern tala om värdet av att sänka trösklarna. Det vill jag gärna höra mer om. Jag tror att det är väsentligt för oss att sänka trösklarna just för att göra kulturen mer tillgänglig.

Låt oss börja med *ett* sätt att sänka trösklarna: att göra det billigare att gå på museer. Kulturministern och regeringen säger i budgeten att man har sett att ett ökande antal barn besöker museerna på grund av gratisentrén. Vi välkomnar att ni har valt att behålla den fria entrén för barn och också budgeterar för den kostnaden.

I budgeten sägs det också att museerna nu har blivit friare. Men samtidigt finns det en väldigt detaljerad beskrivning av hur resursökningen, 40 miljoner, utöver 18,5 miljoner ska användas. Därför vill jag fråga kulturministern om det är de 18,5 miljonerna som gör museerna friare.

Besöksturnén ute på skolor tycker jag att det är väldigt bra att kulturministern gör. Men jag skulle tycka att det var ännu bättre om det var utbildningsministern som gjorde turnén eller om han var med. Det är lite tråkigt att det som står på hemsidan om hur viktigt kulturen är i skolan ligger på Kulturdepartementet, inte på Utbildningsdepartementet. Det finns inte ens en sådan länk.

Om det är en miss kan det här nämnda ses som ett tips, för jag tycker att det skulle vara väldigt bra om vi fick en klar signal om att det som står på Kulturdepartementets sida om viktiga saker för inläringen också är någonting som utbildningsministern tar till sig. Det kan också vara ett tips för eleverna i årskurserna 7, 8 och 9, så att de när de sedan börjar i gymnasieskolan vet om detta och tycker att det också där är viktigt med estetiska ämnen.

Anf. 46 Kulturminister LENA ADELSON LILJEROTH (m) replik:

Herr talman! Det är riktigt. Man kan också glädjas över att ibland vara överens. Det tycks vi vara här. Alla här har talat om barn och ung-

domar, och jag har talat om sänkta trösklar. I detta ligger naturligtvis att man inte behöver betala för att gå in på specialutställningar på statliga museer. Det har sitt alldeles särskilda skäl. På många läns museer och även kommunala museer finns samma möjligheter till fritt inträde för dem som går i skolan. Museerna är nämligen ofta en förlängning av klassrummet, och det är alldeles utmärkt.

I detta med sänkta trösklar ligger också att stimulera utvecklandet av pedagogerna. Det gäller då inte bara på museer utan över huvud taget inom kulturlivet. Det gäller teaterinstitutioner, musiken, dansen och mycket annat. Ett sådant krav finns inskrivet i samtliga regleringsbrev sedan den nya regeringen trädde till.

När det gäller den turné som vi har inlett kan jag säga att statsministern var med på det första besöket, på en skola i Bromma. Förra veckan besökte jag en skola i Skärholmen. De har helt olika förutsättningar men är lika besjälade av sitt nya uppdrag och ser också de möjligheter som de nu har fått – möjligheter som de inte hade på samma sätt tidigare, även om båda skolorna var engagerade i kulturfrågor.

Jag kan inte se att det är ett problem – som någon här lyft fram – att ungas eget skapande får ett stort utrymme. Jag tycker snarare att det är en förutsättning att också de unga lyfts fram. Som jag förstår det förslag som Margareta Israelssons parti lagt fram är det institutionerna som ska få pengarna. Ungdomarna själva ska inte få delaktighet. Men det har de på de här olika skolorna där de valt att arbeta med film och dans, vilket också gett jobb till filmare, dansare, författare och andra. Jag tycker att vi jobbar bra för att just sänka trösklarna när det gäller barns och ungas tillgång till kultur.

Anf. 47 MARGARETA ISRAELSSON (s) replik:

Herr talman! Nej, det är precis som Cecilia Magnusson förut sade. Som man arbetar nere i Blekinge ser vi som ett bra sätt. Man jobbar där med kulturkonsulenter. Inom länsmusiken arbetar man med ett brett program för att gå ut och erbjuda skolorna olika resurser. Vi tror att de här konsulenter är bra för hur kulturen kan nå barnen och för hur de kan möta varandra.

Låt mig ta upp en annan tillgänglighetsfråga. Kulturministern nämnde att familjerna nu i svårare tider kan välja mellan att köpa en charterresa eller ett kylskåp och att satsa på kultur. Jag tror inte att valen riktigt ser ut på det sättet. Jag tror i stället att många av dem som nu ser varsel framför sig känner en helt annan oro. De funderar nog inte ens på om det ska bli en charterresa eller, för den delen, på att gå på bio om en biograf finns i närheten.

Jag tror faktiskt att det behövs ytterligare tänk i regeringskvarteren på det området. Om ni ska fortsätta att bygga upp kulturen kring att det är människors egna resurser som ska klara om man får kultur eller inte kommer orättvisan att bli otroligt stor. Moderaterna ska ju nu börja jobba med rättvisa. Då måste ni nog tänka till lite grann i det avseendet.

Jag tänkte, herr talman, avsluta med följande: Det har ju varit mycket tal om Kulturutredningen som, har vi förstått, arbetar med portföljer. Förra året talade kulturministern och jag om den danska skolesäcken. Jag skojade lite grann om hur den åkte mot Stockholm och förvandlades till en påse som blev en liten tummetott. Vi väntar på att den ska växa, så

som ett tips tänkte jag ge kulturministern en liten påse. Den innehåller både rött och sött. Jag hoppas att det här kan ge lite avkoppling under juldagarna och lite goda tankar och stimulans. Jag upprepar oppositionens ambition att finnas där. Om kulturministern vill överlägga med oss om public service eller den framtida kulturpolitiken ställer vi gärna upp på samtal. God jul!
(Applåder)

Anf. 48 Kulturminister LENA ADELSON LILJEROTH (m) replik:

Herr talman! Tack så mycket! Jag lovar att också Margareta Israelsson ska få en julgåva av mig, liksom Siv Holma – förlåt!

Enligt min kalender har vi ett möte inbokat för att, tror jag, nästa vecka diskutera public service. Om detta inte har nått Margareta Israelsson blir jag väldigt förvånad, för det har varit inskrivet i almanackan en längre tid att vi ska diskutera public service med oppositionen.

Jag vet inte vad som är i påsen. Men Norge har ju nämnts. Norge har inspirerat oss i vår Skapande skola-satsning. Jag får väl återigen påminna oppositionen om att man inte startade med några 150–200 miljoner utan med 16–18 miljoner kronor. Vi startade med 55 miljoner och har för avsikt att bygga ut, så ambitionerna ligger högre på det området här hos oss än de gör i Norge.

Sedan gällde det Blekinge och hur man arbetar där. Det är ingenting som hindrar att man från länsmusikens och institutionernas sida visar skolorna vad man har att erbjuda – det ska man göra. Det är ju nu ett större tryck på institutionerna att ha verksamheter för barn och unga. Det är tydligt utskrivet, och det är också någonting som Kulturrådet mycket noga prioriterar. Det ena utesluter alltså absolut inte det andra. Gudske- lov är Skapande skola inte det enda som eleverna erbjuds på kulturområdet, men det gör att de kan få mer kultur.

Sedan får jag väl ändå säga att jag inte tycker om att Margareta Israelsson raljerar över det här med att tvingas prioritera. Det är klart att man tvingas prioritera.

Nu lever vi inte i Fattig-Sverige även om de många varslen oroar människor runt om i landet. Det gör också att man kanske inte kan göra mycket av det som man annars hade velat göra eller att man skjuter upp det. Det kan vara en resa till solen, som vore jätteskön, eller ett kylskåp. Men det är möjligt, och det är min förhoppning, att det här ändå kan innebära att det blir fler kulturupplevelser för såväl barn som unga och äldre. De som möjligen tycker att det är ett hinder att komma in på museerna kan jag åter informera om Kulturarvskortet. Det kostar 120 kronor per år och gör att man går in betydligt billigare på över 300 institutioner runt om i landet.

Anf. 49 GÖRAN PERSSON i Simrishamn (s):

Herr talman! Nu går det här årets kulturdebatt mot sitt slut, i alla fall vad gäller budgeten. Intressanta frågor har tagits upp, och många ämnen har berörts. Jag ska inte fördjupa mig i dem som redan har tagits upp.

Jag kan börja med att säga att jag står bakom alla reservationer som s har. Likadant har andra sagt tidigare, men en god sak tål att upprepas.

Fri entré till museer är ett ämne som verkligen har kommit upp till debatt. Tidigare när vi inte hade förslaget från Socialdemokraterna att införa fri entré var det inte det som diskuterades allra mest i talarstolen. Däremot är det i dag med i stort sett i alla debatter, och där har det kommit fram tankar för och emot. Det är bra att frågan har lyfts fram.

Andra frågor som kanske inte kommit upp så mycket men som jag vill ta upp gäller vår kulturmiljö och arkivfrågor. Vad gäller frågor som jag har tagit upp tidigare men som tål att upprepas och där vi kanske förhoppningsvis kan se något slags lösning är betänkandet från 2005 om uppdragsarkeologi. Vi har gång på gång upprepat att vi vill se en lösning på det hela trots att vi vet komplexiteten i det hela. Vi tycker fortfarande att det brådskar och att regeringen snarast måste återkomma till riksdagen med ett förslag.

Det har pågått en utredning och ett analysarbete. Det har kommit något svar i april, men det känns ändå som att resultatet på något vis hela tiden skjuts upp. Vi förutsätter, och det har jag tagit upp i ett särskilt yttrande, att lagen om offentlig upphandling och förfarandet verkligen kommer ut och att vi på allvar kan börja diskutera frågan under början av nästa år. Vi hade gärna sett, som vi också påtalar, att det hade presenterats en mer detaljerad tidsplan.

Herr talman! När jag är inne på kulturarvet vill jag påminna om vad som händer nu. Riksantikvarieämbetet har flyttats till Gotland. Vi var överens till slut om att det var en bra lösning, men vi ville ha medel för Riksantikvarieämbetet till förflyttning. Det har vi fått. Där är vi överens, men dessa 50 miljoner tas från kulturmiljövården, och där är vi inte överens. Vi är medvetna om att det är en engångsföreteelse, men det kommer ändå att drabba vår kulturmiljö ute i länen. Det innebär att ca 700 000 per län ska dras in. Det kan få konsekvenser. Det kan innebära att man inte avslutar påbörjade projekt, och det kan innebära minskad sysselsättning.

När det gäller arkiv har vi förutom Riksarkivet och länsarkiv en del enskilda arkiv. Jag vill slå ett slag för Arbetarrörelsens arkiv och bibliotek, Arab, som dokumenterar hela den svenska arbetarrörelsen och den fackliga organisationen. Det är en god sak. Numera är hela kammaren ense om att den fackliga rörelsen är viktig. Arkivet har material som skildrar bakgrund och skeenden i det svenska folkhemmets framväxt. Det faktum att flera statsministrar och internationellt verksamma personligheter testamenterar brev och dagböcker till arkivet ger en unik ställning för svensk politisk historieforskning i vår tid. Vi vill betona den stora betydelsen av arkivet och vill ge det ett fortsatt stöd.

Parallellt med det kan jag också säga att det finns enskilda arkiv där det också – om man nu ser något motsatsförhållande – utgår bidrag, som regionala näringslivsarkiv. Det syftar till att bevara företagsarkiv i samverkan med näringslivet och andra enskilda arkivinstitutioner. Det utgår ett årligt driftsbidrag. Vi har alltså bidrag på båda sidor, och jag vill speciellt poängtera att det är viktigt att dessa bevaras.

Herr talman! Det nämndes här tidigare om barnkulturen. Siv Holma nämnde tidskriften *Tänka framåt, men göra nu*. Det är lite tanke bakom att jag lyfter fram den. Den ska inte glömmas bort. Den är ett oerhört viktigt arbete i ungdomstänket vad gäller kulturen från oss som är i ledande position. Vid maktskiftet 2006 sattes den lite åt sidan. Vi hade tänkt arbeta fram och lägga fram en proposition byggande på den. Vi har inte

gjort det nu, och vi får väl vänta med det. Jag vill säga till majoritetssidan att det är viktigt att ha den här skriften med sig även fortsättningsvis och följa upp detta gedigna arbete.

Vi vill alla värna barnkulturen. Alla ministrar kan delta i en debatt, men det här är först och främst en ungdomsfråga. Jag kanske kan ta en debatt med ungdomsminister Nyamko Sabuni framledes. Vi har alla hört henne framföra tyckanden vad gäller ungdomspolitiken, speciellt barnkulturen.

Till sist, herr talman, vill jag ta upp en fråga som inte nämnts här i dag alls men som togs upp i regeringsförklaringen 2006. Det gäller idrott. Vi har nöjet att ha även den frågan i kulturutskottet. Vi har fört fram önskemål, och har det med i vår budget för 2009, att vi med 50 miljoner ska stärka möjligheterna att göra Sverige till ett evenemangsland. Vi tycker att staten i samarbete med kommuner, föreningar och företag ska ta ett större ansvar för att locka olika evenemang till Sverige. Det kan skapa jobb och intäkter för såväl företag som staten. Samtidigt stöder och stärker det, inte minst viktigt, en positiv bild av Sverige.

Jag har inte mer på min dagordning. Jag konstaterar bara att nu har representanten för Österlen sagt sitt. Nästa talare på talarlistan kommer från större plan.

I detta anförande instämde Gunilla Carlsson i Hisings Backa, Margareta Israelsson, Anne Ludvigsson, Anna-Karin Nylund, Nikos Papadopoulos och Lars Wegendal (alla s).

Anf. 50 CECILIA MAGNUSSON (m) replik:

Herr talman! Jag kommer från Avenyn i Göteborg, men det kanske duger lika bra.

När jag lyssnade på Göran Persson var jag tvungen att reagera på hans uttalande om att vi alla var överens om att det var väldigt bra med flytten av Riksantikvarieämbetet till Gotland. Jag instämmer inte i det. Vi moderater har varit ytterst tveksamma. Nu måste detta genomföras, men under väldigt svåra omständigheter.

Som Göran Persson vet har vi varje år sedan beslutet fattades varit tvungna att föra till extra medel – 15 miljoner kronor 2009, 23 miljoner kronor 2008. Så har det sett ut varje gång, så det var inte ett bra beslut. Och vi vet inte hur det här kommer att sluta. Jag tycker att det är lika bra att även Socialdemokraterna inser detta att kunde vi ha gjort annorlunda borde vi ha gjort det.

Göran Persson tar också upp besparingen på 15 miljoner kronor för kulturmiljövården kommande år. Det måste man ändå sätta i sitt sammanhang, Göran Persson. Det är ett område med väldigt mycket pengar. 238 miljoner kronor har man till sitt förfogande. Riksantikvarieämbetet har 218 miljoner, och till det den kyrkantikvariska ersättningen på 465 miljoner kronor. Det är mycket pengar, och en viss omdisponering där bör kunna ske. Men till detta har vi varit nödda och tvungna på grund av socialdemokratiska felsteg tidigare.

Anf. 51 GÖRAN PERSSON i Simrishamn (s) replik:

Herr talman! Jag blev lite konfunderad här. Det var invigning av Riksantikvarieämbetet på Gotland för två månader sedan. Det var synd

att inte Cecilia Magnusson kunde närvara vid den. Närvarade gjorde däremot kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth. Hennes utsago var – rätta mig om jag citerar fel: Till sist kan jag också inse att det är ett bra arbete som har gjorts och att det var bra med flytten. Det har fått ett gott utfall. Jag kan inte riktigt återge orden. Men en del var överens om att det var bra.

Jag tycker att det är lite nedvärderande av Gotland att vi inte skulle ha möjlighet att lägga ut några statliga verk i olika delar av landet. Som också sagts tidigare här är det inte bara i Stockholm som de ska ligga.

Som Cecilia Magnusson vet tar vi socialdemokrater ansvar för vad vi gjorde inom vårt försvar, att vi tog bort en del på grund av vår försvarspolitik och ersatte det med någonting annat. Jag är väl också medveten om att det har medfört en del tuffa tag. Men vi ser också, som jag nämnde för Riksantikvarieämbetet själva, många positiva möjligheter att börja om från början, att kunna se nya verksamheter, att få en nystart.

Vad gäller kulturmiljövården är det så att hur stor budgeten än är sammantaget är anslagen ändå utslagna på olika och mindre enheter. Och just vad gäller enheterna ute på länsstyrelserna, där det skärs ned med 700 000 i genomsnitt, innebär det att en del projekt kommer att läggas ned och att man kommer att få bekymmer med sysselsättningen. Det är ett faktum. Sedan får vi hoppas att det inte blir alltför stora konsekvenser av det hela, men det är ett faktum.

I detta anförande instämde Siv Holma (v).

Anf. 52 CECILIA MAGNUSSON (m) replik:

Herr talman! Ja, det är klart att man gör ett väldigt bra arbete på Riksantikvarieämbetet. Det instämmer jag i, precis som kulturministern tycker att man gör ett väldigt gott arbete. Men det som inte var ett gott arbete var när man fattade beslutet att utlokalisera Riksantikvarieämbetet. Och vi kommer att ha fortsatta problem.

Hade den förra regeringen fattat ett bättre beslut hade vi kunnat utveckla Riksantikvarieämbetet och kulturmiljövården på ett helt annat sätt än vad vi kan göra nu, när vi har att leva med och ta reda på den springnota som Socialdemokraterna lämnade efter sig.

Nej, det är inte bara i Stockholm, Göran Persson, som saker och ting ska ligga. Men varför gäller det statliga myndigheter när det inte gäller museer?

När det gäller ert förslag om fria entréer på de statliga museerna ställde jag frågan till partikollegan Israelsson varför det bara är Stockholmsmuseerna, de 16, och de utlokaliserade som ska ha fri entré – varför inte alla museer. Varför vill inte Socialdemokraterna, om det nu ska vara rättvist, ha fri entré till alla museer?

Anf. 53 GÖRAN PERSSON i Simrishamn (s) replik:

Herr talman! Vad gäller utlokalisering av statliga verk har kanske inte det här varit den första eller sista gången. Jag kan inte påminna mig att någon av utlokaliseringarna har varit helt bekymmersfri. Så är det. Det ligger i sakens natur när man river upp, startar om och börjar på nytt. Men när Riksantikvarieämbetet nu är på plats är vi överens om, och det

är till och med ministern överens om, att till slut blev det här en bra lösning.

Någon springnota har det definitivt inte varit. Vi har tagit ansvar från allra första början för att sätta till de pengar som behöver sättas till för Riksantikvarieämbetets skull, för Gotlands skull, för kulturmiljöns skull och andra verksamheter man bedriver på Riksantikvarieämbetet.

Vad gäller fri entré hade vi med i vårt förslag att det skulle gälla de statliga museerna som även ligger i Göteborg och nere i Karlskrona. Men vår tanke var att man även i en fortsättning skulle kunna ha fri entré också ute i våra län, på läns museerna. Och faktum är att en del har blivit så influerade att de redan har fri entré i dag. Det är ett antal läns museer ute i landet som har fri entré.

Det hade mycket väl kunnat bli en fortsättning. I stället för att göra skattesänkningar på andra områden hade vi säkert lagt de medlen i den goda konjunkturen, som visade sig efter 2006, på exempelvis läns museerna.

Anf. 54 MATS JOHANSSON (m):

Herr talman! Det är ett privilegium att få avsluta den här debatten. Jag tänkte göra det i en genomgående positiv ton, om inte annat för att kontrastera mot oppositionsledaren fru Holmas något grätna inledningsanförande. Jag kan förstå att en grå måndag som denna och med morgo- nens nedslående opinionssiffror kan man bli lite grå.

Herr talman! Alliansens tredje kulturbudget, som vi ska anta på onsdag, visar att talet om nedrustning av kulturpolitiken tillhör fablernas värld. De statliga anslagen har de senaste åren ökat från 9,5 miljarder till 10,3 miljarder kronor, alltså med 800 miljoner, för att anknyta till kulturministerns beskrivning av hur tillväxten sker i kultursektorn. Den fortsätter alltså under alliansregeringen.

Över några år har reella lyft kunnat göras för bland annat folkbildning, kultur i skolan och scenkonsten, som har konstaterats av andra talare. Ett mått på detta är att kulturpolitikens andel av statsbudgeten ökar från 0,71 procent 2004 till 0,82 procent nästa år. Vi är alltså på väg att nå ett enprocentsmål i kulturens andel av statsbudgeten.

Vi hävdar oss som kulturfolk väl i en internationell jämförelse. Svenskarna ligger enligt en EU-studie i topp för kulturskapande och kulturkonsumtion i Europa. Det var det, Margareta Israelsson, som jag svarade på frågan på Orienteatern, där vi uppträdde gemensamt, då vi fick frågan: Hur ska Sverige bli en ledande kulturnation? Det var med utgångspunkt från EU:s konstaterande som jag sade att Sverige redan är en ledande kulturnation.

Margareta Israelsson tror att det beror på 1974 års kulturpolitik. Jag tror att det beror på skaparkraften hos Sveriges kulturskapare. Därmed inte sagt att inte politiken kan ha bidragit till detta under årtiondena. Och jag tror att kulturskapande fanns före 1974 i Sverige.

Kultursektorn växer snabbare än ekonomin i övrigt. De goda tiderna har bidragit till att två tredjedelar av kulturkonsumtionen nu finansieras av hushållen – dubbelt så mycket som kulturpolitiken i stat och kommun. Det ska vi vara glada för med tanke på de skador som finanskrisen kan komma att orsaka under resten av decenniet. Men jag tycker ändå att det finns anledning till långsiktig optimism. Kanske är det till och med så att

i tider av ekonomisk nedgång, fru kulturminister, ökar behoven av uttolkning av livet och verkligheten, det som kulturskapandet ytterst bidrar med när vi söker orientering i tillvaron. Ett rikt kulturliv utgör en del av infrastrukturen för en avancerad kunskapsnation. De behoven lär öka – inte minska.

På liknande sätt har vi kunnat notera en förbättring av arbetsmarknaden inom kultursektorn, trots det sagda. Enligt Arbetsförmedlingen Kultur – jag har kollat siffrorna för oktober – har antalet arbetslösa minskat med 5 procent jämfört med föregående år. Det är förvisso små tal det gäller – något hundratal personer – men det är i alla fall en utveckling åt rätt håll inför en bistrare vinter och vår.

Det innebär inte att allt är frid och fröjd i kulturens värld. Det framgår av betänkandet när vi nu äntligen tar itu med pensionsfrågan inom scenkonsterna. Det framgår också av den moderata debattskriften *Kulturen 3.0* som satte fart på kulturdebatten när vi publicerade den i början av året. Där hade vi 97 förslag på förbättringar på kultur- och medieområdet under parollen: Mer pengar till kulturen, mer kultur för pengarna.

För några veckor sedan kom också den så kallade skuggutredningen med en rad intressanta uppslag till förbättringar från många kulturskapare. Låt vara att frekventa önskemål av typen hit med stålarna bara kan tillgodoses av partier med egen sedelpress och fullt solsken genom budgettaket.

Som påpekats här kommer Kulturutredningen den 12 februari att överlämna betänkandet om kulturpolitikens förnyelse till regeringen. Förhoppningsvis sker det med en uppdatering av verklighetsbilden med nya målformuleringar och organisationsförändringar.

Låt mig i det sammanhanget lyfta upp Riksrevisionens senaste rapport som granskar stödformerna i kulturpolitiken. Titeln är *Kulturbidrag, effektiv kontroll och goda förutsättningar för förnyelse?* Där har Riksrevisionen pekat på brister i bidragsgivningen. Hur krav på omprövning och förnyelse i bidragssystemet uppfyllts kan enligt revisionen inte besvaras i brist på underlag. Man säger att när en så stor andel av bidragsmedlen går till samma mottagare år efter år är det en indikation på att omprövningen brister. Det gäller till exempel stödet till fria teatergrupper och kulturtidskrifter som till 80–90 procent går till samma mottagare år efter år. Som jag påpekade i en artikel i Svenska Dagbladet nyligen är det förhållandet i och för sig inte så konstigt om de här aktörerna fungerar väl och har god kvalitet. Men stödsystemet konserverar onekligen befintlig struktur.

Dessbättre har Kulturrådets nya ledning i en åtgärdsplan vidtagit åtgärder för att säkra kvaliteten i handläggningen, och även Konstnärsnämnden har redovisat exempel på förbättringar. Det är viktigt och bra eftersom en väl fungerande byråkrati är en viktig del av den goda staten och en god kulturpolitik.

Inom mitt speciella ansvarsområde mediepolitiken kommer också flera tillfällen under nästa år till att granska regelverk och andra förutsättningar. Jag tänker främst på när Rose-Marie Frebrans public service-utredning ska omsättas i förändringar. Nyligen fick vi på bordet rådman Martin Holmgrens utredning om villkoren för den privata radions utveckling, som många av oss hoppas så småningom ska leda till förbätt-

rade möjligheter att utveckla kvalitet och mångfald även på detta område. Radion tillhör framtiden.

Herr talman! Låt mig avsluta i en positiv ton med en elege till public service. Vi som ofta är så kritiska till förtygligandet på televisionens område bör också ta tillfället att peka på motsatsen som när Sverige Television lyssnar på det mångåriga moderata kravet om fler televiseringar från nationalscenerna, både från Dramaten och Kungliga Operan. Så kan kulturskapandet spridas till alla. Endast det bästa är gott nog åt folket. (Applåder)

Anf. 55 Kulturminister LENA ADELSON LILJEROTH (m):

Herr talman! Detta är egentligen en replik till Göran Persson eftersom jag blev apostroferad när han var uppe i talarstolen. Det gällde Riksantikvarieämbetet och vad jag möjligen hade sagt och inte sagt. Eftersom jag var i Visby när Riksantikvarieämbetets nya lokaler invigdes vill jag gärna säga vad det var jag faktiskt sade och vad jag också tycker.

Det handlar om omfördelningen med 15 miljoner kronor som tas från kulturmiljöanslaget. Det innebär i praktiken ett minskat anslag nästa år med 600 000–700 000 kronor per länsstyrelse. Det är mycket pengar i sig, men det är trots allt ingen katastrof.

Var då det här beslutet bra? Nej, det var inget bra beslut. Men någon gång, och det var det jag sade när jag var i Visby, måste man sätta punkt. De som arbetar där behöver arbetsro. Det är viktiga uppgifter de har. Det är uppgifter som nu kommer att bli försenade. Kostnaden för den här flytten har legat på runt 1 miljon kronor per anställd. Det är egentligen inte försvarbart. Men det hindrar inte att riksantikvarien Inger Liliequist och hennes medarbetare har gjort ett bra jobb med de svåra förutsättningar som gäller. Det var det jag sade, och det är det jag också tycker.

Jag tycker inte att det här var lyckligt, men jag önskar dem all lycka i det arbete de har framför sig. Det kommer de att behöva.

Sedan vill jag också önska Göran Persson god jul och, liksom till de övriga som jag har mött i diskussionen, lämna över en bok. Den har vi talat om tidigare. Det är *Gomorra* av Roberto Saviano.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 3 december.)

9 § Transportstyrelsen och dess verksamhet

Föredrogs

trafikutskottets betänkande 2008/09:TU3

Transportstyrelsen och dess verksamhet (prop. 2008/09:31).

Anf. 56 ELIZA ROSZKOWSKA ÖBERG (m):

Herr talman! Det ligger i människans natur att benämna saker. När urmänniskan kröp ur grottan för att utforska världen gav hon namn åt allt hon såg. Flygande kreatur kallade hon fåglar och odjur med stora tänder lejon. Namn har spelat en stor roll i mytologin och i världens olika religioner. Enligt Bibeln till exempel skapades världen, djuren och människan

genom att Gud gav dem namn. Om någonting inte hade ett namn existerade det alltså inte.

Även nu i moderna tider fäster vi stor vikt vid rätt ord och rätt namn. Shakespeare undrade om rosor skulle dofta lika gott även om de inte kallades rosor. Skulle smultron smaka mindre om de kallades palsternacka?

Herr talman! Det är viktigt att kalla saker vid deras rätt namn. Trafikutskottets betänkande om Transportstyrelsen behandlar en proposition med förslag som till största delen består av namnändringar så att den nya myndigheten Transportstyrelsen formellt kan utöva sin verksamhet redan från första dagen, den 1 januari 2009. I praktiken innebär detta att namnet på nuvarande myndighet måste bytas mot namnet Transportstyrelsen i berörda lagar.

Beslutet att Transportstyrelsen inrättas den 1 januari 2009 fattades av regeringen redan i april i år. Transportstyrelsen bildas genom att verksamheterna vid Luftfartsstyrelsen, Sjöfartsinspektionen, Järnvägsstyrelsen, Vägtrafikinspektionen, Vägverkets trafikregister samt Vägverkets normgivning och tillsynsverksamhet förs över till den nya myndigheten.

Ett år senare, den 1 januari 2010, förs även länsstyrelsernas verksamhet för körkort och yrkestrafik över till den nya myndigheten. Transportstyrelsens verksamhet kommer framför allt att bestå av normgivning, tillsyn och tillståndsgivning inom de fyra transportslagen järnväg, luftfart, sjöfart och väg.

Den nya myndigheten bildas för att säkerställa en effektiv och pålitlig tillsyn inom alla trafikslag. Detta innebär bland annat effektivitetsvinster och bättre tillsyn över verksamheter genom att man skapar oberoende mellan den som utövar tillsynen och den verksamhet som ska inspekteras.

Herr talman! Förutom regeringens proposition behandlas två följdmotioner och två motioner från allmänna motionstiden 2007 och 2008 i trafikutskottets betänkande. Dessutom finns det två reservationer bifogade. Med detta sagt överlämnar jag ärendet till våra debattörer.

Anf. 57 DÉsirÉE LILJEVALL (s):

Herr talman! I dag ska vi i trafikutskottet alltså debattera den proposition som handlar om den nya myndigheten Transportstyrelsen och dess verksamhet. Den borgerliga regeringen föreslår att Järnvägsstyrelsen och Luftfartsstyrelsen läggs ned i sin nuvarande form och att Vägtrafikinspektionen skiljs från Vägverket och Sjöfartsinspektionen från Sjöfartsverket. Dessa fyra verksamheter ska sedan fungera som lejonparten i Transportstyrelsen och förläggas till Norrköping.

Varför vill den borgerliga regeringen göra detta? Jo, av två huvudsakliga anledningar. De tror att tillsynen av trafikslagen blir pålitligare och effektivare genom att inspektionerna skiljs från trafikmyndigheterna. De menar också att den nya myndigheten Transportstyrelsen behövs för att komma till rätta med dagens splittrade och svåröverskådliga tillsyn.

Herr talman! Vi ställer oss frågande till en sådan beskrivning av trafikinspektionernas verksamheter och kan inte se några bra skäl för en sammanslagning. Tvärtom har vi tre tydliga argument som talar emot.

För det första finns det fundamentala skillnader mellan verksamheterna järnväg, luftfart, väg och sjöfart och deras sinsemellan mycket olika

tekniska och operativa miljöer. De fyra olika inspektionsmyndigheternas fackkompetens skiljer sig åt. Det är tveksamt om till exempel sjöfartens villkor och säkerhet är användbara för dem som arbetar med de andra trafikslagen. Dessutom påverkas båt- och flygtrafik i hög grad av internationella lagar och regler, medan väg och järnväg än så länge regleras inom landets gränser. Tillräcklig hänsyn tas inte till respektive transportslags förutsättningar och behov. En myndighet som Transportstyrelsen riskerar att fjärma sig från verkligheten.

För det andra är vi tveksamma till placeringen av den nya myndigheten. Det finns viktiga fördelar med att inspektionsmyndigheterna har lokaler som ligger nära sina respektive trafikmyndigheter. Den borgerliga regeringen föreslår att den ska ligga i Norrköping – med andra ord långt från sina trafikmyndigheter. Det är över 25 mil mellan Norrköping och Borlänge där Banverket och Vägverket har sina huvudkontor. Vi ser framför oss en ökad byråkrati, dyra omställningskostnader och kompetensförluster.

Slutligen, som ett tredje skäl emot, anser vi att propositionen saknar en ordentlig analys av varför en sammanslagning av trafikinspektionerna verkligen skulle leda till höjd säkerhet och effektivisering.

Herr talman! En sammanslagning av de fyra trafikinspektionerna bör inte genomföras. Jag yrkar härmed bifall till reservationerna 1 och 2.

Anf. 58 KARIN SVENSSON SMITH (mp):

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation 2. Bakom den står Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet.

I reservation 2 vänder vi oss emot finansieringen av den nya Transportstyrelsen. Den träder, som sagt, i kraft den 1 januari nästa år. Inledningsvis finansieras den via statsanslag som aviserades i budgetpropositionen. Tanken är att man så småningom ska fasa ut den finansieringen och ersätta den med en avgiftsförfinansiering. Avgiftsförfinansiering av järnvägstransporter kan inte tolkas som något annat än att man höjer banavgifterna.

Vad får det för konsekvenser? Det kan inte leda till annat än att man höjer biljettpriserna för dem som åker tåg i Sverige, och höjer fraktpri-serna för dem som transporterar gods på järnväg. Det är anledningen till vår reservation.

Vi ser att den orättvisa prissättning som i dag finns mellan de olika transporterna är en väsentlig orsak till den klimatpåverkan som transportsektorn sammantaget ger upphov till. Det finns en vitbok som kom för några år sedan. Den heter *Fair and Efficient Pricing on Transport*. Där påtalar man att om det ska bli effektiva transporter i Europa måste varje transportslag täcka de kostnader som de ger upphov till. Så är inte fallet i dag.

Vägtrafikbeskattningsutredningen konstaterade att till exempel när det gäller långväga lastbilstrafik finansierar avgifterna i dag någonstans mellan 10 och 30 procent av de kostnader som lastbilstrafiken ger upphov till – klimatet oräknat.

De lärde tvistar om hur mycket man ska beräkna klimatskadorna till. Jag gissar att det skulle vara en väsentlig andel om man verkligen tog ut det i priset på vägtransporter.

Det behöver man göra för att nå klimatmålen. Men vad gör den borgerliga regeringen? Man inför i stället en ny myndighet som ska avgiftsfinansieras. Delar av detta kommer att belasta dem som använder de mer miljövänliga transportslagen.

Det är orättvist också i en annan bemärkelse. Sjötransporterna finansieras via affärsverket Sjöfartsverket. Det betyder att den verksamheten huvudsakligen betalas av de farledsavgifter som sjötransporterat gods betalar. Det gör att de har en nackdel i förhållande till vägtransporterna.

Man lägger på kostnader där. Man gör inte som till exempel Danmark, det vill säga planerar att införa kilometerskatt i hela vägsystemet. Det offentliggjordes i dag att även den borgerliga regeringen i Danmark har tagit till sig de krav som oppositionen har drivit ett tag nu. Vi får se hur utvecklingen kommer till stånd. Tanken är att det ska omfatta både tunga bilar och personbilar.

Sådana förslag från regeringen har jag efterlyst från den här talarstolen flera gånger. Klimatberedningens samtliga sju partier var överens om det. Jag har inte hört något sådant. Tvärtom yttrade Anders Borg i en debatt i kammaren förra veckan stor skepsis mot att låta vägtransporterna betala sina kostnader.

Den här myndigheten ska göra delar av den verksamhet som olika inspektioner gjorde tidigare, men den får också en del nya uppgifter. Det vi huvudsakligen vänder oss emot är hur man finansierar det hela.

Anf. 59 NINA LARSSON (fp):

Herr talman! Möjligheterna inom transportsektorn är oändliga. Resandet till och från jobbet, till vänner och familj, till storstäder, till landsbygd eller till obyggd, om man så vill, eller till andra delar av världen skapar fantastiska potentialer för tillväxt och bättre förståelse människor emellan.

Resandet gör faktiskt världen lite bättre och lite säkrare för var dag som går.

Utmaningarna är, som vi alla vet, av diger karaktär. Att minska utsläppen av växthusgaser är en grannliga uppgift.

Vad har då detta med inrättandet av en transportslagsövergripande transportstyrelse att göra? Allt, faktiskt.

Trafikfrågorna och allt som ska göra vårt resande enkelt, säkert och smidigt hänger samman, från infrastruktur till regler för användandet av densamma. Det måste fungera hela vägen.

Alliansregeringen har satsat på infrastrukturen. Efter många år av underlåtenhet att betala vad drift och underhåll faktiskt kostar har alliansregeringen börjat beta av det så kallade underhållsberget. Efter många år av underlåtenhet att betala vad nyinvesteringar faktiskt kostar har alliansregeringen börjat beta av de planer som fått ligga och vänta.

Det bästa med alliansregeringens trafikpolitik är att vi har en förmåga att se över gränserna, alltifrån vägar till och från Norge till att överbygga gränser mellan transportslagen. Vi ser det i infrastrukturpropositionen som vi kommer att debattera här i kammaren om ett par veckor. Vi ser det klart och tydligt i det ärende som vi hanterar här i dag, nämligen att inrätta en transportslagsgemensam transportstyrelse där järnvägsstyrelse, luftfartsstyrelse, delar av sjöfartsverk och vägverk slås samman.

Anledningarna är många. Vi måste ha en effektiv och tillförlitlig tillsyn inom alla transportslag. En förutsättning för detta är att det råder ett oberoende mellan de organ som utövar tillsynen och den verksamhet som tillsynen avser, infrastrukturförvaltare och transportansvariga.

Behovet av optimal tillsyn som är oberoende och effektiv är dessutom en förutsättning om man på ett bra och säkert sätt ska hantera många olika aktörer. Att öka antalet aktörer på transportmarknaden är avgörande för att få till stånd god konkurrens som kan ge bättre kvalitet och ökade valmöjligheter för resenärer och transportörer. Vi vill se fler olika initiativ inom transportsektorn, inte färre.

Aktörerna är i många fall transportslagsövergripande. Resenärerna och transportererna är det definitivt. Normgivning, tillsyn och tillståndsgivning för samtliga trafikslag måste präglas av likabehandling. Det finns också goda möjligheter att på bredden intensifiera trafiksäkerhetsarbetet, vilket är oerhört bra.

Stora delar av verksamheten är tänkt att finansieras med avgifter. Exakt i vilken grad och på vilka områden är inte fastställt. Beredning pågår. Fördelarna med avgiftsfinansiering är att det skapas ett rättvist och transparent system mellan de olika transportslagen. Om politiken sedan vill främja ett särskilt transportslag, vilket kan tänkas av olika anledningar, finns det olika former att finna vägar för detta.

Att ha grundförutsättningar som är likvärdiga gynnar ett ökat utbyte. Det kan leda till smartare användande helt enkelt.

Herr talman! Jag vill yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga reservationer. Att vi inrättar en transportslagsgemensam transportstyrelse förbättrar trafikens och allas våra gränslösa möjligheter.

Anf. 60 DÉSIRÉE LILJEVALL (s) replik:

Herr talman! Vi har hört den borgerliga majoritetens företrädare i denna debatt, folkpartisten Nina Larsson, plädera för regeringens proposition om den nya myndigheten Transportstyrelsen – när hon väl kom till saken. Hon ställer sig därmed bakom regeringens beskrivning av dagens tillsyn såsom splittrad och svåröverskådlig. Det har jag mycket svårt att förstå.

I dag är de naturliga kontaktytorna mellan inspektionsmyndigheterna mycket begränsade. Sjöfartsinspektionen har ingen naturlig kontaktyta med de andra inspektionsmyndigheterna utan främst med klassificeringssällskapen och med andra myndigheter som polis, tullverk och kustbevakning.

Luftfartsstyrelsen har konstaterat att några naturliga kontaktytor med de andra transportslagen inte finns utom vid markplanering av infrastrukturprojekt.

Järnvägsstyrelsen uppger att de myndigheter inom transportsektorn som den har beröringspunkter med är Vägverket när det gäller plankorsningar och Banverket när det gäller infrastrukturprojekt som ska markplaneras.

Dessutom är både flyg och sjöfart starkt internationellt orienterade.

Vad är det som säger att det skulle bli effektivare och bättre om man buntade ihop dessa fyra verksamheter som sysslar med transporter till en enda stor koloss just bara för att de sysslar med transporter?

Anf. 61 NINA LARSSON (fp) replik:

Herr talman! Jag är inte ett dugg förvånad över att Socialdemokraterna motsätter sig införandet av en transportslagsövergripande transportstyrelse. Faktum är att stuprörsmentalitet alltid har varit Socialdemokraternas klart bästa gren. Det är inget som kommer att förändras under över-skådlig framtid, förstår vi här.

Det finns inget i det som Désirée Liljevall räknade upp som motsäger att det kommer att fungera både effektivare och bättre i en transportslagsgemensam transportstyrelse – tvärtom. Vi kommer att få se en möjlighet till ökat utbyte transportslagen emellan.

Naturligtvis kommer man att behålla den kompetensen och den spetsinriktning som de olika avdelningarna har. Ingen motsätter sig det. Men vi öppnar för att man kan dra nytta av varandra på ett mycket bättre sätt. Det kommer att leda till att vi får ett enklare system.

För en vanlig Svensson blir det lättare att kontakta myndigheten när det bara blir en. Det blir enklare att följa upp ärenden och så vidare, vilket är positivt.

Här tror jag att Désirée Liljevall är helt fel ute – också, ska sägas.

För att ha en god tillsyn och en effektiv kontroll är det viktigt med ett oberoende mellan den som utför tillsynen och dem som bedriver själva verksamheten. Detta hörde vi mycket lite om i Désirée Liljevalls anförande. Det skulle vara intressant att höra lite mer om det.

Anf. 62 DÉSIRÉE LILJEVALL (s) replik:

Herr talman! Medan vi är tydliga och gång på gång radat upp argument som talar mot en sådan sammanslagning är Nina Larssons skäl klena. De svävar i luften och saknar riktig substans. Enligt mig framgår det inte vad det är som gör den nya jättemyndigheten så mycket bättre än dagens skilda verksamheter. Är det bara storleken som har betydelse, Nina Larsson?

På vilket sätt leder en sammanslagning av trafikinspektionerna till höjd säkerhet och effektivisering av inspektionernas arbete?

Anf. 63 NINA LARSSON (fp) replik:

Herr talman! Det är anmärkningsvärt att Désirée Liljevall står och slår sig för bröstet och hävdar att det inte finns några som helst argument för att skapa en transportslagsövergripande gemensam transportstyrelse. I själva verket är Socialdemokraterna mycket ensamma i denna fråga. Det vet de också om.

Det är bra att få en bredd och att det skapas ökat utbyte mellan de olika transportslagen. Det kommer också att visa sig. Det kommer även Désirée Liljevall att få klart för sig så småningom.

Anf. 64 KARIN SVENSSON SMITH (mp) replik:

Herr talman! Jag begärde ordet när Nina Larsson talade om likvärdighet. Det skulle vara bra om det fanns likvärdighet mellan de olika transportslagen. Nu har dessbättre EU snart en färdig sammanställning över de parametrar som ska ingå när man prissätter trafik. Man går igenom priset för buller, luftföroreningar, vägslitage, trafikolyckor och förhoppningsvis klimat för att sätta värden på desamma.

Det som kommer att bli fallet om det verkligen skulle bli en likvärdig prissättning av transporter är att vägtransporter och flyg skulle bli dyrare och de andra billigare relativt sett.

Av den anledningen vidhåller vi i högsta grad reservation nr 2. Jag har inte sett något förslag från regeringen som tenderar att minska den skevhet som finns i dag, snarare tvärtom.

När regeringen lade fram sin infrastrukturproposition fasade de ut fordonsbidraget. Vad kommer det att få för konsekvenser för de regionala kollektivtrafikresenärerna? Det innebär att man vältrar över kostnader som medför prispfördyring för den som åker kollektivt. Varför ska vi med höjda priser skrämja bort dem som väljer att resa klimatvänligt? Det vill jag att Nina Larsson talar om för mig.

Anf. 65 NINA LARSSON (fp) replik:

Herr talman! Jag är inte heller särskilt förvånad över att den samlade vänstern motsätter sig avgiftsfinansiering. Det faller sig väl naturligt.

Vi ska komma ihåg att frågan inte har landat än. Det är viktigt att analysera konsekvenserna för att försöka förutspå vilka eventuella effekter som kan uppstå. Att Karin Svensson Smith lyfter upp frågan är givetvis positivt, men eftersom frågan inte har landat än är det alldeles för tidigt att säga vad som faktiskt blir fallet.

Att ha avgiftsfinansiering har sina fördelar. Det är en långsiktig process att arbeta mot att transportslagen ska bekosta sina kostnader. Där finns det många olikheter i dagens situation. Det instämmer jag helt och fullt med. Vägen dit kommer inte heller att vara helt rak och glasklar. Det är många olika faktorer som vi måste ta hänsyn till.

Jag ställer mig frågande till att i riksdagen utesluta avgiftsfinansiering på bansidan innan vi är helt på det klara med vilka effekter det kommer att ge.

Anf. 66 KARIN SVENSSON SMITH (mp) replik:

Herr talman! Vilka effekter en avgiftshöjning får är mycket enkelt utifrån typisk marknadsliberal nationalekonomi. Det som är dyrare används mindre. Det blir konsekvensen i det här fallet. Det är motsatsen till rättvisa och klimatpolitik.

Nina Larsson frågar om konsekvenserna. Detta har utretts många gånger. Jag var med och gjorde ett delbetänkande i Kommunikationskommittén på 90-talet som handlade om priser på transporter där man jämförde priser för transportslagen. Detta har gjorts på EU-nivå och i Vägbeskattningsutredningen som lämnades på 2000-talet.

Det är väl känt i vilken utsträckning de som använder olika trafikslag bär sina egna kostnader. Vägtransporterna ligger sämst till i det sammanhanget. Sjötransporter och kollektivtrafik är väsentligt bättre i sammanhanget. Det har att göra med faktorerna slitage, klimat, olyckor och luftföroreningar.

Hur ska man då göra med avgiftsfinansiering? Statssekreterare Leif Zetterberg lyfter fram ett förslag i en av transporttidningarna som jag tror heter Godset. Han har talat om att utauktionera tåglägena till högstbjudande som ett sätt att möta trängsel i transportererna.

Det är säkert ett sätt att skrämma bort en del resenärer och få bort trängsel i järnvägssystemet. Men vad får det för konsekvenser för klimat, buller, luftföroreningar och trafikolyckor?

Vi är inte emot avgiftsfinansiering av princip. Men vi är motståndare till orättvisa och klimatineffektiva avgifter.

Anf. 67 NINA LARSSON (fp) replik:

Herr talman! Alliansregeringen prioriterar järnvägssatsningar. Det har vi visat vid flertalet tillfällen. Det kommer vi också att göra framöver.

Att statssekreteraren öppnar för banavgifter av den typ som Karin Svensson Smith beskriver möjliggör också ytterligare inkomster för att ännu mer förstärka de järnvägssatsningar som alliansregeringen redan gör. Det är något ytterst positivt.

Att det sedan finns ett förhållande mellan utbud och efterfrågan där man får betala lite mer på de tåglägen som är mest eftersträvansvärda tycker jag är fullt naturligt. Det kommer också att möjliggöra att man bättrar på användandet av järnvägssektorn totalt sett.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 3 december.)

10 § Strategi för en konkurrenskraftig europeisk försvarsindustri

Föredrogs

försvarsutskottets utlåtande 2008/09:FöU3

Strategi för en konkurrenskraftig europeisk försvarsindustri
(KOM(2007)764)

Anf. 68 PETER JONSSON (s):

Herr talman! Nu och en stund framöver kommer debatten i kammaren att handla om en strategi för en konkurrenskraftig europeisk försvarsindustri. Vi socialdemokrater har till detta utlåtande en motivreservation, och den yrkar jag bifall till redan nu.

Jag vill först beklaga att vi inte har kunnat komma överens i utskottet i denna viktiga fråga för svensk försvarsindustris framtida position i EU. Så här står det i sammanfattningen i utlåtandet: ”Utskottet välkomnar det initiativ till en strategi för en starkare och mer konkurrenskraftig försvarsindustri i EU som kommissionen presenterar och ställer sig bakom de strävanden som framkommer av meddelandet. En väl fungerande försvarsindustrimarknad utgör en viktig komponent i uppfyllandet av de gemensamma åtagandena inom den europeiska säkerhets- och försvarspolitikerna.”

Vi ställer oss bakom denna sammanfattning. Vi ställer oss bakom utskottets ställningstagande till artikel 296 om en striktare tillämpning av möjligheterna att åsidosätta inre marknadens bestämmelser med hänvisning till de nationella säkerhetskraven. Vi ställer oss också bakom att lika villkor ska gälla för samtliga länder, överföring av försvarsmateriel inom EU, offsetdelen och förbindelser med USA. Jag går inte in i detalj på

Prot. 2008/09:39
1 december

*Transportstyrelsen
och dess verksamhet*

*Strategi för en
konkurrenskraftig
europeisk
försvarsindustri*

dessa områden. Här är vi överens med de borgerliga partierna i kammaren.

En avgörande faktor för att uppnå denna vision är att vi ger tydliga signaler till EU:s medlemsländer att vi tror på den svenska försvarsindustrins framtida möjlighet i en hårdare konkurrens. Denna tydliga signal fanns från början med i utskottets utlåtande. Men under förhandlingarna ströks följande text: För att upprätthålla såväl en konkurrenskraftig position på försvarsindustrimarknaden som det säkerhetspolitiska inflytande som följer med en sådan ställning erinrar utskottet om Sveriges behov av att även fortsättningsvis vara i en position som varande en slutleverantör av komplicerade materielsystem och att det även fortsättningsvis bör bibehållas. I detta perspektiv finns ett genuint svenskt engagemang för såväl en fungerande nationell försvarsindustristrategi som en ändamålsenlig strategi för den europeiska försvarsindustrimarknaden.

Det var texten som stod. Den förhandlades bort, och i stället kom en intetsägande, urvattnad text som gjorde att vi socialdemokrater lämnade in en motivreservation.

I det borgerliga lägret finns det partier som på senare tid fått allt större inflytande på regeringens syn på försvarsindustrins framtid. Jag är mycket oroad över den utvecklingen. I dag jobbar direkt och indirekt hundratusen människor inom detta område.

Jag tror att det är här som de skulle vilja att vi sade: I ljuset av den militära alliansfriheten är det viktigt att värna om en inhemsk svensk försvarsindustri med en hög teknologisk standard. Försvarsindustrin bidrar till Sveriges oberoende. Sverige tjänar på att ha en internationellt konkurrenskraftig försvarsindustri såväl ur ett långsiktigt strategiskt säkerhetsperspektiv som ur ett industripolitiskt perspektiv. Det gäller särskilt på områden med spjutspetsteknologi såsom att utveckla världsledande kompetenser.

Den politik som regeringen nu för är en naiv folkpartistisk försvarsindustripolitik. Man talar ofta om köp över hyllan. Vilken hylla talar man om? Den hyllan finns knappast. Är det så att det finns någon hylla? Man nämner till exempel att Finland har en annan strategi. De köper faktiskt svensk försvarsmateriel. De köper i stor utsträckning från den hylla som vi har.

Det komiska är att Frankrike, Tyskland och England nu gnuggar händerna när de ser att Sverige går ifrån en framtida position som leverantör av spjutspetsteknologi i förhållande till dem själva. De kommer naturligtvis att protektionistiskt hålla fast vid sin egen försvarsindustri i större utsträckning än vad de kanske gör i dag.

Vi ska öppna för en marknad som vi ensidigt och naivt tror kommer att leda till att svensk försvarsindustri kommer att överleva i framtiden. Vi måste naturligtvis gemensamt ta fram en konkurrenskraftig marknad. Det kommer att ta lång tid. Men vi ska inte gå före, och vi ska inte föra en politik som om det finns materiel på marknaden som inte finns.

Nu gäller det faktiskt att regeringen vaknar när det gäller näringspolitiken på detta och på många andra områden. Vi har en finansiell kris, och vi går in i en lågkonjunktur. Ta fram en nationell försvarsindustristrategi och våga stå upp för de företag som under lång tid levererat inte bara kulor och krut utan också högteknologikomponenter som i dag används på den civila marknaden. Stå upp för alla de arbetstagare som jobbar in-

om sektorn. Det är en signal som utskottet måste ge i ett sådant här utlåtande.

Jag tänker exempelvis på materielområden som SEP, som läggs på hyllan som inte finns. Där har i princip staten och samhället gått in med över 1 miljard. Det finns torped-mina-sensor. Det finns område efter område. Att köpa dem över hyllan går inte. I vissa fall kan det också bli mycket dyrare. Arthurprojektet är ett tydligt sådant exempel. Hade vi inte utvecklat det själva hade det varit mycket dyrare att köpa in den typen av materiel.

Det är viktigt att vi som politiker i riksdagen visar att vi tror på den svenska försvarsindustrin även i framtiden. Allan och ni övriga borgerliga ledamöter i utskottet: Vi hade chansen att i utlåtandet koppla den nationella och den europeiska försvarsindustristrategiska positionen om en öppnare marknad, men utskottet missade det.

Anf. 69 GUNILLA WAHLÉN (v):

Herr talman! Försvarsutskottet behandlar i detta utlåtande Europeiska kommissionens meddelande *En strategi för en starkare och mer konkurrenskraftig försvarsindustri i EU*. Vänsterpartiet har invändningar både mot innehållet i meddelandet och till en del mot majoritetens ståndpunkt i utlåtandet.

Vår åsikt är att kommissionens meddelande utgör ännu ett steg mot ett gemensamt militärt samarbete inom EU med målet att bygga upp ett gemensamt militärt försvar. Det är en utveckling vi i grunden motsätter oss. Vi värnar en oberoende och militärt alliansfri utrikespolitik. Därför anser vi att Sverige ska avbryta allt samarbete som bidrar till en vidare militarisering av EU. Dit hör de i kommissionens meddelande föreslagna åtgärderna på försvarsindustriområdet.

Försvarsindustrin i Sverige har en mycket stor betydelse för vår forskning och utveckling, inte minst för en mycket hög kompetens inom teknikutveckling och för en konkurrenskraftig produktion av materiel som vi behöver för vår säkerhet och försvarsförmåga. Försvarsindustrin i Sverige är även en stor och viktig arbetsmarknad.

Antalet anställda inom försvars- och säkerhetsindustrin har under den senaste 20-årsperioden sjunkit från ca 35 000 anställda till dagens 15 000, vilket är en halvering. Till detta kommer givetvis alla tusentals som är sysselsatta i underleverantörsleden.

Produktionen utgörs till ca 40 procent av krigsmateriel och till ca 60 procent av civila varor och tjänster. Det är en utveckling vi i stort delar med EU.

Otydligheten och övergången till allt fler produkter och materiel med dubbla användningsområden, civilt och militärt, gör denna fråga minst sagt komplicerad.

Vad ska med rätta omfattas av civil inremarknadshandel och regelverk, och vad ska räknas som varor som ska regleras som ren krigsindustri? Vilka varor ska räknas som vapenexport när de säljs till tredjeland, utanför EU, och vad ska räknas som export när det säljs till länder inom EU? Svensk försvarsindustri är inte längre svensk, utan numera använder man begrepp som försvars- och säkerhetsindustrin i Sverige.

Nu pågår även en diskussion om hur Sverige ska göra försvarsbeställningar. Ska vi utveckla själva eller köpa från hyllan – om det nu

finns en hylla? Hur ska vi hantera all materiel som ligger i våra egna förråd och finns på våra egna hyllor? Ska vi skrota, modernisera, uppgradera eller sälja ut? Processen ser helt olika ut beroende på vilken strategi man väljer. Att utveckla själv är en process på 30–40 år medan att köpa från hyllan tar ett par år – men leveranstiden kan omfatta 5–10 år. Försvarsmarknaden är inget *quick fix* utan en mycket omfattande process som kräver genomarbetade politiska strategier för att det ska bli rätt från början.

Vi vet alla hur illa det fungerar med kostsamma felaktiga uppköp eller brist på varor som behövs för redan pågående utbildningar inom säkerhet, skydd och transporter i våra internationella insatser.

Våra materiel ska tåla de mest skiftande förhållanden, till exempel snö och is, regn och fukt samt värme i länder med obefintlig infrastruktur. Utbildning och materiel ska kunna användas här hemma i Sverige och Långtbortistan.

Herr talman! Utskottet skriver i detta utlåtande: ”Sverige behöver en nationell strategi och styrmodell som gör det möjligt att koordinera och inrikta försvars- och säkerhetssektorns satsning på forskning och utveckling. Ett samlat agerande mellan staten och industrin stärker Sveriges förmåga som industri- och innovationsland. Det är därför olyckligt att regeringen internt inte lyckats enas om en strategi på försvarsindustriområdet.”

Jag instämmer i utskottets mening.

Med den föreslagna försvarsindustristrategin kommer ännu större fokus att läggas vid lösningar som gynnar marknadskrafter och ekonomiska aktörer. De regler som föreslås handlar uteslutande om att få det nuvarande bristfälliga systemet att fungera mer effektivt i ekonomisk bemärkelse. Vi anser att det i stället behövs en radikal omstöpning av reglerna och hur de används. Ingenstans i strategin görs någon som helst ansats att förorda införandet av regler som skulle göra verklig skillnad för dem som i slutändan drabbas av försvarsindustrins produkter. Det är helt nödvändigt att föra en etisk–politisk diskussion om dessa frågor.

Herr talman! I arbetet med att ta fram detta utlåtande har vi noga diskuterat så kallade offsetöverenskommelser, vilket inte är helt lätta frågor att avgöra. Hur ska det ske? Ska de finnas och i så fall under vilka villkor? Utskottet menar att offsetöverenskommelser gällande kompensationsåtaganden i samband med försvarsmaterielaffärer kan ha en konkurrenssnedvridande effekt och att de i längden bör avskaffas. Men man menar även att i nuläget bör man noga överväga eventuella beslut om utfasning av offset. Offset är ett globalt fenomen och kan inte ses isolerat från andra åtaganden som påverkar marknaden och konkurrensvillkoren. En möjlig väg är att alla EU-länder avstår från offset vid köp från tredje-länder. Jag delar utskottets synpunkter i denna del. Det behövs även ett internationellt bindande regelverk som rör all handel med vapen och annan krigsmateriel.

Herr talman! I kommissionens meddelande föreslås inga restriktioner när det gäller vapenexport till krigförande länder. Förslaget skulle enligt vår mening inte kunna bidra till minskad upprustning eller minskad vapenhandel. Vi anser att vapenexporten måste förändras i grunden, inte bara effektiviseras.

Utskottsmajoriteten betonar vikten av ett ökat samarbete med USA. Vi menar att det är olyckligt att mål om ökad försäljning av vapen hamnar i första rummet och att värnandet av folkrätten, demokratin och de mänskliga rättigheterna inte med ett ord nämns i kommissionens meddelande.

I kommissionens egna skrivningar står det att strategin kan leda till att medlemsstaterna ökar försäljningen på den externa marknaden och ökar lönsamheten. Kommissionen lyfter även fram ett ökat samarbete avseende upphandling av krigsmateriel, vilket torde försvåra möjligheterna att skärpa den svenska regleringen av krigsmaterielimporten. Det är något som vi vid en rad tillfällen efterfrågat.

Vi menar att andra värden såsom fred, demokrati och mänskliga rättigheter ska ha en överordnad position. Det förslag från kommissionen som nu diskuteras innehåller inga bestämmelser som kan vrida utvecklingen i rätt riktning. Ingenstans i det tekniskt komplicerade förslaget görs någon som helst ansats att införa regler som skulle göra verklig skillnad för dem som i slutändan drabbas av försvarsindustrins produkter. Det finns, som jag har nämnt, inga restriktioner mot vapenexport till krigförande länder.

Vänsterpartiet menar att värden som fred, demokrati och mänskliga rättigheter ska ha en överordnad position. Därför väljer vi att inte stödja kommissionens förslag och alltså inte heller ställa oss bakom alla de synpunkter som utskottets majoritet har i detta ärende.

Jag yrkar bifall till reservation 2.

Anf. 70 ISABELLA JERNBECK (m):

Herr talman! Sedan kalla krigets slut har svensk försvarsindustri, liksom den svenska Försvarsmakten, genomgått stora förändringar. Efter att under flera decennier haft ställning som ensam leverantör till den svenska staten och Försvarsmakten befinner sig industrin nu i en annan situation. Nya marknader och en ökad konkurrens ställer högre krav på industrin, samtidigt som möjligheterna och villkoren för både beställare och leverantörer av försvarsmateriel förbättrats.

Förutsättningarna för svensk försvarsindustri, precis som för andra länders försvarsindustrier, förändras ständigt. I likhet med andra EU-länder har vi en försvarsindustri som är betydligt mer konkurrensutsatt än tidigare. Kraven på snabbare och effektivare utveckling och produktion av materiel till lägre kostnader blir allt högre.

Men samtidigt som den svenska försvarsindustrin anpassar sin verksamhet och konkurrenskraft är behovet av en öppnare europeisk marknad och bättre regelverk stort. Både svenska staten som köpare av försvarsmateriel och den svenska försvarsindustrin har mycket att vinna på en öppnare och mer konkurrensutsatt europeisk försvarsmarknad. För detta behövs det en tydlig strategi för försvarsindustrin i Europa.

Försvarsutskottets majoritet välkomnar därför det initiativ som den europeiska kommissionen tagit till en starkare och mer konkurrenskraftig försvarsindustri i EU. En sådan strategi kommer att förbättra utvecklingen mot en mer öppen och fri marknad för försvarsprodukter inom EU än hittills.

Svensk försvarsindustri får då större möjlighet att arbeta effektivt både nationellt och internationellt. Det betyder fler uppdragsgivare och större exponering för svensk materiel. För Försvarsmakten betyder det ökade valmöjligheter med flera producenter att beställa och köpa ifrån.

För att åstadkomma en verklig, öppen försvarsindustrimarknad med lika villkor behövs det även stabila strukturer, framför allt när det gäller leverans- och informationssäkerhet. Många stater väljer att köpa försvarsmateriel av främst den egna försvarsindustrin eftersom den tydligast kan garantera denna säkerhet. Detta hindrar mindre företag och stater att få möjlighet till upphandlingar på jämställd basis och verkar emot en öppnare marknad med fler aktörer.

Det är nödvändigt att regelverken byggs så att lika villkor, utan särskilda fördelar för någon part, gäller för små och stora stater. Majoriteten anser det därför vara viktigt med kommissionens förslag om en striktare tillämpning av EG-fördragets artikel 296, som innebär att länder kan frångå överenskomna upphandlingsregler med hänvisning till nationella säkerhetsskäl.

Det bör även fortsättningsvis finnas en möjlighet för länder att tillgodose nationella säkerhetsintressen, men artikeln får inte nyttjas enbart som ett verktyg för att värna den inhemska försvarsindustrin. Alliansen anser därför i likhet med kommissionen att användningen av artikel 296 bör inskränkas till speciella fall som fastställts av EG-domstolen.

Försvarsindustrin i världen har sedan länge nyttjat begreppet ”offset” som ett verktyg för försäljning av materiel. I enkla termer har detta betydtt att ett land som säljer försvarsmateriel till ett annat land förpliktar sig att antingen investera i anläggningar eller motsvarande i mottagarlandet eller i sin tur köpa försvarsmateriel från det landet. I likhet med kommissionen anser majoriteten att sådana offsetaffärer kan ha en negativ effekt på konkurrensen, eftersom fokus i sådana avtal oftast läggs just på offsetavtalen i stället för materielens konkurrenskraft.

Utskottets majoritet anser att offsetavtal bör avskaffas i längden men att man i nuläget bör överväga eventuella beslut om en utfasning av offsetavtal. Om EU väljer att avstå från offsetavtal sinsemellan finns risken att tredjeländernas försvarsindustri, som inte har några sådana överenskommelser, ökar sin konkurrenskraft på EU:s bekostnad.

Herr talman! Vad anser då oppositionen? Som förväntat är splittringen stor.

Socialdemokraterna har under årets försvarsdebatt argumenterat för en stark svensk försvarsindustri, men man anvisar inga pengar. Socialdemokraternas besparingar på mer än 5 miljarder kronor på Försvarsmakten över tre år har aviserats, och då måste man allvarligt fråga hur de tänkt sig att det skulle kunna bidra till en stark och konkurrenskraftig svensk försvarsindustri. Miljöpartiet vill i sin tur halvera försvaret med 8 miljarder kronor mindre till Försvarsmakten, medan Vänsterpartiet nöjer sig med besparingar på 4 miljarder.

Det är tydligt att oppositionen är oense om försvarspolitiken och vår försvarsindustri. Alla som läser de tre partiernas budgetalternativ kan se att det inte finns mycket som de tre partierna har gemensamt. Det finns helt enkelt inget trovärdigt alternativ i den svenska försvarspolitiken.

Vi har i Sverige en stark och konkurrenskraftig försvarsindustri. Under flera årtionden har Sverige byggt upp världsledande kompetenser,

med hög teknologisk standard och spjutspetsteknologi. Vår försvarsindustri är internationellt erkänd för högkvalitativa materiel, vilket gynnar såväl industrin som Sverige. Den svenska försvarsindustrin har en särställning i Europa, vilket regeringen anser att man bör värna om.

För min egen del vill jag betona vikten av att vi bör ha ett genuint och omfattande svenskt engagemang för både en fungerande nationell försvarsindustristrategi och en konkret strategi för den europeiska försvarsindustrimarknaden. Sverige har ett behov av att fortsatt vara en slutleverantör av komplicerade försvarsmaterielsystem, både för att öka den svenska försvarsindustrins konkurrenskraft och för att värna om det säkerhetspolitiska inflytande som en sådan ställning ger oss.

Sverige besitter hög kompetens inom ett antal unika områden vars motsvarighet saknas på den internationella marknaden, och det är ytterst viktigt att vi aktivt värnar om denna kompetens. Nyttan för såväl industri och försvarsmakt som land är hög och bör fortsatt så förbli. Och då finns bara alliansens linje att gå på – något alternativ finns inte, som jag påpekade tidigare i mitt anförande. Den trovärdigheten saknas.

Herr talman! Jag vill härmed yrka bifall till förslaget i utskottets utlåtande och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 71 PETER JONSSON (s) replik:

Herr talman! Isabella Jernbeck försöker i sitt anförande lägga fram frågan som att socialdemokratin, Miljöpartiet och Vänsterpartiet inte har något regeringsalternativ. Nej, vi har inget behov av det för tillfället. Det är de borgerliga som sitter i regeringen och ansvarar för dagens politik. Den dagen 2010 när vi eventuellt vinner valet ska vi kunna ha en politik som är klart mycket mer framåtriktad men också strategiskt mer tänkande kring just försvars- och säkerhetspolitiken inkluderat försvarsindustrin.

I budgeten har vi nu lite mer pengar på försvarsindustriområdet, och de pengarna kan man eventuellt använda till SEP:en, ett system som successivt skulle medföra besparingar inom försvarsmaterielområdet och markstridsområdet. Även torped-mina-sensor skulle kunna medföra besparingar långsiktigt, när det gäller att man har ett system som kan användas på flera områden. Det var en politik vi tog fram, för vi såg att det var viktigt att ha en bottenutrustning som klarar av olika typer av förmågor och på det sättet ha en underhållskostnad som är mindre än vad den är i dag.

Det är det vi menar, och det är det som vi har vår motivreservation om. Det var inte de områdena som Isabella lade stor kraft på när det gällde offset. Vi är överens om att det är oerhört viktigt, och att vi i Europa måste jobba mot att ha en gemensam strategi. Men det är långt kvar där än. I dag köper fransmännen inte ens två till försvarsmakten på den öppna marknaden på grund av nationella säkerhetsinsatser. Det är alltså långt kvar tills vi når fram till det mål som både jag och Isabella vill nå.

Det vi pekar på är att det måste finnas en nationell försvarsindustri-strategi först, för att man sedan ska kunna applicera den på en europeisk. Vi måste själva först veta vad vi vill. Det är det jag tror att vi är överens om, Isabella, att detta hänger ihop. Det är det vi pekar på i vår motivreservation.

Anf. 72 ISABELLA JERNBECK (m) replik:

Herr talman! Man kan citera försvarsminister Sten Tolgfors. Han säger ordagrant att en kraftfull svensk försvarsindustri är värdefull. Regeringen kommer ju att återkomma när det gäller en nationell strategi. Men det som måste komma före det är förstas inriktningspropositionen, för först måste vi titta på vilka förmågor vi ska ha, hur omvärldshoten ser ut, hur hotbilden ser ut och vilket säkerhetspolitiskt läge vi har. Därefter ska vi titta på materielsidan. Vi kan naturligtvis inte beställa materiel för att lägga i ladorna, utan vi ska ha materiel som ska användas här och nu. Därför måste man se över det.

Regeringen återkommer till detta i inriktningspropositionen. Men det är en viktig fråga, som alliansen arbetar med.

Anf. 73 PETER JONSSON (s) replik:

Herr talman! När det gäller den försvarspolitiska inriktningen var Försvarsberedningen överens om en inriktning, men när det gäller exempelvis pliktlagstiftningen är vi inte lika överens. Den försvarspolitiska inriktningen finns kvar. Det som är skillnaden nu och anledningen till att regeringen inte lade fram någon inriktningsproposition är konflikten i Georgien.

Jag tror att det var ett svepskäl för att man inte riktigt vet. Man har liksom inte satt ned foten. Man har ingen egentlig strategi i de borgerliga partierna. Här är det ju Folkpartiet och Allan Widman som styr inriktningen på försvarsindustripolitiken. Jag är livrädd för det, för jag har hört Folkpartiets syn på de här områdena. Man är mycket naiv när man utgår från att det finns en stor öppen marknad för försvarsmateriel. Det finns inte någon sådan, och det kommer inte att finnas det under överskådlig tid, men kanske i framtiden.

Därför tycker jag och Socialdemokraterna att utlåntandet i stora drag är bra. Vi måste ha en process där detta pågår. Jag ser på situationen för Volvo Aero i Trollhättan. Nu lägger regeringen eventuellt ned rymdprogrammet, som har genererat enorma framgångar på lättviktsområdet på materielsidan. Man har alltså kombinerat den civila marknaden och den militära marknaden och på det sättet blivit världsledande. Det lägger regeringen nu ned. Det är samma där: Det finns ingen näringspolitisk strategi. Detta menar jag är så viktigt. Tänk om ni hade skrivit in i utlåntandet att ni tror, tycker och vill detta – att man har kombinationen med en nationell industristrategi kopplad till en europeisk försvarsindustristrategi. Då hade vi varit nöjda, och då hade det inte varit någon reservation från Socialdemokraterna.

Anf. 74 ISABELLA JERNBECK (m) replik:

Fru talman! När jag läser Socialdemokraternas budgetalternativ, Peter Jonsson, tror jag säkert att vi är mer överens. Ni accepterar ju huvuddelen av omfördelningarna av materiel till förbandsanslag och ligger på samma nivå som regeringen för materielanslagen 2011. Men jag är livrädd – du säger att du är livrädd – för dina eventuella framtida allianspartner. Ni är ju över huvudet taget inte överens.

Ni vill dessutom sänka anslaget till försvaret med 5 miljarder. Det kan också vara oroande, men det är mindre än vad Vänsterpartiet före-

slår. Deras minskningar ligger på 3,9 miljarder, de vill avskaffa allt exportstöd för krigsmateriel och de vill inte ha något samarbete i Europa. Miljöpartiet vill minska anslaget till försvaret med 8 miljarder. Det gör mig nervös när jag tänker på hur ett sådant samarbete ska gå och hur det ska gå för svenskt försvar och svensk försvarsindustri.

Anf. 75 STAFFAN DANIELSSON (c):

Fru talman! Det är viktigt för nationen Sverige att vi har en bra försvarsmakt och ett förtroendefullt samarbete med länderna i vår omvärld. Det är också viktigt att nationen Sverige avsätter tillräckliga resurser till sin försvarsmakt. Och en viktig styrka för nationen Sverige är och har länge varit den starka och kompetenta försvarsindustri som finns i landet.

Den svenska försvarsindustrins ägarbild är som bekant alltmer internationaliserad, och en förutsättning för industrins framtid är tvivelsutan goda möjligheter till teknikutveckling tillsammans med andra aktörer, framför allt inom ramen för vårt EU-samarbete. En annan grundläggande faktor är goda möjligheter till export från och import till Sverige av försvarsmateriel.

Fem av riksdagens sju partier gläds åt den tillgång som den svenska försvarsindustrin utgör för vårt försvar och vår säkerhet och vill ge industrin goda förutsättningar även på framtidens alltmer konkurrensutsatta EU-marknad. Vänsterpartiet och Miljöpartiet vill något annat, som efter vad jag förstår skulle riskera att knäcka den svenska försvarsindustrin och därmed göra Sverige mycket mer beroende av import från försvarsindustrier i andra länder.

Centerpartiet, liksom övriga allianspartier och Socialdemokraterna, välkomnar det initiativ som kommissionen har tagit till en strategi för en starkare och mer konkurrenskraftig försvarsindustri i EU. De åtgärder som kommissionen föreslår har utvecklats i tidigare inlägg, och jag behandlar dem därför inte ytterligare, men jag vill understryka den omstrukturering som pågår inom försvarsindustrin och behovet av att EU:s länder samarbetar om förutsättningarna för att upprätthålla en fortsatt stark och konkurrenskraftig försvarsindustri inom unionen.

Jag vill lyfta fram några viktiga fakta i kommissionens meddelande här i kammaren. Försvarskostnadernas genomsnittliga andel av bnp i EU har de senaste decennierna sjunkit från 3,5 procent av bnp till 1,75 procent. EU-ländernas samlade försvarsbudgetar uppgår till cirka hälften av USA:s försvarsbudget.

Som en jämförelse kan nämnas att Sveriges försvarskostnader i procent av bnp under ungefär samma tid sjunkit från 2,5 procent till snart 1,2 procent. Med oppositionspartiernas olika budgetförslag skulle procent-siffran sjunka ytterligare, och i Miljöpartiets och sannolikt också Vänsterpartiets fall är den snart under 1 procent. Detta är mycket anmärkningsvärt.

Det är i grunden bra att säkerhetsläget i världen har medgivit dessa minskningar, men självfallet finns det gränser för hur långt man kan gå som världen ser ut – gränser som är viktiga att analysera även för vårt eget land.

Utskottet understryker med all rätt vikten av att Sverige aktivt och engagerat deltar i hur EU:s försvarsindustrimarknad nu ska utvecklas och

att riktningen är mot mer öppenhet och konkurrens på lika villkor. Förhoppningen är att detta ska gagna konkurrenskraftiga mindre länder och mindre företag.

Utskottet lyfter samtidigt fram den risk som kan finnas för att de större försvarsindustrinationerna på olika sätt kan vilja hävda sina egna industriers möjligheter och förutsättningar, som i dag. Därför är det viktigt att skapa rättvisa regelverk som värnar även den svenska försvarsindustrins ställning och dess möjligheter att konkurrera på likvärdiga villkor, vilket utskottet tydligt uttalar.

Det är bra att regeringen under våren 2009 avser att återkomma till riksdagen i försvarsindustrifrågan, och det är lite trist att Socialdemokraterna trots detta har en reservationstext. Den kanske dock i första hand ska ses som en markering mot de egna samarbetskamraterna, som ju även på detta område – det finns bevars många fler – står för en helt annan politik än Socialdemokraterna.

Det är viktigt för EU och för Sverige att ha goda relationer med omvärlden och främst med USA på dessa områden. Samtidigt är det angeläget att EU:s försvarsindustri kan konkurrera med den i USA vad gäller till exempel forskning, innovation och kvalitet. Det känns inte tillfredsställande att EU:s försvarsindustri på grund av amerikanska konkurrensregler bara kan leverera till USA genom USA-baserade anläggningar.

Till sist finner jag det lite förvånande, minst sagt, att Socialdemokraterna inte tycker att svenska materielbeställningar bör fattas också utifrån ett budgetperspektiv, särskilt som Socialdemokraternas försvarsbudget ju ligger flera miljarder under alliansregeringens i ett flerårsperspektiv.

Jag noterar med beklagande att Vänsterpartiet och Miljöpartiet vill avbryta svenskt militärt samarbete med de övriga länderna inom EU. I linje med det säger partierna helt nej till att Sverige deltar i och accepterar EU:s samarbete för en öppen och mer konkurrensutsatt europeisk försvarsmaterielmarknad som kan matcha den amerikanska. Detta skulle, tillsammans med de krav som de två vänsterpartierna driver på starkare exportrestriktioner för svenska försvarsindustrier och på att statens exportstöd ska avvecklas, tvivelsutan driva den svenska försvarsindustrin ut ur landet. Paradoxalt nog skulle Sverige då bli mycket beroende av att importera sin försvarsmateriel från andra länder, och vi skulle säkert bli kunder tillsammans med länder som Vänsterpartiet och Miljöpartiet nu vill förhindra export till. Den politik som dessa partier driver skulle således i praktiken kunna ge närmast motsatt resultat mot vad man säger sig vilja uppnå.

Allvaret i den närmast isolationistiska linje som Miljöpartiet och Vänsterpartiet, samarbetspartier till Socialdemokraterna, faktiskt företräder förstärks ytterligare genom den nedskärning av det svenska försvaret som de föreslår i sina budgetförslag.

Därför, fru talman, stöder jag utskottets väl avvägda utlåtande. Jag yrkar bifall till förslaget i det och avslag på reservationerna.

Anf. 76 GUNILLA WAHLÉN (v) replik:

Fru talman! Ja, nu står regeringen och funderar över vad oppositionen har för strategi när det gäller svensk försvarsindustri. Det är väldigt märkligt att man kan begära att oppositionen ska ha ett gemensamt ställ-

ningstagande om försvarsindustrin i Sverige när inte ens regeringen själv har det, som har ansvaret i dag.

I det här ärendet behandlas ju en strategi för en konkurrenskraftig europeisk försvarsindustri. Jag delar Peter Jonssons syn, att vi, innan vi diskuterar en europeisk försvarsindustri, kanske skulle diskutera den svenska försvarsindustrin eller, som det mer riktigt heter, försvarsindustrin i Sverige.

Det är också förvånande att Staffan Danielsson diskuterar Vänsterpartiets neddragning i budgeten på det här området, eftersom de saker som vi drar ned på handlar om exportstöd, alltså stöd för att sälja de här varorna till andra länder. Vi vill i stället rikta det stödet till att exportera miljöteknik, klimatteknik och ge Exportkreditnämnden pengar för att stödja en annan industri, en civil industri. Vi vill satsa pengarna där i stället för på ett exportstöd.

Jag undrar: Hur ser Centerpartiets politik ut för försvarsindustrin i Sverige? Vilka pengar har ni avsatt? De pengar som vi drar ned på, förutom exportstödet, gäller ju internationella insatser. Det är där vi tar de summorna, och det ingår inte alls i det här yttrandet till regeringen.

Vill Centerpartiet verka för att det ska bli internationella etiska regler när det gäller vapenhandel och vapenexport?

Anf. 77 STAFFAN DANIELSSON (c) replik:

Fru talman! Regeringen återkommer i vår till en uttalad strategi för den svenska försvarsindustrin. Vi är ju inte utan strategi. Vi har levt med en försvarsindustri i 50 eller 80 år, som har utvecklats successivt. Vi har varje år behandlat hur vi gör våra inköp. Vi har samarbete när det gäller forskning och teknikutveckling, så att det finns en verklighet redan i dag, och den frågan återkommer vi till.

Det som det handlar om i dag är vikten, inte minst för den svenska industrin, av att de europeiska länderna tillsammans ger förutsättningar för den viktiga försvarsindustri som finns inom EU.

Jag tycker att det är så otroligt trist och förvånande att två partier i Sveriges riksdag säger blankt nej till allt detta samarbete som är själva grunden för att den svenska försvarsindustrin ska kunna hålla kontakter, kunna utvecklas och kunna vinna exportorder.

Jag noterar att Gunilla Wahlén säger att Vänsterpartiet vill dra ned på exportstödet så att det växer fram andra branscher. Jag kan inte tolka det på annat sätt än att man tänker: Vad det blir av försvarsindustrin får vi väl se, och blir det ingenting får vi kanske till och med importera av de länder som vi inte vill sälja till.

Det här går inte riktigt ihop.

Vad gäller pengarna har alliansen givetvis en gemensam budget. De tre oppositionspartierna anslår väsentligt mindre pengar. Jag vill berömma Vänsterpartiet lite, för faktum är att man i årets budget, för kommande år 2009, anslår mer pengar till försvaret än vad Socialdemokraterna gör. Det är beröm till Vänsterpartiet.

Men vad håller Socialdemokraterna på med? Den oro jag känner gäller vad som kommer ut av en eventuell framtida röd majoritet, men det får vi återkomma till.

Anf. 78 GUNILLA WAHLÉN (v) replik:

Fru talman! Man kan ju räkna kronor och ören, men jag tycker att det viktigaste ändå är att diskutera vad som ska vara innehållet i försvarspolitiken. Men vi har väldigt små möjligheter att diskutera regeringens förslag vad gäller innehållet i försvarspolitiken, eftersom vi inte får någon försvarsproposition förrän till våren.

Staffan Danielsson säger: Vi har ju regler som fungerar. Vi har en svensk försvarsindustri som ska fortsätta som hittills.

Men det var ju redan innan vi blev medlemmar i EU som vi byggde upp den stora svenska försvarsindustrin, och det är sedan vi blev medlemmar i EU som vi har ökat samarbetet med EU när det gäller försvarsindustrin.

Hur ser det egentligen ut med politiken? Ska vi köpa från hyllan, eller ska vi inte köpa från hyllan? Ska vi beställa varor, eller ska vi inte göra det? Ska vi öka vårt samarbete med USA eller inte? Hur ser Centerpartiets och regeringens försvarsstrategiska upphandling av varor och tjänster ut?

Anf. 79 STAFFAN DANIELSSON (c) replik:

Fru talman! Det viktiga är att Sverige behöver ett bra försvar. För att ha ett bra försvar måste vi ha bra försvarsmateriel.

Vi har skapat en egen försvarsindustri på grund av vår militära alliansfrihet som är en av de starka i EU. Det är en viktig resurs för Sverige, och vi ska självklart fortsätta att handla av den. Men denna industris produkter får alltmer mäta sig i konkurrens med andra produkter. Samtidigt är det viktigt att vår industris produkter kan vinna exportorder inom EU och utom EU i konkurrens med andra länder, på villkor som är internationellt fastställda.

Och, för att svara på en annan fråga från Gunilla Wahlén, självklart är det viktigt att vi har internationella regelverk för export och exportstöd och så vidare. Men det behandlas inte i det här utlåtandet, utan det behandlas på andra plattformar.

Anf. 80 PETER JONSSON (s) replik:

Fru talman! När det gäller den kommande budgetdebatten – den ska vi ju också ha här i kammaren inom närtid – kommer Staffan Danielsson säkert att få information om hur vi hanterar de kommande årens budget på försvarsmaktssidan eller försvarets sida.

Det enda är att vi lägger mer pengar på materiel än vad regeringen gör. Sedan tar vi bort lite när det gäller de internationella insatserna. Det gör vi i större utsträckning än vad regeringen gör.

Men jag skulle vilja ställa en fråga om just detta. Tycker inte Centerpartiet och Staffan att det är viktigt att man har en nationell försvarsindustristrategi som lägger sig som bas när man sedan går ut och arbetar fram en europeisk försvarsindustristrategi, så att man liksom vet vad man gör?

Jag känner att regeringen på något sätt gömmer obekväma frågor. Man tillsätter en genomförandegrupp och lite annat smått och gott som ska titta på detta medan vi parlamentariker i Sveriges riksdag inte får delta på det sätt som vi kanske skulle göra.

När det sedan gäller ordning och reda och samarbete med Vänsterpartiet och Miljöpartiet vill jag säga att vi har regerat i tolv år. Det har varit

olika konstellationer. Vi har till och med samarbetat med Centerpartiet på försvarsområdet, så vi kan konstatera att samarbeta.

I och med det vi har sett under de här två och ett halvt åren när det gäller regeringen kan man fundera på hur samarbetet har fungerat på det här området. Jag tänker på försvarsindustrimaterielfrågor, försvarsmaktsfrågor, signalspaning och lite annat.

På något sätt är det självklart så att det inte är något bekymmer för oss. Men frågan är ställd till Staffan: Tycker ni inte att det skulle ha varit viktigt att ha med en nationell försvarsindustristrategi som bas i ett sådant här underlag? Det var egentligen det som vi ville ha in. Det sade ni nej till. Varför?

Anf. 81 STAFFAN DANIELSSON (c) replik:

Fru talman! Jag ska ta vara på den lite utsträckta handen från Peter, till skillnad från andra partier som är längre ifrån oss.

Vi är nämligen överens om att den här strategin på europeisk nivå är bra för att utveckla den europeiska försvarsindustrin, där den svenska är en viktig del. Vi är också överens om vikten av att vi i Sverige ger vår industri bra förutsättningar och att vi kan samarbeta med den vad gäller forskning, utveckling, hur våra exportregelverk är och så vidare.

Jag tyckte att Isabella Jernbeck hade bra formuleringar om det som vi är överens om och som regeringen återkommer till i vår. Jag tycker att det är bra att man gör detta. Då får vi diskutera djupare exakt hur det ska utformas.

Vi är inte utan strategi nu. Vi står på den bas som vi tillsammans har skapat under många decennier. Vi har den försvarsindustri vi har.

Nu behandlar vi ett meddelande från Europeiska kommissionen. Där är vi överens.

Jag vill betona att det är en styrka för Sveriges försvar och vår försvarsindustri att Socialdemokraterna och alliansen har en samsyn på många områden vad gäller detta. Det är viktigt för ett litet land att man kan se till det som förenar på ett så viktigt område som det här.

Jag vill summera med att det är bra att vi har den samsynen om det här meddelandet. Vad gäller den svenska försvarsindustrin är det bra att regeringen har informerat om att man under våren 2009 återkommer till riksdagen i den frågan. I och med det har vi tyckt att vi inte ska gå djupare in på det just nu. Det är det ni gör i er motivreservation egentligen. Ni sparar budgetdebatten till när budgeten kommer, och vi sparar strategidebatten till när regeringens proposition kommer.

Anf. 82 PETER JONSSON (s) replik:

Fru talman! Poängen med vår motivreservation är att vi tycker att riksdagen ska ge signaler till regeringen om hur man ser på olika frågor. När det gäller försvarsindustristrategier tycker vi att riksdagen ska sätta pekfingret i ögat på regeringen och säga att den ska komma med något. Försvarsindustrin skriker efter inriktningar om vad den ska göra, Försvarsmakten likaså. Jag tycker att det är allvarligt, och det har varit ett allvarligt läge under ganska lång tid nu.

Det var det som var vår poäng, signaler härifrån. Vi skriver in att vi vill ha en nationell försvarsindustristrategi. Då vet vi att regeringen kommer att leverera. Vi vet inte om regeringen kommer att leverera en sådan

strategi nästa år. Man säger det, men det har man sagt om många frågor. Man ska komma med propositioner, och så kommer det inget.

Jag menar att det här är viktigt. Tror Staffan Danielsson att Frankrike, Storbritannien och Tyskland, stora länder, kommer att gå ifrån sitt protektionistiska sätt att omhulda sin egen försvarsindustri? Jag tror det kanske på jättelång sikt.

Men har man någon tidsaspekt när man tror att det här ska komma att genomföras i verkligheten? Det är också viktigt. Det gäller att vi ger tydliga signaler att vi står bakom den svenska försvarsindustrin så att den inte känner att den är utlämnad av oss politiker i förhållande till övriga länder som har en stor försvarsindustri. Signalpåverkan är viktigt rent generellt.

Anf. 83 STAFFAN DANIELSSON (c) replik:

Fru talman! Jag kan instämma i mycket av det Peter Jonsson säger. Det tar tid för de stora bjässarna, inte minst Frankrike, att öppna för konkurrens. Jag tror att det är bra att vi här liksom på andra områden, som jordbruket, öppnar för effektivare konkurrens, ger möjligheter till konkurrens. Men innan denna har inträtt på ett för den svenska industrin rättvist sätt gäller det för oss att inte ensidigt gå före. Här gäller det att vara om sig och kring sig. Det skriver vi också i utlåtandet, och det är vi överens om.

Jag tror att det är rätt att vi och kommissionen har den här inriktningen. Sedan får vi se hur det utvecklar sig. Vi ska vara beredda att bjuda upp till dans här, men vi ska inte gå före på ett sådant sätt att vi slänger ut barnet med badvattnet.

Vår svenska försvarsindustri är en styrka för Sveriges försvar. Det finns stora fördelar med att ha produktionen i landet och kunna svara för materieförsörjning, service och så vidare. Detta måste ses i en helhet när man konkurrensupphandlar. Men vi bör konkurrensupphandla och pröva svenska produkter mot andra.

Där kan jag ställa en fråga till Peter Jonsson som han kan svara på efter att han har begärt replik på Allan Widman. Ni har en mycket anmärkningsvärd mening där ni säger att svenska materielbeställningar inte bör fattas utifrån ett budgetperspektiv. Man ska tydligen beställa oavsett vad det kostar. Så tolkar jag meningen. Jag tror att den är olyckligt formulerad, och jag vill ge Peter chansen att korrigera eller komplettera den i ett senare inlägg.

Anf. 84 ALLAN WIDMAN (fp):

Fru talman! Som ledamot av försvarsutskottet har jag alltid tagit min utgångspunkt i att se till vad som är bäst för den svenska försvarsförmågan. Jag har till och med uppfattat det som en plikt med den positionen.

Svensk försvarsförmåga är och förblir väl utbildade, väl utrustade och tillgängliga insatsförband. Med detta, fru talman, vill jag ha sagt att svensk försvarsindustri eller i Sverige verksam försvarsindustri inte kan vara ett mål för en försvarspolitik men väl ett medel och ett ganska viktigt medel i och för sig.

Sverige satsar i dag en större andel av sin försvarsbudget på materielanskaffning än något annat land i Europa. Jag kan bara hoppas, fru tal-

man, att detta också innebär att vi har en bättre försvarsmateriel, en bättre beväpning och en bättre utrustning än andra länder. Men jag svävar emellanåt i tvivelsmål, när jag till exempel betraktar våra svårigheter att få tag på fungerande helikoptrar, när jag betraktar våra allra mest moderna kustkorvetter, och så vidare.

Men att svensk försvarsindustri, eller för den delen europeisk försvarsindustri, för en försvarspolitik inte är ett mål innebär givetvis inte annat än att den ska garanteras lika villkor med den försvarsindustri som konkurrerar med oss från andra länder. Där är det så, mycket lyckligt, att den europeiska unionen har redskap för att kunna garantera en likabehandling av försvarsindustrierna inom unionen. Detta garanteras genom den överstatlighet som EG-domstolen representerar. Det som kommissionen nu föreslår kommer att vara en process där EG-domstolens roll stärks i alla materielanskaffningshänseenden.

Det finns två saker som utmärker Sverige på försvarsmaterielsidan. Det ena är att vi är en mycket stor exportör. Jag har sett undersökningar som pekar på att räknat per invånare exporterar Sverige mer vapen än något annat land på jorden.

Det andra som karakteriserar oss är att vi är en mycket liten beställare. När svensk försvarsmakt köper blir det med nödvändighet korta serier. Vi behöver inte så många exemplar av var sak. Men mot denna bakgrund att vi är en stor exportör och en liten beställare har naturligtvis Sverige allt att vinna på att försvarsmaterielmarknaden precis som andra marknader inom EU blir mer konkurrensvärdig, friare och rättssäkrare.

Det har talats en del om *offset*. Det nämns också i utlåtandet från utskottet där vi samfällt konstaterar att *offset* eller motköp är något som vi bör verka för att det på sikt avvecklas. Jag vill gärna understryka, fru talman, hur viktigt detta är.

Ett motköp har inte med varans kvalitet eller pris att göra. Det är en prestation vid sidan av avtalet. Hade detta fenomen förekommit i privata affärssammanhang är jag övertygad om att vi här inne hade funnit ord som var mindre positiva för att beskriva *offset*.

Självklart finns det möjligheter för Europas länder att komma till rätta med motköpen. En möjlig väg som vi pekar på i vårt utlåtande är att vi alla som inom EU köper försvarsmateriel när vi beställer uttryckligen avstår från sådana erbjudanden, från sådana motköp.

Fru talman! Socialdemokraterna har förvisso satsat 300 miljoner kronor mer på materielanslaget för nästa år. Men Peter Jonsson som har en bakgrund i försvarsindustrin vet att detta är en droppe i havet. Det är som att ge en tesked till en törstig kamel. Det är ju inga pengar alls mätt mot de 17,6 miljarder som vi årligen handlar för.

Peter Jonsson, du säger att vi ska satsa på spetskompetensområdena. Berätta då för mig vilka spetskompetensområdena inom svensk försvarsindustri är! Är det nya u-båtar? Är det nya kustkorvetter? Är det uppgraderingar av våra stridsflygplan? Är det nya kanoner? Är det nya stridsfordon?

Valmöjligheterna är oändliga, och när ni nu bara har dessa 300 miljoner kronor att köpa komplicerade materielsystem för, var ska ni då satsa pengarna?

Fru talman! Det sägs emellanåt att det inte finns någon hylla att köpa ifrån. Jag vill bestämt hävda motsatsen. Vi står nu inför en upphandling

av svenska stridsfordon. Inte mindre än 13 olika internationella fordon har aktualiserats i denna upphandling. Det finns en hylla, Peter Jonsson, och det finns fullt med prylar på den.

Till sist vill jag också säga ett ord om möjligheterna att skapa enade försvarspolitiska alternativ. Jag vill gärna instämma i det Staffan Danielsson har sagt, nämligen att det är en oroande bild av den politiska oppositionen som avtecknar sig. Det spelar ingen roll om vi talar Lissabonfördraget och försvarspolitik, om vi pratar försvarsmateriel, om vi talar försvarsbudget eller om vi pratar Afghanistan – ni är inte överens på någon enda punkt, och detta är förvisso oroande.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Anf. 85 PETER JONSSON (s) replik:

Fru talman! Det är egentligen inte så konstigt att Folkpartiet och Allan Widman pläderar vilt för att gå ut och handla all möjlig tänkbar försvarsmateriel över hyllan och slakta den svenska försvarsindustrin i dess beståndsdelar. Folkpartiet är ju Natoförespråkare och kanske det parti i den här riksdagen som tydligast vill att vi ska ansluta oss till Nato. Det finns naturligtvis en koppling här. Det såg man inte minst i JAS Gripenaffären. Det är den typen av politik som Allan Widman vill att Sverige ska föra på försvarsområdet, och jag är väldigt oroad över att Folkpartiet liberalerna ska få större inflytande på detta område.

Precis som sagts tidigare är det viktigt med en nationell försvarsindustristrategi som bas. Vi har byggt upp en försvarsindustri på grund av att vi är militärt alliansfria, och jag står fast vid att Sverige ska vara militärt alliansfritt. Det har varit en garant för att vi ska ha försvarsmateriel kopplat till den trygghet och den säkerhet som vi behöver för våra svenska soldater både nationellt och internationellt. Det är en viktig faktor för mig även i framtiden.

Detta gör att jag naturligtvis vill se till att utveckla de projekt som har startats. De 300 miljonerna är förutom det som tidigare finns i försvarsbudgeten. Exempelvis har vi satsat 1 miljard på SEP. Nu lägger regeringen bara ned det. Man slänger ut 1 miljard och barnet med badvattnet. Vad det är för typ av politik på försvarsmaterielområdet? Torped-mina-sensor skulle kunna användas på många olika sätt och för en mindre kostnad förberedas för torpeder på tre olika vapensystem – det slänger man också bort. Vad är det för politik?

Ni har ingen försvarsindustristrategi, och jag tycker att det är det som ska vara basen innan man går in och lägger fram ett utlåtande. Vi köper dock inriktningen. Vi tycker att det här är jätteviktigt. Men vi skulle ha velat ha en annan formulering, och det var det som Allan Widman och Folkpartiet sade nej till.

Anf. 86 ALLAN WIDMAN (fp) replik:

Fru talman! Jag kanske har varit otydlig. Jag har inte på något sätt uttryckt en önskan om att slakta svensk försvarsindustri. Det är en tämligen konkurrenskraftig industri som säljer mycket utomlands. Jag påpekade att vi förmodligen, räknat per capita, är det land som exporterar mest försvarsmateriel.

Jag betonade i mitt anförande också vikten av lika villkor och att detta inte får ske på ett sätt som blir till nackdel för svensk försvarsindustri i förhållande till deras europeiska konkurrenter.

När det gäller Natomedlemskap – apropå dagens artikel under Brännpunkt i Svenska Dagbladet – tycker jag, Peter Jonsson, att det är mycket bättre att öppet verka för ett svenskt Natomedlemskap än att smyga runt med det.

Som en kommentar till påståendet om att det är viktigt för vår alliansfrihet att vi har en väl utbyggd svensk försvarsindustri skulle jag kunna börja med att säga som Gunilla Wahlén: Den är inte svensk längre, även om den verkar i Sverige.

Det andra är att Sverige inom samtliga våra stridskrafter i dag, oavsett vilka plattformar vi talar om, inte är helt självförsörjande. JAS Gripen flyger inte om inte de amerikanska delarna kommer på plats eller om USA inte levererar reservdelar. Detta vet naturligtvis även Peter Jonsson.

SEP är inte nedlagt som projekt. I så fall är det något som industrin själv har gjort. Som jag antydde i mitt anförande förestår nu en upphandling av nya stridsfordon i den svenska försvarsmakten, och såvitt jag förstår är SEP och Hägglunds ett mycket aktuellt alternativ inom ramen för den upphandlingen.

Jag kan konstatera att Peter Jonsson använde sina tre minuter utan att med ett ord antyda var han ska satsa de 300 miljoner kronor varmed han avser att nästa år rädda den svenska försvarsindustrin.

Anf. 87 PETER JONSSON (s) replik:

Fru talman! Jag nämnde i och för sig att det finns olika saker man skulle kunna använda pengarna till. Men det viktiga i den här debatten tycker jag är signalpåverkan ut till de 100 000 personer som är beroende av den svenska försvarsindustri som vi har byggt upp på grund av att vi har varit och fortfarande är militärt alliansfria. Vad vill vi med den svenska försvarsindustrin? Vilken strategi vill vi ha? Det var det vi pekade på att vi ville ha med i utlåtandet och också peka på för de övriga länderna som är stora på försvarsmaterielområdet i Europa: Frankrike, Tyskland, Holland och Storbritannien. Det är viktigt att vi ger signalen att vi tror på svensk försvarsindustri och på konkurrensutsättningen. Vi tror också att försvarsindustrin i Sverige i det läget kommer att vara väldigt väl med i matchen.

Men då måste vi också ge signalen att vi tror på den svenska försvarsindustrin. Det gör inte den borgerliga regeringen på det sätt vi tycker att man skulle göra. Självklart hänger detta ihop. Man tillverkar i dag inte hela försvarsmaterielen nationellt, utan det finns samarbete när det gäller försörjning och alltihopa.

Men för att man ska ha en trygg leverans och försörjning av materiel, till exempel till JAS Gripen, gäller det att man har något att erbjuda emot, att man kan säga: Vi vill ha det här, och vi har de här sakerna som ni behöver till er materiel. Det är så den här marknaden fungerar, för den är ju egentligen stängd.

Att börja öppna den marknaden är det som detta utlåtande och dokumentet från kommissionen har som utgångspunkt, och det tycker vi är positivt. Vi ska inte gå före, där är vi överens, utan vi ska gå fram gemensamt om detta ska förändras.

Därför menar jag att vi från den politiska sidan måste ge signaler både till regering och till försvarsindustrin att vi inte kommer att sälja ut försvarsindustrin på ett sätt som jag förstås hoppas att inte heller Folkpartiet vill, utan att vi ska ge dem det stöd de behöver. Det kommer nämligen försvarsindustrierna i de andra länderna att få. Det är jag helt övertygad om.

Anf. 88 ALLAN WIDMAN (fp) replik:

Fru talman! Utförsäljning av svensk försvarsindustri är i första hand en fråga för de delvis utländska aktieägarna att ta ställning till. Men självklart kommer inte svensk industri att exkluderas från de uppköp som görs av svensk försvarsmakt och som jag gärna vill påminna om innebär att vi satsar relativt sett högre andel än något annat land i Europa på att just köpa försvarsmateriel.

Jag vill också gärna påminna Peter Jonsson om att förra året i september månad fattade regeringen ett beslut om att satsa 4,1 miljarder, dels på att konvertera ett antal JAS-flygplan, dels på att ta fram en demonstrator till Norge. 4,1 miljarder, Peter Jonsson, och du säger att vi inte visar att vi litar på svensk försvarsindustri. Det gör vi väl både i ord och i gärning.

Peter Jonsson glider undan min frågeställning. Vilken industri är det som ska få Socialdemokraternas extra 300 miljoner kronor? Jag får inget svar, fru talman, och jag förstår varför. Jag är nämligen helt övertygad om att Peter Jonsson kommer att använda dessa 300 miljoner och sälja dem gång på gång till vart och ett av våra försvarsindustriföretag i Sverige med innebörden att Socialdemokraterna vill satsa på industrin, men det vill inte alliansen.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 3 december.)

*Sänkta social-
avgifter m.m.*

11 § Sänkta socialavgifter m.m.

Föredrogs
socialförsäkringsutskottets betänkande 2008/09:SfU5
Sänkta socialavgifter m.m. (prop. 2008/09:7 och prop. 2008/09:45).

Anf. 89 JASENKO OMANOVIC (s):

Fru talman! Jag skulle vilja börja med att yrka bifall till våra reservationer 2, 3, 5 och 6.

Fru talman! I propositionen föreslår regeringen bland annat att nuvarande sänkning av socialavgifter för ungdomar mellan 18 och 25 år blir kraftfullare och utvidgas till att omfatta ytterligare åldersgrupper, under 18 år och upp till 26 år. Som regeringen själv säger är syftet med åtgärden att öka sysselsättningen bland ungdomar.

Jag vill säga, fru talman, att den här propositionen är ytterligare ett exempel på regeringens totalt misslyckade jobbpolitik. Om vi tar oss en liten stund för att granska fakta när det gäller hur redan genomförda sänkningar av socialavgifter har påverkat ungdomarnas situation på ar-

betsmarknaden kan vi hitta att det i oktober 2006 var drygt 29 000 ungdomar som var arbetslösa. I oktober 2007 var det knappt 29 000 ungdomar som var arbetslösa. Det var alltså fem månader efter att lagen trädde i kraft. Ingen förändring efter fem månader.

Om vi tittar på hur det var i oktober 2008 ser vi att det var drygt 36 000 ungdomar som var arbetslösa, eller i rena siffror en ökning med 7 000 ungdomar. Det var 7 000 fler ungdomar som var arbetslösa än i oktober 2007, alltså ett misslyckande. Åtgärden att få flera ungdomar sysselsatta genom att sänka socialavgifter är ett misslyckande.

Samtidigt kan vi titta på vilka andra alternativ som regeringen erbjuder ungdomar. Utbildning kan vi titta närmare på, och vi kan välja förra veckan, vecka 48. Går vi tillbaka till 2006 ser vi att det var 3 500 ungdomar som fick chansen att gå en arbetsmarknadsutbildning, en utbildning som leder till jobb. Hur blev det vecka 48 år 2007? Då blev det en halvering. Drygt 1 800 ungdomar fick chansen att gå en arbetsmarknadsutbildning.

Om vi tittar på förra veckan, vecka 48 år 2008, hur många ungdomar fick chans att gå en arbetsmarknadsutbildning, en utbildning som leder till jobb? Det var 224 ungdomar. Det är skrämmande siffror, fru talman.

Varför är det så? Är det kanske fel på Arbetsförmedlingen? Eller är det faktiskt fel på den politik som man genomför?

Om vi tittar på vilka fler möjligheter det fanns för ungdomar, lärlingsutbildning till exempel, finner vi att vecka 48 år 2006 gick 708 ungdomar på en lärlingsutbildning där de konkret lärde sig ett yrke. Samma vecka, vecka 48, men ett år efter, 2007, var det 31 ungdomar. Hur många ungdomar fick förra veckan gå lärlingsutbildning? Noll. Ingen.

Vad erbjuder man då ungdomar från majoritetens sida? Den stora visionära arbetsmarknadspolitikern minister Littorin har infört instegsjobben. Hur många ungdomar fick möjlighet att ta del av instegsjobben? Vecka 48 år 2007 var det 66 ungdomar som fick den möjligheten. Samma vecka i år, när instegsjobben är så etablerade att man kunde förvänta sig att många har chans att få de jobben, är det bara 319 ungdomar som har fått den chansen. Det är inte ens hälften av dem som vi hade i lärlingsutbildning, då de var på ett företag och lärde sig ett yrke, inte ens hälften.

Vad gör man? Vilka möjligheter erbjuder man ungdomar? Man erbjuder jobbgaranti för ungdomar. Från Arbetsförmedlingens sida får man inte göra någonting innan ungdomarna har kommit till det stadiet att de har varit arbetslösa i tre månader. Man får bara matcha ungdomar mot de lediga jobben.

De lediga jobben kan vi titta på. Förra veckan var det 7 771 nyanmälda lediga jobb. Man kan säga så här: Det var 6 520 färre lediga jobb än samma vecka i fjol. Det var 6 520 färre lediga jobb nyanmälda till Arbetsförmedlingen. Fru talman! Om nu inte någon på den borgerliga sidan har förstått det kan jag säga det nu och hoppas att man förstår att vi är inne i en lågkonjunktur.

En åtgärd som inte ens har fungerat under ett och ett halvt år ska man nu förstärka – en åtgärd som inte fungerade! 36 000 arbetslösa ungdomar och drygt 16 000 ungdomar i jobbgaranti får inte gå längre utbildningar än tre månader. Inga utbildningar är längre än tre månader.

Fru talman! Det var ju många som sade nej när vi förra gången debatterade detta. LO, TCO, Saco och alla andra remissinstanser sade nej till den här åtgärden.

Det är allmänt känt, det är ingenting nytt, att borgare tycker att arbetskraft är för dyrt. Det är för dyrt att ha arbetskraft i Sverige. Det kan utrikesminister Carl Bildt vittna om. Han skattar för sin barnflicka i Italien därför att det är för dyrt. Det har det varit ända sedan 1953, när den socialdemokratiska regeringen föreslog att man skulle införa allmän sjukförsäkring. Då röstade borgarna nej därför att det var en för hög kostnad att ställa upp solidariskt.

Vi är förstas emot förslaget. Ett sådant här förslag med allmänna åtgärder är slöseri med löntagarnas pengar. Det ökar vinsten exempelvis för hamburgerrestauranger eller liknande företag som nästan enbart har unga anställda och där unga inte har svårt att få jobb, där de faktiskt ses som en tillgång i företaget.

Förslaget är däremot en julklapp från borgarna till de företag som har unga anställda och som anställer unga som skulle få jobb på sina egna meriter i vilket fall som helst. Samtidigt utförsäkras i det här landet 30 000 personer från sjukförsäkringen. Det blir också en julklapp från regeringen till 30 000 familjer.

Satsa i stället pengar på dem som behöver det, på ungdomar! Rikta åtgärder till ungdomar! Det är det vi socialdemokrater vill. Rikta åtgärder till de arbetslösa ungdomar som behöver en satsning för att komma tillbaka till arbetsmarknaden! Vi vill riva ned de murar som ni har byggt kring arbetslösa ungdomar och ge dem möjlighet att komma tillbaka till arbetsmarknaden.

Det är många ungdomar som hoppar av gymnasieutbildningen. De är skoltrötta. De är ungefär lika skoltrötta som finansminister Anders Borg var en gång i tiden. Han fick en andra chans, och i dag är han finansminister. Varför vill ni inte ge dagens ungdomar möjlighet att få samma chans, möjlighet att utbilda sig och få en andra chans? Varför straffar ni dem och ger stora vinster till internationella företag i stället?

(Applåder)

Sveriges framtida konkurrenskraft behöver inte fler stekta hamburgare, utan mer och fler utbildade ungdomar.

Fru talman! Det är rekordmånga varsel i landet. Det är 73 000 personer som är varslade, och året är inte slut än. Och då är det bara de som varslar fler än fem personer som är skyldiga att anmäla det. Siffran kan bli ännu högre, och siffran är i verkligheten ännu högre. Frågan är om det inte är dags att satsa på ungdomen. Är det inte dags att ge ungdomarna chans att utbilda sig? Nej, tydligen tycker alliansen inte att fler ungdomar behöver få en chans.

Fru talman! Vi har ett pensionssystem som enkelt förklarar bygger på att vi betalar in avgiften till pensionssystemet och sedan blir berättigade till att få ut pengar när vi kommer till pensionsåldern. Med denna proposition kommer den sammanlagda sociala avgiften att bli lägre än de 10,21 procent som det är tänkt att pensionsavgiften ska vara. För oss är det oerhört viktigt att majoriteten fortsätter att följa den princip som slogs fast vid pensionsöverenskommelsen. Om detta villkor bryts kan inte systemet garantera ett långsiktigt hållbart finansiellt system. Det äventyrar våra pensioner. Därför är det viktigt för oss att majoriteten ser till att

avgifterna för ungdomar som jobbar betalas in. Som det står i förslaget nu blir de sociala avgifterna lägre än 10,21 procent.

Fru talman! Jag yrkar avslag på propositionen, avslag på att satsa mer pengar på stora internationella företag. Jag yrkar bifall till våra reservationer, bifall till att satsa på den svenska ungdomen och Sveriges framtid. (Applåder)

I detta anförande instämde Kurt Kvarnström, Ronny Olander och Siw Wittgren-Ahl (alla s).

Anf. 90 GUNVOR G ERICSON (mp):

Fru talman! Regeringen föreslår en kraftfullare nedsättning av sociala avgifter för unga, det vill säga att den nedsättning av sociala avgifter för unga som redan finns i dag ska utvidgas. Men är det vettigt i rådande konjunkturläge, med ökade varsel och stor osäkerhet, att satsa på mer av samma medicin? Stimulansåtgärder behövs, och bland annat Miljöpartiet och Socialdemokraterna har väckt en särskild motion om det. Men då säger regeringen: Nej, vi behöver inte göra någonting mer nu; det räcker med det vi har gjort i budgeten.

Den här medicinen, sänkta sociala avgifter, fick ganska kraftig kritik från Riksrevisionen, som har tittat på vilka effekter en sänkning av de sociala avgifterna ger. Riksrevisionen skriver i sin rapport att sysselsättningseffekten är ungefär 12 100 personer, eller 2,8 procent av antalet anställda inom åldersgruppen. Alltså kostar varje subvention av den här typen av jobb 900 000 kronor brutto. Det är ett väldigt ineffektivt sätt att använda pengar.

Miljöpartiet har som jag sade väckt en särskild motion om att vi behöver ta initiativ till kraftfulla åtgärder för att möta det försämrade konjunkturläget. Men att sänka sociala avgifter för ungdomar är inte något bra initiativ.

Jag kan hålla med om att det finns en god tanke med sänkta sociala avgifter. Men att ha en åldersgräns innebär egentligen att det blir inlåsnings effekter. Att åldersgränserna ska styra nivån på sociala avgifter är varken smart eller effektivt.

När man nu diskuterat den aktuella finansiella krisen har regeringen reagerat kraftfullt, men den verkar stå handfallen när det gäller de snabba förändringar som sker just nu. Jasenko nämnde mycket förtjänstfullt alla de varsel som läggs. Alldeles nyss fick vi höra att Ford kan tänka sig att sälja Volvo. Det kom ett pressmeddelande under dagen. Det är alltså andra åtgärder som vi verkligen behöver i detta krisläge än att använda pengar till att sänka sociala avgifter för ungdomar. Ungdomar behöver också få utbildning, så att de kan ha chans på arbetsmarknaden när det är så här mycket varsel.

När regeringen lade fram sin budgetproposition dimensionerade man den för en relativt mjuk inbromsning av konjunkturen. Men vad är det vi ser just nu? Det är tvärt! Det handlar om en kraftig inbromsning. Då gäller det att se hur man kan använda statens medel på ett effektivt sätt. För Miljöpartiets del handlar det om att underlätta för småföretag. Vi ser att det finns stora möjligheter att få fler jobb. Det gäller även ungdomar.

Vi har ett alternativt förslag, en generell nedsättning av arbetsgivaravgifterna med 10 procent upp till en lönesumma på 2 ½ miljon. Vi delar

Prot. 2008/09:39
1 december

*Sänkta social-
avgifter m.m.*

naturligtvis regeringens syn att arbetslösheten för ungdomar bör minska. Men de här metoderna ger tröskeleffekter. Man kan fundera på om det är smart att sätta en viss åldersgräns med tanke på det som Riksrevisionen har visat när det gäller vad ett subventionerat jobb kostar. 900 000 kronor kostar varje subventionerat jobb. Det är en ganska liten effekt. 2,8 procent av de anställda i åldersgruppen hänger ihop med de här pengarna.

Nej, som sagt, i stället för den åldersfixerade lösningen borde regeringen återkomma med en lösning som ger många fler jobb genom en sänkning av arbetsgivaravgiften för små företag. Det har vi utvecklat, dels i vår budgetmotion, dels i motionen om det akuta behovet av stimulansåtgärder i ekonomin. Det handlar som jag sade om att sätta ned arbetsgivaravgiften med 10 procent med en maximal lönesumma på 2 ½ miljon, men också om en nedsättning för soloföretagare så att man bara betalar pensionsavgift för den första anställda under året. De här åtgärderna kommer att underlätta för småföretagen att växa genom att skapa sysselsättning.

Vi vet att när Volvo och andra stora företag varslar är det inte bara de som jobbar i de stora företagen som berörs, utan det är många fler, som alla underleverantörer, som i sin tur anlitar entreprenörer. Det innebär att det blir ännu mer varsel. Det kan vi inte blunda för. Därför behövs det stimulanser för småföretagarna där vi kan hitta möjligheter att behålla jobb men även skapa nya jobb.

Småföretag har det svårare att klara sig i lågkonjunkturer då de inte har lika lätt att skära i verksamheten vid lägre efterfrågan som ett stort företag har. I ett litet företag med åtta anställda och en lönesumma uppåt 2 ½ miljon årligen innebär Miljöpartiets förslag en nedsättning med ca 21 000 kronor per månad och företag. Det tycker vi är ett mycket smartare och modernare sätt att stimulera ekonomin.

Självklart står jag bakom Miljöpartiets samtliga reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall till endast reservation 2.

Anf. 91 GUNNAR AXÉN (m):

Fru talman! Vårt utgångsläge är förvisso gott. Vi har goda statsfinanser. Vi har 200 000 fler i sysselsättning nu jämfört med för drygt två år sedan. Men den internationella finanskrisen börjar nu göra sig märkbar.

Det har efterlysts stimulansåtgärder från olika håll. Det viktigaste stimulanspaketet är ändå det som återfinns i budgeten för nästa år. Drygt 30 miljarder kronor satsas på sänkta inkomstskatter, bättre företagarklimat, forskning, vård, omsorg, psykiatri och att förstärka andra delar av vår viktiga välfärd.

En viktig del av åtgärderna är det vi diskuterar i dag: att sänka arbetsgivaravgifterna. Det handlar om dels en generell sänkning, dels en kraftig sänkning, i praktiken en halvering, av arbetsgivaravgifterna för dem under 26 år. Syftet är givetvis att göra det billigare att anställa utan att lönen för den skull påverkas negativt.

Oppositionen är splittrad, som så ofta, vad gäller de olika åtgärderna, men på en punkt har man lyckats enas. Man vill genomföra en skattechock för ungdomar och för den som anställer ungdomar. Tydligt har de tagit ställning för fördubblade arbetsgivaravgifter för unga, och man undrar varför.

Vi har under många år haft en mycket hög ungdomsarbetslöshet, klart högre än man har haft i andra EU-länder. Sverige har haft en ungdomsarbetslöshet på över 20 procent medan snittet för EU har legat på ned mot 15 procent.

Under de senaste åren har vi, tack vare alliansens framgångsrika jobbpolitik med bland annat nystartsjobb och nedsatta socialavgifter för unga, kunnat pressa ned ungdomsarbetslösheten och minskat skillnaderna gentemot övriga EU-länder. Men det räcker inte. Och när nu konjunkturen viker nedåt så vet vi att ungdomarna kommer vara bland dem som drabbas hårdast.

Att börja sitt vuxenliv med arbetslöshet, en lång tid i utanförskap innan man kommer in på arbetsmarknaden, är mycket olyckligt. Man har studerat, och man har gjort sig redo för vuxenlivet, men man möts av att en bister verklighet där det är svårt att hitta ett jobb. Därför krävs det mer av åtgärder för att stärka ungdomars och unga vuxnas ställning på arbetsmarknaden. Det är därför vi föreslår en kraftfullare nedsättning av arbetsgivaravgifterna för unga.

Med det här förslaget tar vi bort den nedre åldersgränsen för avgiftsnedsättningen, och den övre gränsen höjs med ett år. Arbetsgivaravgiftsnedsättningen kommer därmed att omfatta alla under 26 år. Avgiften kommer att uppgå till ålderspensionsavgiften och en fjärdedel av de övriga avgifterna, vilket i praktiken innebär en halverad arbetsgivaravgift och egenavgift för alla under 26 år. Det här stärker ungdomars ställning på arbetsmarknaden, och det leder till färre uppsägningar och fler kvar i jobb.

Oppositionen säger nej till detta. Att kunna enas om att göra det svårare för ungdomar att få jobb, är det vad samarbetet på vänsterkanten går ut på? Deras enda gemensamma förslag är att höja skatten för de arbetsgivare som anställer ungdomar med nästan 14 miljarder kronor. Är det vad vänsteralliansens förslag eller samarbete går ut på? Det är en ökad utgift som motsvarar kostnaden för 35 000–40 000 jobb.

Att Vänsterpartiet inte inser att en hög beskattning av arbete leder till en högre arbetslöshet, det förstår jag. Men såväl Socialdemokraterna som Miljöpartiet har ju genom andra, om än marginella, förslag visat en gryende insikt om att minskad beskattning av arbete leder till en högre sysselsättning och lägre arbetslöshet.

Utöver att halvera arbetsgivaravgiften för dem under 26 år genomför vi nu en generell sänkning av arbetsgivaravgifterna och egenavgifterna med en procentenhet. Den generella sänkningen av arbetsgivaravgifterna betyder 3 miljarder kronor mer till kommuner och landsting och 7 ½ miljarder kronor i minskad beskattning av arbete i näringslivet. Det är pengar som nu kommer att kunna göra nytta inom vård, skola och omsorg. Det är resurser som innebär att fler kommer att kunna få behålla jobbet.

Vänsterpartiet säger nej till denna satsning. Drygt 10 miljarder mer vill man belasta kommuner, landsting och näringsliv med. Det betyder hundratals miljoner kronor mindre till kommunerna och landstingen att använda till fler händer i vården och fler lärare i skolan. Det betyder en hårdare beskattning av näringslivet och färre jobb kvar där. Det kanske inte bekymrar Vänsterpartiet, men med en högre beskattning ute i näringslivet blir det färre jobb kvar. Om Vänsterpartiets politik skulle få

*Sänkta social-
avgifter m.m.*

genomslag skulle det leda till en kraftig förstärkning av konjunkturnedgången.

Och jag undrar: Vad säger Socialdemokraterna och Miljöpartiet om Vänsterns nej till den generella sänkningen av arbetsgivaravgiften? Kommer ni att gå Vänsterpartiet till mötes i era förhandlingar och gå med på en höjning av arbetsgivaravgiften med en procentenhet? Till sammans med ert gemensamma nej till den halverade arbetsgivaravgiften för unga skulle ni i så fall förespråka en höjning av arbetsgivaravgifterna med 25 miljarder kronor.

Och vad säger hela oppositionen till landets ungdomar som ni ska genomföra en formidabel skattechock för på 14 miljarder kronor? Varför vill ni driva upp ungdomsarbetslösheten ytterligare? De kommer få det svårt nog på arbetsmarknaden under de närmaste åren utan att ni gör det än värre för dem.

Jag skulle vilja rikta mig till Socialdemokraterna. Handen på hjärtat: Ni är alltid emot våra skattesänkningar. Men nu när alla talar om behovet av stimulanspaket – till och med Thomas Östros har talat om det – skulle ni då inte, kära socialdemokrater, med handen på hjärtat, ändå vilja fundera, tänka om och backa från denna skattechock för dem som anställer ungdomar och unga vuxna under 26 år? Det går faktiskt att tänka om. Det går att komma på bättre tankar. Det går att bidra till att minska ungdomsarbetslösheten – om ni bara vill.

Fru talman! Den generella sänkningen av arbetsgivaravgiften och den halverade arbetsgivaravgiften för dem under 26 år är viktiga ekonomiska stimulanser i den svaga ekonomi som vi nu ser framför oss. Det bidrar till att färre förlorar jobbet och att fler blir kvar i jobb.

Därmed ber jag att få yrka bifall till förslaget i betänkandet.

I detta anförande instämde Mikael Cederbratt, Mats G Nilsson och Lars-Arne Staxäng (alla m) samt Solveig Zander (c), Ulf Nilsson (fp) och Eva Johnsson (kd).

Anf. 92 GUNVOR G ERICSON (mp) replik:

Fru talman! Gunnar Axén började med att säga att utgångsläget är gott. Och varför är utgångsläget gott? Jo, därför att man under 90-talet fick göra en stor sanering av statens finanser efter den förra borgerliga regeringen. Därför är utgångsläget gott!

(Applåder)

Statsministern sade när han tillträdde att vi kommer att se konsekvenserna av regeringens politik när ungefär två år har gått av mandatperioden. Och där är vi nu.

Jag skyller dock inte allt på den nuvarande regeringen. Jag tycker att det är jättetråkigt att vi ofta i den här kammaren får ett slags debatt på sandlådenivå om vems fel saker är.

Jag hoppas att vi i stället kan diskutera frågan utifrån att utgångsläget inte är så gott som vi hade hoppats. Den kraschbromsning som jag skulle vilja kalla det för som nu sker i ekonomin gör det bekymmersamt även för Sverige, trots att vi står relativt väl rustade finansiellt. Det är klart att det också påverkar vårt land att många människor blir varslade.

Det ordbruk som Moderaterna älskar att använda – skattechock, utanförskap och allt vad det är – visar på något slags ovanförskap, skulle jag

vilja säga. Den människa som från och med jul blir utförsäkrad från socialförsäkringen för att han eller hon uppnått 180 dagar upplever ett riktigt utanförskap. Det som nu behövs är en satsning på infrastruktur och miljö-ROT för att få någon sorts stimulans. Kan inte Gunnar Axén hålla med om det?

Prot. 2008/09:39
1 december

*Sänkta social-
avgifter m.m.*

Anf. 93 GUNNAR AXÉN (m) replik:

Fru talman! Jag ska hålla mig till ämnet för dagens debatt men först bemöta det Gunvor G Ericson sade om anledningen till att utgångsläget var gott. Hon sade att det berodde på budgetsaneringen under 90-talet. Ja, visst, delvis, men vi kan konstatera att under den förra mandatperioden, när Miljöpartiet var stödparti till regeringen, ökade statsskulden med 100 miljarder kronor. Bara under de senaste två åren har statsskulden minskat med 200 miljarder kronor, och vi har i dag de facto 200 000 fler människor i jobb jämfört med för två år sedan.

Låt mig därmed gå över till ämnet för dagens debatt, som Gunvor G Ericson inte berörde, nämligen vad vi kan göra för att få fler människor att kunna stanna kvar i jobb nu när vi går in i bistrare tider. Där har vi ett förslag som vi har att fatta beslut om denna vecka. Jag är tacksam för att Miljöpartiet stöder det förslaget. Det gäller en generell sänkning av arbetsgivaravgifterna med en procentenhet. Jag hoppas att Miljöpartiet i förhandlingarna med Vänsterpartiet står emot, att de inte ger efter och slår in på Vänsterpartiets linje om att i stället höja arbetsgivaravgifterna.

Det finns en punkt som vi borde diskutera eftersom vi tycker lite olika. Där är oppositionen enad. Det gäller nedsättningen av arbetsgivaravgiften för unga. Där har vi sagt tydligt att vi tar bort den nedre gränsen och höjer den övre gränsen så att arbetsgivaravgiften halveras för alla under 26 år. Det tycker vi är en viktig åtgärd för att minska ungdomsarbetslösheten. Vi vet nämligen att det är ungdomarna som alltid råkar mest illa ut i en svår och dålig konjunktur.

Anf. 94 GUNVOR G ERICSON (mp) replik:

Fru talman! Det sistnämnda, att ungdomarna råkar illa ut i en lågkonjunktur, håller jag med om, men om det vore så att jag trodde att halveringen kunde vara botemedlet skulle jag säga ja till det. Men det tror jag inte. Både Finanspolitiska rådet och Riksrevisionen har pekat på de problem som finns med att låsa detta till ålder. Vad säger ni moderater till den som just fyllt 27 och förlorat jobbet? *Sorry?*

Nej, jag tror att det är bättre att försöka titta på smartare sätt. Grön skatteväxling är något som Miljöpartiet länge jobbat med, alltså att ha minskade kostnader för mänsklig energi – arbetskraft – och ökade kostnader för energi; det handlar om att se förhållandet mellan dessa två faktorer. Det handlar också om att utnyttja de resurser vi har på ett bra sätt samt lägga skatten på ett sådant sätt att vi nyttjar energieffektivitet. Därför anser vi att det är okej att sänka de sociala avgifterna generellt och där vi ser att de kan göra mest nytta. Det är därför vi föreslår en inriktning på småföretagare och sänkning.

I stället för att tala om den övergripande ekonomin – och jag måste säga att statsskulden inte är lika med all ekonomi, utan det finns mer – skulle jag vilja fråga Gunnar Axén om det försök som pågår i hans hemlän Östergötland. Där har kommuner, Arbetsförmedlingen och arbetsgi-

vare gått ihop om att bedriva branschutbildningar för ungdomar. Är det inte ett bättre sätt att stödja ungdomar att komma ut på arbetsmarknaden?

Anf. 95 GUNNAR AXÉN (m) replik:

Fru talman! Nu måste jag lite grann försöka bena upp vad Gunvor G Ericson säger. Hon säger att det är okej med generella sänkningar av arbetsgivaravgiften men inte generella sänkningar av arbetsgivaravgiften för dem som är under 26 år, för det är en selektiv sänkning. Då är frågan: Vad är det för sänkningar Miljöpartiet egentligen föreslår? Jo, en nedsättning av arbetsgivaravgiften för de minsta företagen med tio procentenheter på en maximal lönesumma av 2,5 miljoner kronor och dessutom en nedsättning för soloföretagare för den första de anställer. Därtill kommer en nedsättning av arbetsgivaravgiften för företag som är forskningsintensiva, hur nu detta ska mätas. Om inte det är selektiva sänkningar av arbetsgivaravgiften då vet jag inte vad som är det.

Vi har föreslagit en generell sänkning av arbetsgivaravgiften på en procentenhet och en generell halvering av arbetsgivaravgiften för unga under 26 år. Det är enkla, bra åtgärder för att fler människor ska kunna behålla jobbet när vi nu går in i bistrare tider.

Gunvor G Ericson frågade mig om utbildning av unga i mitt hemlän. Jag är helt övertygad om att det är en bra satsning, men jag känner tyvärr inte till hur den är utformad. Goda krafter som hjälper unga människor med bra utbildning så att de kan få ett gott jobb i livet tycker jag givetvis är ett bra initiativ.

Anf. 96 JASENKO OMANOVIC (s) replik:

Fru talman! Jag noterar att Gunnar Axén ställer alla sina frågor till Gunvor när hon inte har möjlighet att svara. Jag hoppas att Gunnar genom sina år i riksdagen har lärt sig att inte ställa frågor när motparten i debatten inte har möjlighet att svara.

Gunnar Axén säger att vi ska åstadkomma en skattechock, en skattechock ska Socialdemokraterna komma med. För vem då? Tänk på följande Gunnar Axén: På ett år har ni hunnit skapa 7 000 fler arbetslösa ungdomar. På ett år, från oktober 2007 till oktober 2008, har 7 000 fler ungdomar blivit arbetslösa. Vem ska få en skattechock? Är det de ungdomar som är arbetslösa? Ni har skapat 36 000 arbetslösa ungdomar. Är det de som ska få en skattechock?

Det handlar inte om skattechock eller inte skattechock. Det handlar om sociala avgifter, pengar som löntagare avstår från i löneutrymmet för att kunna skapa trygghet åt sig själva. Det kallar Gunnar Axén för skattechock. Det som han skänker i julklapp till stora multinationella företag kallar han för skattechock. Och vem står kvar där? Jo, där står 36 000 arbetslösa ungdomar som Gunnar inte bryr sig om. De står i det utanförskap som han talade om inför valet. Det är dem vi vill ha in på arbetsmarknaden. Vi vill riva den mur som du har byggt, Gunnar Axén.
(Applåder)

Anf. 97 GUNNAR AXÉN (m) replik:

Fru talman! Den fråga jag ställde i mitt tidigare replikskifte med Gunvor G Ericson var mest retorisk eftersom jag anser att vi genomför generella sänkningar av arbetsgivaravgiften, inte selektiva.

Javisst, jag tycker att det är en skattechock om man vill fördubbla arbetsgivaravgiften för unga. Det är en skattechock med 14 miljarder kronor. Det blir dyrare att anställa den som är under 20 år. Det blir dyrare att hålla kvar i arbete den som är under 26 år. Det är klart att om man minskar arbetsgivaravgiften för dem som är under 26 år blir det mer attraktivt att hålla dem kvar i arbete.

Jasenko Omanovic säger att vi skänker stora summor till företag. Om man ska vara konsekvent ska ni väl i så fall säga nej till den generella sänkningen av arbetsgivaravgiften på en procentenhet. Varför är ni med på den sänkningen? Tror ni inte att den har betydelse för sysselsättningen och jobben? Om ni tror det, varför tror ni inte att sänkningen av arbetsgivaravgiften för unga har betydelse för att minska ungdomsarbetslösheten?

Ungdomsarbetslösheten har de facto sjunkit, men det räcker inte. Den var uppmot 22 procent under Socialdemokraternas tid vid makten. Nu har vi fått ned den till ungefär 18 procent, så vi börjar närma oss genomsnittet i Europa.

Men vi ger inte upp. Vi vill fortsätta att stärka ungdomars konkurrenskraft på arbetsmarknaden, för vi vill inte att de när de går in i vuxenlivet ska börja med att hamna i utanförskap och arbetslöshet. Därför är halveringen av arbetsgivaravgiften för unga en mycket viktig åtgärd och också en stimulansåtgärd nu när ekonomin kommer att bli svag och dålig.

Anf. 98 JASENKO OMANOVIC (s) replik:

Fru talman! Gunnar Axén glömmer en sak, nämligen att den här åtgärden infördes för ett och ett halvt år sedan. Men arbetslösheten har bara fortsatt att öka bland ungdomar. Det är ju allt fler arbetslösa ungdomar – ungdomar som befinner sig i det utanförskap som du beskrev inför förra valet.

Tidigare har vi anklagats för att ha arbetsmarknadspolitiska program för att gömma undan ungdomar. För två år sedan fick 3 500 ungdomar på en vecka arbetsmarknadsutbildning. Nu är det 224 ungdomar som får den möjligheten. 708 ungdomar fick möjlighet till en lärlingsutbildning på en arbetsplats. Nu är det 0 ungdomar som får det.

Varför? Ja, man har inte pengar därför att man måste satsa på stora multinationella företag. Vi har ju nu hört att man investerar 14 miljarder i stora multinationella företag. En mur byggs kring dem som står utanför. Sverige klyvs i två delar, i dem som finns innanför och dem som finns utanför när det gäller arbetsmarknaden. Det är vad Gunnar Axén och hans medhjälpare gör.

Vad händer med dem som hamnar i jobbgarantin? Förutom de 36 000 arbetslösa är 16 000 i jobbgarantin. De får inte en utbildning som är längre än tre månader. De kan lära sig att steka en hamburgare men inte mer än så. Det är vad de kan få av Gunnar Axén. Varför vill ni inte, Gunnar Axén, satsa på ungdomar, och varför tycker ni att stora multinationella företag är värda mer än våra ungdomar i Sverige? Varför tycker du det, Gunnar Axén?

(Applåder)

Anf. 99 GUNNAR AXÉN (m) replik:

Fru talman! Vi gör en enorm satsning på landets unga genom att halvera arbetsgivaravgiften. Vi sänker den med 14 miljarder för att unga ska få en starkare ställning på arbetsmarknaden, för att arbetsgivare ska se att det är billigare att anställa yngre personer och för att de unga inte ska börja vuxenlivet i utanförskap och arbetslöshet.

Det var intressant att höra vad Jasenko Omanovic sade, nämligen att sänkningen av arbetsgivaravgiften för unga innebär att en mur byggs kring de andra. Den vanliga nivån på arbetsgivaravgiften är tydligen så hög att en mur byggs kring andra som inte kommer in på arbetsmarknaden. Det är ett intressant besked.

Jag förväntar mig att Socialdemokraterna kommer med nya förslag om ytterligare sänkningar av arbetsgivaravgiften om de tycker att den är så hög att en mur byggs kring andra som inte har en möjlighet att komma in på arbetsmarknaden.

Jag tackar så mycket för det beskedet och ser fram emot ytterligare socialdemokratiska omsvängningar när det gäller sänkta skatter och sänkta arbetsgivaravgifter.

(Applåder)

Anf. 100 SOLVEIG ZANDER (c):

Fru talman! När alliansen för två år sedan vann valet var jobben den stora frågan. Vi hade en jobbpolitik som uppfattades som bättre och som var mer trovärdig än den som oppositionen stod för. Sedan dess har det hänt en hel del på arbetsmarknaden; det måste vi i ärlighetens namn erkänna.

Sysselsättningen har ökat rekordartat, och fler människor står i dag på egna ben än som då var fallet. Vi har minskat utanförskapet och vänt trenden i ohälsoutvecklingen. Särskilt roligt är det att vi kan konstatera att under år 2007 fick ungdomar och utrikes födda en stark ställning på arbetsmarknaden.

Under högkonjunkturen – jag erkänner det – fick 70 000 ungdomar jobb. Det tycker jag är fantastiskt. Jag kan också erkänna att jag inte kan värja mig mot tanken på att ett av skälen till det är den politik som vi fört och skattesänkningen just för ungdomar. Visst kan man tacka högkonjunkturen för att det har blivit så, men vi ska inte förneka att politiken i allra högsta grad har bidragit.

Nu vill vi gå vidare och göra ytterligare sänkningar för ungdomar just för att det hela ska bli ännu kraftfullare och för att ännu fler ungdomar ska komma ut på arbetsmarknaden.

Från och med den 1 januari nästa år kommer också de som inte har fyllt 26 år att omfattas av arbetsgivaravgiftssänkningen. Precis som vi hört flera här säga blir det en halvering. Det blir en riktigt stark stimulans för att anställa unga människor. Inte minst i nuvarande konjunkturläge är detta oerhört viktigt och helt rätt. Vi vet ju, fru talman, att det är ungdomar som sitter löst när varslen kommer. Det är viktigt att motverka det. Därför är det svårt att förstå att man kan motsätta sig förslaget om sänkt skatt på nämnda sätt.

Inget av de argument som oppositionen har framfört håller, anser jag och alliansen, för en granskning. Vad kan vara bättre att använda skatte-

pengarna till än att se till att unga människor får in en fot på arbetsmarknaden och får möjligheter att vara kvar där? Det är oerhört viktigt i dessa tider.

Prot. 2008/09:39
1 december

Märkligt nog står oppositionen fast vid sin kritik och vidareutvecklar den fastän vi ser vad som just nu händer på arbetsmarknaden. Om ned-sättningen för ett år sedan var rätt är en sådan utan tvivel ännu mer rätt nu. Bara för att vara tydlig vill jag berätta om vad våra politiska motståndare har föreslagit – om nu någon har missat det.

Oppositionen vill höja skatten med 13,6 miljarder för ungdomar. Gunnar Axén sade 14 miljarder – jag är lite mer exakt på kronan så att säga. Det går inte att beskriva detta på annat sätt än att det är huvudlöst. Möjligen kan man säga att det också är ansvarslost.

Vad säger då oppositionen? Jo, man försöker skrämmas med sitt tal om att det här bara leder till att McDonalds får mer pengar över. Jag måste då fråga dig, Jasenko Omanovic, Socialdemokraterna: Känner du någon som jobbar på McDonalds?

För det första är oppositionens argument ett tecken på bristande insikt när man försöker skrämmas med sitt tal om på något sätt dåliga arbetsplatser. Tusentals ungdomar har sitt första jobb på McDonalds och går vidare i företaget. De utvecklas och får lära sig oerhört mycket. Poängen är att den här typen av enklare jobb, om vi kallar det för det – att bara steka en hamburgare – är att man skaffar sig arbetslivserfarenhet och referenser. Sådant är viktigt i det fortsatta yrkeslivet.

För det andra förstår man inte hur det fungerar när det gäller företagens förutsättningar om man tror att det här bara ska läggas i arbetsgi-varnas eller i hamburgerrestaurangägarnas fickor.

Det är inte så det fungerar. Vad händer när alla företag inom en bransch får möjlighet att sänka skatten? Jo, det innebär att man kan anställa fler och att man kan expandera. I båda fallen skaffas det fler jobb. Man kan alltså sänka sina priser eller investera i nya maskiner. I så fall kommer det konsumenterna eller maskintillverkarna till del. De företag som inte investerar förlorar marknadsandelar eller kunder. Därför blir det svårt att bara stoppa pengarna i ägarnas egna fickor när konkurrenterna investerar och nyanställer.

Det är så marknaden fungerar oavsett om det handlar om hamburgare eller något annat. Sänkt skatt ger fler jobb, och fler jobb ger förutsättningar för en bättre välfärd. Det är det vi vill ha. Det är därför vi sänker skatten samtidigt som vi satsar pengar på, precis som Gunnar Axén alldeles nyss sade, välfärden, forskningen, infrastrukturen och miljön.

Av samma anledning sänker vi nästa år skatten för arbetsgivarna med 7 ½ miljard. Vi gör det av precis samma anledning som vi sänker skatten på arbete för unga. Vi gör det för att skapa fler jobb, och vi gör det för att fullfölja den arbetslinje som var anledningen till att vi fick möjligheten att styra det här landet. Det tycker alltså oppositionen inte är bra.

Genom det här får samtliga företag och kommuner som har anställda en sänkt kostnad, vilket också kan användas till nyanställningar inom kommunen och till nyinvesteringar. Det är viktigt att påpeka att skatte-sänkningarna nästa år kommer att minska även kommunernas och lands-tingens kostnader med flera miljarder.

Med tanke på att Vänsterpartiet tycker att det är angeläget att satsa på kommunerna och den offentliga sektorn vore det här ett ypperligt tillfälle att tillstyrka förslaget. När Socialdemokraterna säger nej till våra skatte-nedsättningar för unga säger de i samma ögonblick ja till en skattehöj-

ning för kommunerna på ungefär 2 ½ miljard per år. Det är väl bara att tacka och ta emot i en lågkonjunktur.

Är det så här man vill skapa utrymme för välfärden – genom att ta med den ena handen och ge med den andra? Jag tror att kommunerna betackar sig för den björntjänsten.

Fru talman! Jag yrkar härmed bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga motioner.

I detta anförande instämde Gunnar Axén, Mikael Cederbratt, Mats G Nilsson, Lars-Arne Staxäng och Marianne Watz (alla m) samt Ulf Nilsson (fp) och Eva Johnsson (kd).

Anf. 101 JASENKO OMANOVIC (s) replik:

Fru talman! Jag får börja med att säga att jag inte nämnt McDonalds, och jag har inte pekat ut något företag. Men då jag fick en fråga kan jag svara på den: Jag känner en som äger en McDonalds-butik, och jag känner en del anställda. Jag sade faktiskt i mitt anförande att de ungdomar som jobbar i de här företagen är en tillgång för företagen och känner sig som en tillgång utan sänkta socialavgifter. Det är en tillgång för företagen.

Jag tror inte att Göran i Härnösand kan sälja mer. Han kanske får råd att anställa fler, men jag tror inte det. I Härnösand, där han har sin McDonalds-butik, har staten dragit in fler än 200 arbetstillfällen. Rottneros har lagt ned fabriken med 140 arbetstillfällen, kommunen har varslat 300, plus att många små underleverantörer drabbas. Då tror jag inte att jag som har fått bättre med era skattesänkningar ska äta två hamburgare samtidigt om jag bara kan äta en. I grunden, Solveig, är det efterfrågan som styr.

Som Anders Borg sade häromdagen är det vargatider, hårda tider, som kommer. Alla håller i sina plånböcker, de som har råd. Det är efterfrågan som styr om man ska anställa fler, ingenting annat, Solveig. Du går inte ut och köper två korvar bara för att säljaren har fått sänkta sociala avgifter, utan du äter så mycket du orkar. Det kanske är en kolv, inte två.

(Applåder)

Anf. 102 SOLVEIG ZANDER (c) replik:

Fru talman! Om man säger att det är ett multinationellt företag och om man dessutom hänvisar till stekta hamburgare tror jag inte att det är så långt att associera till McDonalds. Även om herr Omanovic inte nämnde McDonalds tror jag att vi alla kan vara överens om det var det som han avsåg, fru talman. Dessutom sade herr Omanovic att det var en julklapp till alla företagare och multinationella företag. Jag skulle vilja säga att det här är en julklapp till alla de ungdomar som får en möjlighet framför andra att komma in på arbetsmarknaden i dessa lågkonjunkturer.

Vi kan inte förlora en hel generation människor som skulle stå utanför arbetsmarknaden, som aldrig har varit innanför, genom att inte ge dem en chans, en fördel framför andra, i det läge som nu råder. Att stå utanför arbetsmarknaden när man är ung är den sämsta möjligheten. Vi vill alla att våra ungdomar ska få en ärlig chans. Det trodde jag, fru talman, i min värld att Socialdemokraterna höll med mig om. Ni brukar tala

om att det är viktigt att vara rättvis och solidarisk. Jag trodde att solidaritet även omfattade också ungdomar. Men jag hade uppenbarligen fel. Det förefaller som om det bara är vi i majoriteten som tänker på ungdomarna.

Anf. 103 JASENKO OMANOVIC (s) replik:

Fru talman! Jag ska inte tilltala Solveig Zander med bara förnamn, jag har förstått det nu.

Jag tycker att det är intressant att höra olika synpunkter. Det är självklart att vi står för solidaritet och rättvisa. Det är därför som vi är emot det här förslaget. Vad säger ni nu till de 7 000 fler unga arbetslösa när ändå åtgärden var i kraft? Det var en lite mildare variant av den julklapp som kommer nu till stora multinationella företag, oavsett vad de heter. De är inte bara inom hamburgerbranschen, det ska jag tillägga, fru talman. De finns även inom andra branscher, och där får ungdomar, som Solveig Zander mycket riktigt påpekar, sitt första jobb. Där är de, som jag har påpekat, en tillgång för företaget utan att man behöver rea deras arbetskraft. Det är det ni gör, ni rear ut ungdomar som arbetskraft. De behöver inte bidra till Sverige lika mycket. Ni bygger murar kring dem som står utanför, de 36 000.

Jag tycker inte att det är bra att Anders Borg är finansminister, jag skulle föredra Thomas Östros. Men jag tycker att det är bra att Anders Borg efter ett socialdemokratiskt styrt Sverige får en andra chans. Det fanns ingen mur mellan honom, utbildning och arbetsmarknad så som ni nu bygger. Ni bygger murar kring ungdomar i dag.

Anf. 104 SOLVEIG ZANDER (c) replik:

Fru talman! Jag undrar vem det var som byggde murar. Jag undrar hur många det var som stod utanför arbetsmarknaden för drygt två år sedan när alliansen fick möjligheten att styra Sverige.

Vi har raserat de murarna med råge. 70 000 fler ungdomar har fått jobb sedan vi kom till makten. Nu säger du att det är 7 000 fler som är utanför. Jag undrar om du har noterat de ungdomar som i dag finns i en oerhört stor puckel. Det är alltså många ungdomar som föddes under den tiden som nu ska ut på arbetsmarknaden. Om man jämför antalet ungdomar som föddes då och hur många som har fått jobb är det helt rätt att det skett en ökning, och det kan vi inte neka till, fru talman.

När man pratar om hur vi nu bygger in tröskeffekter undrar jag vad det är för tröskeffekter som man med det förslag som oppositionen har redovisat inte bygger in. Om man nu inte vill ha det här, varför redovisar man då inget förslag på hur man kan riva ned de här murarna som skulle innefatta alla människor, vad jag kan förstå?

Fru talman! Vi har hört Jasenko Omanovic redovisa i sitt anförande vad de skulle göra. Och något tydligare förslag än det vi har för att göra det bättre för Sverige och för ungdomarna redovisade han inte i sitt inledningsanförande.

Anf. 105 GUNVOR G ERICSON (mp) replik:

Fru talman! Det verkar som att det har satts i system att ställa frågor när den som replikerat inte har någon möjlighet att svara, men jag hoppas att det var ett misstag, Solveig Zander.

Jag tror faktiskt att vi är ganska överens, Centerpartiet och Miljöpartiet, om att det är viktigt att unga kommer in på arbetsmarknaden. Det som diskussionen egentligen handlar om är huruvida vi ska införa en ny princip i svensk arbetsmarknadspolitik, det vill säga att det är åldern som ska vara avgörande. Det tycker jag rimmar lite illa med den diskrimineringslagstiftning som ni har lagt fram en proposition om till riksdagen ganska nyligen, där man jobbar för att ta bort olika åldersgränser i de statliga reglerna. Jag vill fråga Solveig Zander om hon inte ser några problem med de inläsningseffekter det blir när man sätter upp olika åldersgränser.

Även om ni i de moderatstyrda partierna nu har lagt fram det här förslaget och inte vill ta till er den kritik som Miljöpartiet och Socialdemokraterna i dag riktar, varför lyssnar ni inte på den kritik som framförs av Finanspolitiska rådet och Riksrevisionen när det gäller effekterna av förslaget?

Som vi hörde ställde Solveig Zander i sitt anförande också en konkret fråga. Ja, jag känner en tjej som jobbar på McDonalds. Hon är under 26 år, och hon fick jobbet innan de här reglerna infördes. Hon trivs jättebra med sitt jobb.

Anf. 106 SOLVEIG ZANDER (c) replik:

Fru talman! Även jag känner många ungdomar som jobbar på McDonalds, och de har fått tjänsterna sedan arbetsgivaravgiften för ungdomar sänktes. Jag vet hur de har vuxit. Jag vet också att de har fått ett större ansvar och möjligheter att komma underfund med att de kanske tjänar på att plugga vidare i stället för att jobba på ett ställe som McDonalds eller vad det nu kan vara. Det är oerhört värdefullt för ungdomar att få möjlighet att pröva ett jobb innan de bestämmer sig för vad det är de vill läsa, och det kan den här sänkningen av arbetsgivaravgifter innebära.

Fru talman! Jag tycker inte att det är åldersdiskriminerande att sänka arbetsgivaravgiften för ungdomar. Tvärtom är det oerhört viktigt att vi från den här kammaren visar vilka vi vill satsa på, för vi vet alla, även Gunvor, hur oerhört dåligt det är om ungdomar inte får möjligheter att få in en fot på arbetsmarknaden. Det leder till negativa konsekvenser, och det är ju dem som vi vill undanröja.

Att Finanspolitiska rådet och Riksrevisionen har synpunkter beror bland annat på att det har varit för kort tid för att kunna se de fulla effekterna. Jag är övertygad om att det här kommer att göra att båda de instanserna kommer att ändra uppfattning framöver.

Anf. 107 GUNVOR G ERICSON (mp) replik:

Fru talman! Jag är inte lika säker på att de ekonomer på Finanspolitiska rådet som har gjort den här bedömningen kommer att ändra uppfattning, för det handlar också om hur marknaden ser ut.

Javisst kan man, precis som Jasenko beskrev, anställa fler och expandera i vissa branscher, men det är inte självklart att man kan göra det hur mycket som helst i andra branscher. Ska man äta mer hamburgare eller mer pommes frites bara för att arbetsgivaren ska ha råd att anställa fler? Är det smart ur folkhälsosynpunkt? Det kan man också fundera över.

I Centern var ni förr så väldigt intresserade av miljöfrågor. Då kan man undra om det inte är smartare att använda de här stimulansåtgärder-

na mer i takt med tiden, det vill säga att investera i infrastruktur för mer järnväg, införa en ny miljö-ROT och satsa på lärlingsutbildning, som Centerpartiet och Miljöpartiet har varit överens om är en viktig åtgärd men som tyvärr alltför få ungdomar får ta del av.

För att berätta lite mer om det exempel som jag nämnde tidigare från Östergötland handlar det om att Arbetsförmedlingen och kommunerna har gått ihop om att ge utbildning på just de områden där arbetsgivarna har ett behov av personal. Alltså ger man större möjlighet och chans till ett jobb, för chans till ett jobb handlar inte bara om vad det kostar arbetsgivaren att anställa, utan det handlar också, och ännu mer faktiskt, om att de unga har rätt kompetens för de jobb som finns.

Jag undrar, Solveig Zander: Var finns det tänk som Centerpartiet förut stod för när det gäller lärlingsutbildning och miljö i dag?

Anf. 108 SOLVEIG ZANDER (c) replik:

Fru talman! Vad glad jag blir när jag får nämna Enköping, som är min kommun och platsen i mitt hjärta. Jag läste i Enköpings-Posten – den ligger på mitt bord här – att i Enköping kommer man att satsa på lärlingsutbildning till sådant som just nu efterfrågas, inom elbranschen och inom handeln. Man vill i den gymnasiala lärlingsutbildningen utbilda ungdomar för de branscher som har behov av personal. Det är vi oerhört mycket för. Och det är vi också för i alliansstyrda Enköpings kommun. Det är alltså någonting som vi fortfarande tycker är väldigt bra från Centerns sida. Det vill jag verkligen säga.

Sedan uppfattade jag det inte riktigt som att Gunvor G Ericson ställde så många fler frågor till mig i det här sammanhanget. Därför är det väl inte värt att jag utvecklar det här mer, för då begär väl Gunvor G Ericson replik.

Jag väljer att avstå från att uttrycka mig mer och säger bara att det är oerhört positivt att satsa på ungdomar, för de är framtiden. Utan en satsning på dem kan inte Sverige leva länge! Och det inser vi från alliansen.

Anf. 109 ULF NILSSON (fp):

Fru talman! Ganska ofta glömmar man bort den historiska bakgrunden. Men den historia vi talar om här är bara två år, så den bör vi ha i ganska gott minne.

Den bistra sanningen är att den gamla regeringen totalt hade misslyckats med jobbpolitiken för två år sedan. Det var en av de viktigaste orsakerna till att man förlorade regeringsmakten.

År 2006 var Sverige i en högkonjunktur men hade ändå en extremt hög arbetslöshet. Den dåvarande s-märkta regeringen erkände inte att det var ett problem utan satt med armarna i kors.

Efter 2006 har vi sett en rekordökning av jobben i Sverige. Vi har olika synsätt mellan alliansen och den splittrade opposition vi ser framför oss. För alliansen är det viktigt att koncentrera sig på att underlätta och stimulera nya jobb, stimulera människor och företag genom att bland annat sänka skatter på arbete och sänka arbetsgivaravgifter. Det verkar inte som om oppositionen alls tror att uppmuntra företagare att anställa, att uppmuntra människor att jobba eller att uppmuntra kommuner att anställa fungerar.

Bertil Ohlin, nationalekonom och folkpartiledare på sin tid, hade en ofta återkommande slogan, nämligen att det ska löna sig att arbeta, ta risker och ägna sig åt företagande. Med jobbvdraget i skatten har de flesta heltidsarbetande åtminstone 1 200 kronor lägre skatt i månaden. En viktig del redan från början i alliansens jobbpolitik var att stimulera jobben med hjälp av skattesänkningar och sänkningar av arbetsgivaravgifterna, nystartsjobb för arbetslösa, nyfriskjobb för långtidssjuka, instegsjobb för invandrare och sänkta arbetsgivaravgifter för ungdomar. Vi kan också se att oavsett hur vi räknar har helt uppenbart fler invandrare och ungdomar fått jobb de senaste två åren om vi jämför med tvåårsperioden tidigare. Skatteavdrag för hushållsnära tjänster är en annan reform som också redan har lett till ett ökat arbetsutbud och dessutom underlättat vardagen för dubbelarbetande föräldrar.

Vi räknar med i officiell statistik att det fortfarande finns, som flera har sagt, 200 000 fler jobb nu än för två år sedan – trots att det var högkonjunktur när Socialdemokraterna förlorade regeringsmakten. Konjunkturinstitutet har räknat ut att – om vi är blygsamma – inte alla jobben beror på regeringen, men 30 procent, kanske 40 procent, beror på regeringen, det vill säga politiska åtgärder som alliansregeringen har vidtagit. Där kan man fundera över skillnaden mellan den s-märkta politiken för två år sedan och alliansens politik. Det handlar om att 40 000–60 000, kanske 70 000, människor garanterat har fått jobb tack vare den politiken.

När man sedan kommer ned på viktiga men dock detaljer i den ekonomiska politiken och värdet av olika insatser är det naturligtvis så att nationalekonomer, forskare och så vidare kan vara ganska oeniga. Vi kan höra olika ekonomiska teorier. Det är här jag inte riktigt förstår hur Socialdemokraterna tänker, men i grunden är det väl rimligt att utgå från att låga skatter och avgifter på en sak ökar efterfrågan och motsatsen minskar efterfrågan. Om vi har höga avgifter på bensin och alkohol, kläder eller tågbiljetter blir det vanligtvis färre människor som köper tågbiljetter, kläder, alkohol eller vad det nu handlar om. Samma sak är det naturligtvis med arbete. Höga skatter och höga straffavgifter på arbete minskar stimulansen att arbeta och minskar viljan att anställa. Det är en ganska enkel logik, som sedan naturligtvis alltid i resonemangen måste vägas mot annat, till exempel hur mycket skatteintäkter vi behöver få in i landet. Men att förneka att det finns ett samband mellan hur hög skatten på arbete är och viljan att jobba är mycket märkligt.

I Sverige har vi haft en jämförelsevis hög nivå på sociala avgifter, en hög allmän löneavgift och en ganska hög skattekil, vilket har motverkat att fler jobb har skapats. Det är det alliansregeringen nu ändrar.

Vi har å ena sidan hört viss kritik från Riksrevisionen, som generellt visar på vissa brister med att sänka arbetsgivaravgifter. Brister och brister, men de säger att de bland annat kan ätas upp av högre löner och så vidare så att det inte blir så mycket billigare för arbetsgivarna. Å andra sidan kan man svara att om det blir så är det positivt med högre löner som inte beror på luft och inflation. Det bidrar också till fler jobb.

På alldeles omedelbar kort sikt tror jag inte att det råder något tvivel om att sänkta avgifter stimulerar nya jobb. Det är viktigt nu när vi står i lågkonjunkturen. Precis som flera har sagt tycker jag att vi ska kunna utnyttja den fina utgångspunkt vi har med marginaler i statsbudgeten till att vidta olika stimulerande åtgärder.

Förslaget i dag är att det samlade uttaget av arbetsgivaravgifter sänks med 1 procentenhet.

Sedan har vi frågan om ungdomsarbetslösheten. Den var ett stort problem när alliansen bildade regeringen. Arbetslösheten har sjunkit, men den är fortfarande stor. Ungdomsarbetslösheten i Sverige, som har varit hög de senaste 5–10 åren, beror på mycket. Den beror inte bara på skatter och arbetsgivaravgifter utan också på en dålig gymnasieskola med bristfällig yrkesutbildning. Många ungdomar kommer ut och är inte förberedda för vare sig högskolan eller arbetslivet.

Jasenko Omanovic nämnde hur få som går på lärlingsutbildningen. Sanningen är att Socialdemokraterna har varit emot riktig lärlingsutbildning. Det är en nyhet som alliansregeringen införde för ett år sedan. Det är en försöksverksamhet med riktig lärlingsutbildning där man läser mindre teoretiskt och koncentrerar sig mer på praktik och yrkeskunskaper. En mycket stor brist i det svenska utbildningssystemet har varit att ungdomar som är yrkesintresserade inte har haft någon lämplig väg att gå.

En annan nyhet som kommer nu – det finns en proposition – är yrkeshögskola med en satsning för dem som vill fördjupa sina yrkeskunskaper.

Sedan kommer jag till detta att unga som inte har varit inne på arbetsmarknaden naturligtvis drabbas när företagen är rädda för att anställa. Därför är det naturligt att vid sidan om alla andra åtgärder också vidta vissa riktade åtgärder mot unga människor. Regeringen föreslår nu i praktiken en halvering av arbetsgivaravgiften, det vill säga en kraftfullare sänkning än de vi har haft hittills. Den ska gälla unga människor upp till 26 års ålder. Det behövs alltså fler stimulanser för att ge unga chansen att komma in på arbetsmarknaden samtidigt som vi satsar på utbildning som verkar på lite längre sikt.

Fru talman! Jag tycker att vi ska fortsätta med den politik som faktiskt har lett till en rekordökning av jobben på två år. Alla ska ha en andra chans, heter det. Men jag tycker inte att det gäller det gamla socialdemokratiska regeringsalternativet. De misslyckades så kapitalt att de behöver mer än fyra år på sig för att få en andra chans. Tillsammans med alla andra stimulanser, nystartsjobb, instegsjobb, nyfriskjobb och så vidare, ger sänkningen vi talar om i dag en bra stimulans för arbete och företagande men också för kommuner och landsting när det gäller att anställa människor i vård och skola.

Med detta yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet.

I detta anförande instämde Gunnar Axén, Mats G Nilsson, Lars-Arne Staxäng och Marianne Watz (alla m), samt Solveig Zander (c) och Eva Johnsson (kd).

Anf. 110 EVA JOHANSSON (kd):

Fru talman! I dag debatterar vi ett betänkande som handlar om sänkta sociala avgifter i allmänhet och en kraftfull sänkning för unga i synnerhet. Syftet är, som redan har framgått av debatten, att stimulera sysselsättning och underlätta för unga att komma in på arbetsmarknaden. Vi vet att regeringen tidigare har beslutat att inte föreslå sänkta sociala avgifter för vissa delar av tjänstesektorn, samtidigt som man också utlovat alternativa åtgärder – allt i syfte att öka sysselsättningen.

Målet är tydligt definierat: Arbetet med att stimulera efterfrågan på yngre arbetskraft är mycket högt prioriterat. Genom att göra det billigare att anställa ungdomar sänker regeringen påtagligt trösklarna och murarna för alla ungdomar när det gäller att ta sig in på arbetsmarknaden. Det är mycket troligt att en generell sänkning av avgifterna kan antas ha en positiv effekt just på den här gruppen.

Det är med andra ord ett mycket positivt förslag, som kan sammanfattas med att vi vill underlätta ungdomars situation på arbetsmarknaden.

Med det sagt kan jag inte låta bli att konstatera att utgångspunkten när vi påbörjade detta arbete var allt annat än god. Jag tycker att det är spännande att höra hur upprörd oppositionen är över de 7 000 fler ungdomar som nu inte har arbete. Jag delar den upprördheten, för varje individ utanför arbetsmarknaden är en individ för mycket. Men låt oss ändå vara lite sanningsenliga när vi tittar i den berömda backspegeln.

Den förra regeringens politik, med stöd av Vänsterpartiet och Miljöpartiet, hade som bekant – och det är ganska rimligt att vi påminner varandra om detta – resulterat i att 100 000 ungdomar stod utanför arbetsmarknaden. Det gjorde Sverige till ett av Europas tre sämsta länder när det gäller ungdomsarbetslösheten. Det är ett allt annat än gott betyg på den tidigare, socialdemokratiska regeringen, och det gör mig upprörd.

Sänkningen av de sociala avgifterna är emellertid bara en del av en strukturerad och målmedveten satsning för att underlätta ungdomars inträde på arbetsmarknaden. Vi har redan tidigare i debatten hört talas om andra satsningar. Det är nystartsjobb och det är jobbgarantin för att stärka coachning. Det är också andra åtgärder som vi har vidtagit, allt för att stärka och underlätta inträdet på arbetsmarknaden för unga.

Förslaget om jobbgaranti har visat sig vara bra. Att allt fler människor, oavsett ålder, får möjlighet till meningsfullt arbete innebär naturligtvis en bättre ekonomi för hela samhället, men framför allt är det en personlig vinst för alla de människor som under så lång tid har förvägrats arbete, förvägrats inträde och därmed makt och möjlighet att styra över sina egna liv.

Herr talman! Det har knappast undgått någon att vi har en finansiell kris. Det har också berörts tidigare. Det präglar världsekonomin och spillar självklart över på ett litet land som Sverige. Att vi då har en regering med samlad, strukturerad och målmedveten politik är förvisso av stor vikt.

I det läget är det extra intressant att se vad som skulle vara alternativet till regeringens politik. Det är intressant att se vad oppositionen egentligen vill, och det kan vi göra bland annat genom att studera budgetförslagen.

Vi kan då konstatera att Socialdemokraterna vill avskaffa ungdomsjobben; det har vi pratat om tidigare. De vill ha höjda arbetsgivaravgifter

för personer under 26 år. Argumenten är att multinationella företag som steker hamburgare – inget företag nämnt – skulle öka sina vinster. Jag tycker att det är ett löjligt argument. Det uttrycker ett sådant förakt för vissa typer av arbete och ett förakt för de människor som utför det. Är det fler arbeten man föraktar inom oppositionen? Vad är det mer som inte är bra att göra, förutom att steka hamburgare? Jag utgår från att även en och annan från oppositionen någon gång har ätit en hamburgare som någon annan har stekt. Man kan väl känna en viss tacksamhet över att det finns någon som gör det.

Förutom det kommer Socialdemokraternas förslag att skapa en chockhöjning – jag menar verkligen det – av arbetsgivaravgifterna för unga som leder till ett minskat skatteunderlag, inte bara för de multinationella företagen. Jag vet inte om det finns någon inom oppositionen som har noterat att det är väldigt många unga människor som är anställda inom kommunsektorn, i Kommun-Sverige. Jag undrar om den socialdemokratiska riksdagsgruppen, vars förslag förmodligen kommer att innebära en höjning med ungefär 2 ½ miljard i minskat skatteunderlag för kommunerna, har stämt av med sina kolleger i kommunsektorn innan man lade fram förslaget.

Vänsterpartiet vill också avskaffa ungdomsjobben. Vid en granskning av Vänsterpartiets argument är det uppenbart att man ser ett samband mellan arbetsgivaravgift och sysselsättning, men i vanlig ordning är det lite svårt att följa den röda tråden i förslagen. Man säger nämligen ändå nej till regeringens föreslagna generella sänkning och vill i stället höja arbetsgivaravgiften för unga med 13,6 miljarder. Det är svårt att hänga med i svängarna.

Miljöpartiet gör också en intressant kullerbytta. Å ena sidan vill även de avskaffa ungdomsjobben. Å andra sidan föreslår de en sänkning av arbetsgivaravgiften med 10 procent för lönesummor upp till 2 ½ miljon kronor. Det är i och för sig ett både radikalt och intressant förslag, men det är svårt att förstå logiken när de föreslår en höjning av arbetsgivaravgifterna för personer under 26 år med ungefär samma summa som de sänker avgifterna för småföretagarna.

Att en tidigare sänkning av samma modell har visat på mycket dåliga resultat understryker det ogenomtänkta i den samlade politiken. Sammantaget är det samma politik som prövades i tolv år men som misslyckades och ledde till ett rekordstort utanförskap och så kallad *jobless growth*, det vill säga tillväxt utan nya jobb.

Detta vill man återinföra. Det innebär en chockhöjning av skatter med 70 miljarder för de svenska hushållen. Det blir dyrare att anställa, 20–25 miljarder dyrare för företagen att anställda ungdomar.

Jag kan inte låta bli att ställa en retorisk fråga: Om man gör det kraftigt dyrare att anställa ungdomar, blir det då fler eller färre ungdomar som jobbar? Man behöver knappast vara hjärnkirurg för att lista ut svaret.

Det är rent häpnadsväckande dålig tajmning för socialdemokratisk politik. Att dra in köpkraft genom kraftiga skattehöjningar i lågkonjunktur samtidigt som man gör det enormt mycket dyrare att anställa är, herr talman, att be om en arbetslöshetschock.

Om man vill kan man fundera över om oppositionens förslag kommer att öka ungdomars möjlighet till inträde på arbetsmarknaden. Åtgärder

som tidigare har visat sig resultatlösa ska nu prövas igen. Detta är oppositionens samlade spetsförslag för att möta en internationell kris med ökade utmaningar på arbetsmarknaden.

I det läget kan jag förstå att fler och fler människor är tacksamma över den nuvarande regeringen. Konkreta, gemensamma, målinriktade och samlade förslag är naturligtvis det enda sättet att möta utmaningarna på arbetsmarknaden. Med en sådan kravspekifikation finns knappast något alternativ till regeringens politik.

Med detta, herr talman, vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet, bifall till framtiden, bifall till ungdomarna och bifall till en öppen arbetsmarknad för alla!

(Applåder)

I detta anförande instämde Gunnar Axén, Mikael Cederbratt, Mats G Nilsson, Lars-Arne Staxäng och Marianne Watz (alla m) samt Ulf Nilsson (fp) och Solveig Zander (c).

Anf. 111 MARIANNE WATZ (m):

Herr talman! Arbetsmarknaden, sysselsättningen och jobben är dagens stora frågor. En generell sänkning av arbetsgivaravgifterna har en positiv effekt på sysselsättningen, anser regeringen och föreslår därför en sänkning av arbetsgivaravgifterna med 1 procentenhet. Det kommer att stimulera arbetsgivarna att anställa och att behålla arbetskraft. Utskottsaliansen delar den uppfattningen, vilket har framgått av dagens diskussion och debatt. Det är en åtgärd som svarar mot dagens situation och mot en vikande konjunktur.

Herr talman! Eftersom jag kommer nästan sist på talarlistan kommer jag naturligtvis att upprepa en del av det som har sagts tidigare. Arbetsgivaravgifter är ett otydligt begrepp för många, vad gäller både innehåll och funktion, och det förtjänar kanske att belysas lite extra.

En arbetsgivaravgift är inte något som är frikopplat från arbetstagarren. Den är i högsta grad sammanvävd. Den svarar för vissa trygghetsförmåner som pension, sjukförsäkring och är också till en del en ren skatt på arbetstagarrens lön, en löneskatt, som till exempel den allmänna löneavgiften på 7,49 procent, som används i allmänt budgetförstärkande syfte. Självklart påverkar arbetsgivaravgiftens storlek arbetsgivaren när han överväger att anställa, och självklart påverkar det även arbetstagarrens möjlighet i fråga om löneuttag.

Det är företagare som anställer. Arbetsgivaravgiften påverkar som sagt arbetsgivarens vilja att engagera en medarbetare. Stockholms handelskammare, Svenskt Näringsliv, Svensk Industriförening med flera ser positivt på den generella sänkningen av arbetsgivaravgiften. I alla undersökningar lyfter företagare fram frågan om arbetsgivaravgifterna som mycket viktig. Regeringens förslag tillmötesgår inriktningen på detta önskemål, som står högt på deras önskelista.

Jasenko Omanovic säger: Borgarna tycker att det är för dyrt med arbetskraft i Sverige. Jag tror att jag återgav honom rätt där. Vet Jasenko att svenska arbetsgivaravgifter är betydligt högre än i de viktigaste konkurrentländerna inom EU? I en internationell jämförelse tillhör de svenska arbetsgivaravgifterna de högsta i OECD-området. Till exempel

saknar grannlandet Danmark helt lagstadgade arbetsgivaravgifter, och Storbritannien, Irland och USA har omkring 10 procent av lönesumman.

En sänkning av avgifterna med 1 procentenhet leder till att den så kallade skattekillen på arbete, det vill säga skillnaden mellan vad inkomsttagaren får ut i lön efter skatt och den totala arbetskraftskostnaden för arbetsgivaren, minskar med ca 0,3 procentenheter. Skattekillen påverkar både arbetstagarens vilja att arbeta och arbetsgivarens vilja att anställa.

Regeringen har tidigare vidtagit andra åtgärder för att sänka skattekillen på arbete, till exempel jobbskatteavdraget och nystartsjobben för dem som har stått utanför arbetsmarknaden i mer än ett år och där ingen arbetsgivaravgift utgår.

Herr talman! Regeringens förslag innebär en sänkning av det totala avgiftsuttaget från 32,42 procent till 31,42 procent genom att sjukförsäkringsavgiften sänks med 1 procentenhet när statens utgifter för sjukförsäkringen nu beräknas sjunka.

Härom veckan publicerades en undersökning som visade att många ungdomar varken arbetar eller studerar. Det finns säkert många bakomliggande skäl till detta, men det manar till eftertanke och initiativ. Att unga får arbetslivserfarenhet minskar risken för långvarig arbetslöshet senare i livet. Jag delar inte det förakt för servicejobb som Jasenko Omanovic uttryckte. Att steka en hamburgare och möta kunder är en bra arbetslivserfarenhet, tycker jag, och det är ett bra jobb.

Det är alltså av stor betydelse rent generellt att de yngre kommer in på arbetsmarknaden. Arbetslösheten för unga har sjunkit men är fortfarande alltför hög. Det finns således goda skäl att stimulera efterfrågan på yngre arbetskraft.

Det är dags att satsa på ungdomar, säger Jasenko Omanovic. Ja, genom sitt förslag om kraftfullare nedsättning för unga vill regeringen göra det lättare för just dessa grupper att komma i arbete. Det vill säga: Satsa på ungdomar! Oppositionen tycks i stället vilja driva upp ungdomsarbetslösheten genom att gå emot våra föreslagna sänkningar.

De totala arbetsgivaravgifterna inklusive den allmänna löneavgiften föreslås med denna andra sänkning uppgå till 15,49 procent i stället för nuvarande 21,30 procent. Denna riktade, generella sänkning för unga i två steg har då inneburit cirka en halvering av arbetsgivaravgiften för åldrarna 16–26 år, som med detta ligger på en Europanivå.

Höga ingångslöner för omeriterad arbetskraft, vilket ung arbetskraft ofta är, kan vara hindrande för anställning, och de kan motverkas genom den halverade arbetsgivaravgiften för ungdomar. Alla i målgruppen unga mellan 16 och 26 gynnas av förslaget, som är enkelt att tillämpa och inte ger företagarna ökade administrativa kostnader. Det är en satsning på ungdomar.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

I detta anförande instämde Gunnar Axén, Mikael Cederbratt, Mats G Nilsson och Lars-Arne Staxäng (alla m), Solveig Zander (c), Ulf Nilsson (fp) och Eva Johnsson (kd).

Anf. 112 JASENKO OMANOVIC (s) replik:

Herr talman! Jag har i mitt anförande sagt att alla unga som får jobb trots att arbetsgivaren inte får sänkta sociala avgifter är en tillgång för

företaget oavsett om det handlar om att steka hamburgare eller om något annat, och jag har inte visat något förakt mot något slags yrke. Det måste stå klart för er alla i majoriteten.

Ni borde inte bara kräva av nyanlända invandrare att de ska skriva under ett avtal med landet. Ni borde faktiskt nu här i kammaren skriva ett avtal med alla oss andra att hålla er till sanningen, till det som man säger.

(Applåder)

Om man ska hålla sig till sanningen är det som Marianne Watz beskrev. Sociala avgifter är kopplade till sjukförsäkringen, pensioner och annat. Hon nämnde också löneskatt, en allmän avgift.

Herr talman! Om vi går tillbaka och bläddrar i de beslut som vi i utskottet och kammaren fattade i oktober 2006, vem ser vi att det då var som höjde den allmänna avgiften i de sociala avgifterna? Vem gjorde det? Jo, jag minns. Det var inte oppositionen. Det var inte vi som höjde den allmänna avgiften, utan det var just de som kallar den för löneskatt. Det var ni som gjorde det. Marianne Watz! Det var ju ditt parti – ni som styr det här landet med stöd av tre små.

Anf. 113 MARIANNE WATZ (m) replik:

Herr talman! Jag vet att den är sänkt. Vi har alltså ett oförändrat uttag av arbetsgivaravgifter.

Ni har väl varit ganska bra på att höja alla avgifter. Arbetsgivaravgifterna, inklusive löneskatten, har sedan de kom till höjts kraftigt under Socialdemokraternas tid vid makten.

Kommunikation involverar sändare och mottagare. Det var inte bara jag som uppfattade Jasenko Omanovics ton när han talade om att man lär sig att steka en hamburgare som om det inte vore värt något. Men jag blir glad när du nu efteråt har tydliggjort att det inte var så, utan att du anser att det också är ett jobb som ska göras och som därför är värt något. Men jag uppfattade det alltså annorlunda, och det var inte bara jag som gjorde det.

Anf. 114 JASENKO OMANOVIC (s) replik:

Herr talman! Då vill jag tillägga en gång till att jag inte har det. Jag vänder mig till er för att ni inte ger några utvecklingsmöjligheter till ungdomar. Det är det jag vill säga.

Som jag nämnde tidigare hade vi 708 ungdomar i lärlingsjobb. Ni har ju noll ungdomar i lärlingsjobb. Vi vill investera i jobb i Sverige. Vi har i vår budgetmotion sagt att vi ska investera i 5 000 platser för första-jobb-avdrag, och så ska vi investera i 2 500 lärlingsplatser.

Efter det att vi väckt den här motionen visade det sig att det här inte räcker. Ni sitter fortfarande och drömmer om 200 000 fler sysselsatta. Det fungerar inte längre så. Vakna nu, majoriteten! Det är finanskris. Det är lågkonjunktur.

Därför har vi med den möjlighet som riksdagens regler ger oss, utan att det har kommit en proposition från regeringen, lagt fram ett förslag för att möta den här krisen. Vi förstärker där med ytterligare 2 500 platser när det gäller första-jobb-avdrag och ytterligare 2 500 lärlingsplatser.

Det är det vi gör. Vad gör ni? Marianne Watz! Trots att du säger att det är avgifter ägnade åt olika trygghetssystem tycker du att det är bättre att ge kapitalet 14 miljarder, att plocka från ungdomarnas möjlighet till

*Sänkta social-
avgifter m.m.*

utveckling till någonting mer än bara jobb. Det handlar om lågutbildade, att ge dem den möjlighet som Anders Borg fick en gång i tiden.

Anf. 115 MARIANNE WATZ (m) replik:

Herr talman! Jag har lite svårt att följa med här, att vi ger till kapitalet. Jag förstår inte vad Jasenko Omanovic menar. Vad vi gör är ju att vi ger möjligheter för ungdomar att komma in i arbete. Det är det som det handlar om.

Vi har ju tittat på arbetsgivaravgiften och sett att den här sänkningen, både den generella och den för ungdomar, gör det mindre kostsamt att anställa. Därför kan fler ungdomar komma in i arbete, och det tycker vi är viktigt. Jag tycker att det är oerhört viktigt.

Det är inte fråga om att man lämnar iväg en påse pengar till kapitalet. Man ger möjlighet för arbetsgivarna att stimulera så att unga ska komma i arbete.

Det är också väldigt viktigt att få den här arbetslivserfarenheten för att man senare i livet inte ska hamna i arbetslöshet. Den här erfarenheten av arbetslivet är alltid nyttig, vad man än utför.

Man kan alltså antingen koncentrera sig helt på detta, eller så kan man varva det med studier. Det är ju ingen som inte har möjlighet att också varva med studier. Det här kompletterar väldigt bra och är väldigt nyttigt.

När det sedan gäller lärlingsutbildningen trodde jag faktiskt att det var den här regeringen som hade infört exempelvis lärlingsutbildning. Det tycker vi är viktigt.

Anf. 116 LISELOTTE OLSSON (v):

Herr talman! Eftersom majoriteten verkar ha svårt att följa den röda tråden yrkar jag bifall till reservation 1.

Anf. 117 GUNNAR AXÉN (m) replik:

Herr talman! Jag är så glad och tacksam för att LiseLotte Olsson kom hit till kammaren, för ett tag trodde jag inte att någon från Vänsterpartiet ville komma hit och försvara sin politik.

Vänsterpartiet är ju det enda parti som yrkar avslag på den generella sänkningen av arbetsgivaravgifterna med 1 procent.

LiseLotte Olsson kommer från Nordmalings kommun. Den sänkta arbetsgivaravgiften i Nordmalings kommun innebär minskade kostnader för näringslivet där på 6 miljoner kronor och totalt 208 miljoner kronor i Västerbottens län.

LiseLotte Olsson, som vänsterpartist, kanske inte tycker att det är någon stor sak, även om det blir högre kostnader för arbetsgivarna i länet och i Nordmalings kommun, men den högre arbetsgivaravgift som Vänsterpartiet förespråkar innebär 2 miljoner kronor mer för Nordmalings kommun. Det kanske inte låter så mycket, men i en kommun med 7 000 invånare är det ganska mycket pengar.

För kommunerna i Västerbotten totalt innebär det 61 miljoner kronor mer i kostnader, och för Västerbottens landsting kostar det 32 miljoner kronor mer med Vänsterpartiets politik. Det är närmare 100 miljoner kronor mer för landsting och kommuner i Västerbotten.

Det här motsvarar ytterligare 250 par händer i vården eller 250 fler lärare i skolan.

Jag undrar hur LiseLotte Olsson försvarar den här politiken gentemot dem som slåss för en bra välfärd i kommunerna och i landstinget i Västerbotten. Och jag undrar: Hur hårt driver ni kravet på höjda arbetsgivaravgifter i era förhandlingar med Socialdemokraterna och Miljöpartiet?

Anf. 118 LISELOTTE OLSSON (v) replik:

Herr talman! Gunnar Axén trodde inte att någon skulle vara här och försvara vår politik. Anledningen var sjukdom. Även vänsterpartister kan bli sjuka, tyvärr.

Sedan är jag imponerad av att Gunnar Axén har läst på om Nordmaling och Västerbotten och rabblar siffror som bara den. Det var imponerande.

Gunnar Axéns regeringskompisar fryser statsbidragen. Vi höjer statsbidragen det kommande året med 2,9 miljarder, och nästa år vill vi höja dem med 6 miljarder.

Nu kan jag inte exakt siffran när det gäller vad det gör för min hemkommun Nordmaling eller, för den delen, Västerbottens läns landsting. Men det är i alla fall betydligt mer än de 6 miljoner och 208 miljoner som Gunnar Axén nämnde.

Jag menar att en höjning av statsbidragen möjliggör anställningar på ett mycket mer trovärdigt sätt än en sänkning av den här arbetsgivaravgiften, som ni vill införa.

Jag vill ha en generell höjning av statsbidragen så att både kommuner och landsting vågar satsa och vågar anställa. Det behövs, som sagt, mer händer i vården och skolan. Den möjligheten ger vi med vår alternativa budget.

Om Gunnar Axén läser vår alternativa budget lika väl som han pluggar på om Västerbottens län kommer han att se det.

Anf. 119 GUNNAR AXÉN (m) replik:

Herr talman! Det var inte riktigt svar på min fråga, för vi diskuterar inte statsbidragen nu, även om de också höjs med alliansens politik. Nu diskuterar vi arbetsgivaravgifterna, och med de arbetsgivaravgiftshöjningar som Vänsterpartiet nu förespråkar kommer det att bli mindre pengar till kommunerna och till landstinget i Västerbotten.

Jag undrar vad LiseLotte Olsson säger till sina kommuninvånare och väljare i Västerbotten när man säger nej till 100 miljoner kronor mer till offentlig sektor, till landsting och till kommuner i Västerbotten. Det är ju det man gör när man säger nej till den här sänkningen av arbetsgivaravgifterna.

Jag undrar hur man kan försvara att man ger mindre pengar, mindre ekonomiskt utrymme, till välfärden i Västerbotten.

Och jag undrar: Finns det något läge, någon konjunktur, där Vänsterpartiet inte tycker att det är bra att höja arbetsgivaravgifterna? Finns det någon gräns för hur höga arbetsgivaravgifterna kan vara? Eller finns det något läge där man inte bör höja arbetsgivaravgifterna? Det är en fråga som jag gärna skulle vilja ha svar på.

*Sänkta social-
avgifter m.m.*

Sedan skulle det vara spännande att höra hur hårt ni driver kravet på höjda arbetsgivaravgifter när ni förhandlar med Socialdemokraterna och Miljöpartiet.

Anf. 120 LISELOTTE OLSSON (v) replik:

Herr talman! Om man fryser statsbidragen, om man ökar pengarna till kommuner och landsting eller om man diskuterar arbetsgivaravgiftssänkningar handlar det ju om pengar. Det är svenska kronor och svenska ören. Det är ju det som man tittar på som kommun- och landstingspolitiker, de pengar vi får in för vår verksamhet.

Jag menar att i och med er politik med frysta statsbidrag undandrar ni kommuner och landsting väldigt mycket mer pengar än det här skulle vara. Vi ger mer pengar. Vi ökar anslag till kommuner och landsting, precis som jag sade i mitt inlägg. Det är pengar som kommunerna kan använda.

Att vi tar bort pengar från välfärden, som Gunnar Axén påstår, är inte alls sant. Vi ger mer pengar till välfärden än en borgerlig högerregering någonsin har gjort och kommer att göra.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 3 december.)

Vissa socialförsäkringsfrågor

12 § Vissa socialförsäkringsfrågor

Föredrogs

socialförsäkringsutskottets betänkande 2008/09:SfU6
Vissa socialförsäkringsfrågor (prop. 2008/09:22).

Anf. 121 RONNY OLANDER (s):

Herr talman! Nu ska vi diskutera vissa socialförsäkringar. Det var intressant med det sista inlägget om var vi kom ifrån. Jag kommer för min del från Skåne, men det hörs kanske. Jag ska försöka tala tydligt så att alla förstår.

Men här är representanter från Stockholm, Enköping, Norrköping, Skåne, Småland, Göteborg, Dalarna, Alvesta, Härnösand, Katrineholm, och så vidare. Vi kommer från hela Sverige. Jag lärde mig att nu ska vi se var vissa kommer ifrån och ställa frågor om det. Så blir det också gjort.

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till våra s-reservationer som vi har tillsammans med Vänstern och Miljöpartiet.

Vi socialdemokrater kom hit och är här för att vi vill diskutera helheten i politiken. Tyvärr har vi tvingats under ett par års tid att som i dag i vissa socialförsäkringsfrågor diskutera delar av en helhet som inte vi känner till. Men det gör förmodligen ni som tillhör Moderaterna och som det känns – det kanske är en upplevelse bara – de tre stödpartierna till Moderaterna. Ni blir kanske lite arga över det inlägget, men det känns mer och mer från en oppositionsroll som att när far har talat i huset – så var det förr – då lyder ungarna.

Vi är intresserade av att diskutera helheten. Vi väljer att göra det även i dag. Vi har hört flera gånger under hand från företrädarna för allians-

partierna – säger jag nu denna gång – att det ska vi inte diskutera nu och här, utan nu ska vi bara diskutera en liten del av människors vardag. Det är det vi protesterar mot.

Vi har vid ett flertal tillfällen – jag ska strax komma in på själva betänkandet – krävt möjlighet att diskutera helheten. Därför nämner jag den parlamentariska kommitté som ni krävde 2004. Vi gjorde ett arbete. Vi satte Anna Hedborg på spåret direkt. Vad ska det innehålla? Vad ska det betyda för människors vardag här i Sverige?

Vi har försökt att komma till skott med den parlamentariska utredningen. Vi har en rätt så hyfsad erfarenhet av den reformerade pensionsuppgörelsen. Dock var ni på väg i en riktning som inte vi accepterade, men det blev återställt. Så det är helt okej.

Vi tror också att många aktörer, inte bara familjerna med sina betingelser, väntar in den här parlamentariska utredningen. Jag ska ärligt erkänna för min del att jag är jättetrött på detta nu. Hade jag fått bestämma – det får jag inte som tur är – hade jag sagt att sanden i timglasets strax har runnit ut. Ni kan väl lätta på förlåten, ni som tänker ta till orda här, och förhoppningsvis innan nyårsskiftet kommer – vi har en stor debatt den 17 december – göra ett tillkännagivande.

När det gäller våra reservationer tycker vi att det är positivt att personer som har en icke tidsbegränsad sjukersättning nu får möjlighet att arbeta mer. Det tycker vi är bra, och det ställer vi upp på. Men det finns oklarheter rörande de särskilda reglerna när det gäller personkretsens omfattning. Vi har lite synpunkter på Försäkringskassans hantering och tillämpning för olika grupper. Vi är lite osäkra på fribeloppets storlek vid olika omfattning av sjukersättning. Beräkningen av sjukpenninggrundande inkomst är också oklar liksom konsekvenserna för jämställdheten.

Vi trycker på att man av denna reform i sin helhet precis som alla andra reformer som ni har satt i sjön med mycket hög hastighet – en del har tagit betydligt längre tid – ska göra en rejäl uppföljning vad gäller kvalitet och kvantitet. Uppföljning ska också göras av undantagen från sjuklönelagen.

Det är rimligt att ställa den typen av krav. Normalt sett, om ni hade ställt sådana när ni befann er i opposition, hade vi tillmötesgått det. Men med den ton som vi nu samtalar med varandra i kan man känna att det har blivit en rejäl cementering av blockpolitiken. Det som var på väg att lösas upp på något sätt har blivit: vi fyra. Vi hör det vid varje möte: vi och vi och vi. Och så är det: ni i oppositionen.

Det blir problem för statsvetare och historiker en gång som ska skriva historien, som ska titta tillbaka på den här perioden. Ni har i princip i två års tid stått här i talarstolen och sagt att allt som inte var riktigt var Socialdemokraternas fel. Vi hade gärna fortsatt att regera. Det skilde sig inte åt med så många röster. Sju mandat är väl 60 000–70 000 röster. Vi hade gärna fullföljt hela den inriktning som vi hade vad det gäller jobben, sysselsättning, utbildning, och så vidare.

Det som var bra säger ni var högkonjunkturen. Vi socialdemokrater får bara ta skott för det som ni upplever som dåligt. Som någon talare har sagt innan: Anders Borg säger som finansminister att det tar två år att upptäcka den borgerliga politiken. Jag tycker att han i många delar har ett intressant resonemang.

När vi nu är här är det den globala krisen det handlar om. Den förnekar ingen. Men hur ska historiker och statsvetare veta när ni styrde och ställde?

Ni måste fundera på ert förhållningssätt. Jag har varit några år i riksdagen. Det är en jättekonstig argumentering ni har. Det måste jag få lov att säga.

Det är ett väldigt intressant resonemang om företagarna. Jag ska avslöja en hemlighet för er. Jag träffar många företagare och har gjort det under många år. Ibland möter jag företagare som har lyssnat på er och kaxar upp sig mot en. Då säger jag: Gå hem och titta i räkenskapsböckerna! När tjänade ni pengar? säger jag till dem. Och vem styrde då? Var det inte vi socialdemokrater med Vänstern och Miljöpartiet som styrde? Ring upp och tala om det för mig! Det är ingen som har ringt ännu. De är åtskilliga.

Så fundera på det! Vi och ni har all förtjänst av att det går bra för företagarna. De ska tjäna sina pengar, för då kan de anställa och ha folk i sysselsättning, självfallet. Men löntagarna ska också tjäna sina pengar, absolut. När ni för ett resonemang om arbetsgivaravgifter är det avräknat från det tillgängliga löneunderlaget. Så det är inte någon som kan säga: Det är mina pengar.

Egentligen skulle pengarna tillbaka till löneförhandlingar igen för att stimulera efterfrågan. Det är där vi har hamnat. Det är där det blir problem med argumenteringen när vi diskuterar i vårt socialförsäkringsutskott. När efterfrågan sjunker – det är precis vad som händer nu – minskar köpkraften, ökar varslen och så vidare. Tänk på det i er argumentering!

Ni får argumentera hur ni vill och gör det också, har jag märkt. Det var inte det jag menade egentligen.

I vår reservation 3 anser vi att medborgarinsyn och förtroendemanna- inflytande har en viktig funktion att fylla när socialförsäkringsfrågor hanteras. Medborgarinsyn är också en fråga om att värna legitimiteten för systemen. En liknande lagändring som ni hittade på förra gången avslogs hösten 1994 när vi kom tillbaka.

Med det vill vi också påminna er om att ni nu har avskaffat jättemycket inflytande och medborgarinsyn, vilket inte är till gagn för själva socialförsäkringssystemens legitimitet. Det är inte heller till gagn för människors trygghet. Det blir färre och färre som kan diskutera de här oerhört viktiga frågorna.

När försäkringsdelegationerna åkte, vad tyckte ni om det? Det var adjö med dem. De skulle rapportera direkt upp till regeringen utan att gå via Försäkringskassan. Socialförsäkringsnämnderna åkte också. Universitetsstyrelserna förändrade man, liksom arbetsförmedlingsnämnderna och så vidare.

Ni argumenterar för att politiker inte ska vara med och styra och ställa. Men när det kniper i världsekonomin, vilka är det då som rycker in på scenen? Ja, just det! Då får politikerna rycka in och försöka ställa till rätta det som marknadskapitalisterna inte har lyckats med.

Fundera på det i fortsättningen också! Ta en tankegång kring detta!

Det medborgarorgan som vi yrkade på har ni inte ens bemödat er om att ta upp, utan det är bara adjö med det, i väg med det.

Fundera på detta med att stora administrativa statliga system körs mot varandra med material om en person och det ramlar ut en signallista som sedan ska hanteras: Vilka garantier och säkerhetssystem finns inbyggda som kan tolka det materialet? Här i riksdagen har den personliga integriteten en gång stått högt i kurs, och förhoppningsvis gör den det nu också. Men ni kan inte bara tro att det bara är att köra datasystemen mot varandra när det gäller den typen av system. Hur ska det som kommer ut där hanteras? Det har vi riktat mycket kritik mot, och vi kommer att fortsätta att göra det.

Det som känns oroväckande är att ni har intagit en attityd ungefär i stil med att lite mer än hälften av Sveriges befolkning, de som röstade på er, har rätt och vi i den andra hälften har fel. Det är inte så man bygger broar mellan människors olika åsikter i ett land. Man funderar på hur just de här frågorna ska hanteras. Det är en sak som gör att vi från socialdemokratins håll är väldigt oroliga.

Där väntar ett tudelat Sverige, där de som är rika, starka och friska belönas. Det finns ingen i denna sal som kan säga att ”jag svär mig fri för mig och min familj”, att ingen kommer till skada och ingenting händer. De som då blir sjuka och arbetslösa kallar ni ”bidragstagare”, inte i den positiva meningen utan i en negativ mening. Det borde stämma er till eftertanke i kommande debatter när ni återoppar vad som är gjort.

Ett medskick om det nu blir någon parlamentarisk utredning skulle kunna vara att vi står för standardtrygghet, inkomstbortfallsprincipen, betala skatt efter bärkraft, generationskontrakt och en generell välfärds politik som omfattar alla, individuellt anpassad genom inkomstbortfallsprincipen, där vård, skola och omsorg och boendet är oerhört viktiga delar i ens liv.

Jobbskatteavdraget – vem premieras där? Ja, inte är det de sjuka och arbetslösa, studerande eller pensionärer. Om man ska hålla ihop ett samhälle är det väl rimligt att alla får vara med och dela på kakan, inte sant? Det känns väldigt orättvist att ni gör på detta sätt.

De stora huvudorganisationerna LO, TCO och Saco står också bakom de här viktiga principerna. Så uppfattar jag det i alla de skrifter som vi får ta del av.

Herr talman! Jag ska avsluta med att bara än en gång påminna om att vi inte kommer att tigga om den parlamentariska utredningen. Om ni inte är intresserade, säg ifrån! Tänker ni långhala ännu mer än vad ni gör, säg bara ifrån! Det är rimligt.

Nu har ni snart kört igenom allt. Vad ska vi sedan diskutera? Är det småsmulor kring den rikets bord, eller vad är det vi ska diskutera sedan? Ska vi köra om hela argumenteringen igen? Jag vet att ni inte är riktigt överens när det gäller om a-kassan ska vara obligatorisk eller inte, och då kan ni smälla in en utredning över valet så har ni kommit undan detta.

Fundera på hur viktigt det är med stora trygga generella välfärdssystem och hur många som har lämnat a-kassan! Det är 140 stycken som trillat ur trygghetssystemen sedan 2006. Fundera på det!
(Applåder)

I detta anförande instämde Kurt Kvarnström, Jasenko Omanovic och Siw Wittgren-Ahl (alla s) samt Gunvor G Ericson (mp).

Anf. 122 LISELOTTE OLSSON (v):

Herr talman! Vi debatterar i dag ett betänkande som heter *Vissa socialförsäkringsfrågor*. Då vet vi att det handlar om en blandad kommitté av socialförsäkringsfrågor, och jag tänker beröra några av de viktigaste.

Den första frågan handlar om ändringar i lagen om sjuklön, där regeringen föreslår att en arbetsgivare inte ska vara skyldig att betala sjuklön till en arbetstagare som utför förvärvsarbete och samtidigt får sjukersättning.

Jag kan hålla med om att det finns fördelar med att en arbetsgivare inte behöver betala sjuklön under en viss tid, men jag menar att det ska vara sjukpenninggrundande och att kostnaden för sjukpenning under den tid sjuklön annars utgår ska finnas inom sjukpenninganslaget.

Förra gången vi stod här och debatterade de särskilda regler som ska gälla för dem som har icke tidsbegränsad sjukersättning krävde vi i oppositionen att de nya reglerna skulle utvärderas, men vi fick inget gehör för det. Precis som Ronny sade i sitt anförande upprepar jag också det. Jag anser att det ska ske en uppföljning och en utvärdering av de nya reglerna. Vi ska inte debattera den nya lagen i dag, för den är antagen, men jag ska ändå påpeka att den har otydligheter när det gäller tillämpningen för olika grupper, Försäkringskassans hantering och konsekvenserna för jämställdheten.

Jag är också kritisk till det liggande förslaget, och jag ska ge ett exempel.

En person med sjukersättning grundad exempelvis på en belastningsskada av en svår värk kan precis som alla andra bryta armen eller bli förälder och därför vara i behov av en sjukpenninggrundande inkomst. Ni tar med det här förslaget bort möjligheten för den personen att få sjukpenninggrundande inkomst om man exempelvis blir förälder.

Vänsterpartiet vill också använda medel inom sjukpenninganslaget till ett förstärkt särskilt högriskskydd för långtidssjukskrivna som undantas från sjuklöneperioden i ett år vid återgång i arbete hos samma eller hos en ny arbetsgivare. Inom borgerligheten finns det tydligen en viss förståelse för att det finns ett behov av ett utökat och förstärkt högriskskydd, för man har i budgetpropositionen aviserat att man ska införa ett sådant för ungdomar som har aktivitetsersättning. Då undrar jag: Varför låter ni inte det gälla alla långtidssjukskrivna?

Ett utökat och förbättrat högriskskydd för långtidssjuka leder till ökad vilja hos arbetsgivare att anställa personer som har långtidsfrånvaro på arbetsmarknaden på grund av sjukdom. Det är speciellt viktigt nu, när ett stort antal sjuka kommer att tvingas ut och söka jobb och göra det i konkurrens med fullt friska. En undersökning som TCO genomfört visar att endast en av sju arbetsgivare kan tänka sig att anställa en långtidssjuk. Ett förstärkt särskilt högriskskydd för långtidssjukskrivna skulle definitivt underlätta.

Min största invändning mot det betänkande som vi diskuterar i dag är förslaget om att avskaffa nämndemännen när socialförsäkringsmål ska avgöras i kammarrätten. Bland det första ni gjorde när ni fick möjlighet var att lägga ned försäkringsdelegationerna. Sedan åkte socialförsäkringsnämnderna, och nu ryker nämndemännen. Då måste jag fråga er i högermajoriteten: Vad har ni emot ett väl förankrat och inarbetat med-

borgarinflytande i försäkringen? Jag hoppas att någon av er vill svara på den frågan.

Vårt socialförsäkringssystem har sin bakgrund i ett stort medborgarengagemang under många år. När ni nu tar bort ytterligare en möjlighet till den insynen undergräver ni både förtroendet och förståelsen för vår gemensamma försäkring. Är det det som är meningen? Egentligen är det en retorisk och väldigt dum fråga. Självklart är det det som är meningen. Ni vill inte att svenska folket ska tro på våra gemensamma försäkringar. Ni vill att svenska folket ska skaffa egna, privata försäkringslösningar. Ju mindre förtroende och tillit, desto större möjlighet har ni att radera vår försäkring.

Jag yrkar bifall till reservationerna 1, 2 och 3.

Anf. 123 GUNVOR G ERICSON (mp):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka Ronny Olander för den ödmjuka ton han hade i sitt inledningsanförande.

Socialförsäkringsfrågor är svåra frågor, men inte desto mindre viktiga. Många personer kommer den här julen att vara tvingade att leva med en oro: Vad ska hända med mig den 1 januari när jag har passerat de 180 dagarna i det nya sjukförsäkringssystemet? Det är då man måste söka jobb på den vanliga arbetsmarknaden där, som vi alldeles nyss har diskuterat, varslen står som spön i backen. Det är inte lätt.

Det här betänkandet, *Vissa socialförsäkringsfrågor*, handlar om väldigt skilda saker. Det är en samling av flera delfrågor, som vi hörde. Är det så att det går så fort att ni bara inte hann med att fatta beslut om alla regler kopplade till det beslut vi tog om vad som skulle gälla för att de som har så kallad förtidspension skulle kunna jobba lite grann? Vi var överens politiskt om att det är en bra åtgärd att man gör det. Men hur man gör det är det ju rimligt att följa upp. Fungerar det som vi har tänkt? Att man gör en utvärdering tycker jag ändå är ett rimligt krav. Jag förstår inte varför majoriteten inte ville gå den önskan till mötes så att vi kunde få en utvärdering av det här förslaget.

Likadant tycker jag att det hade varit bra om vi som var överens om en parlamentarisk utredning hade kunnat tillsätta den. Miljöpartiet röstade tillsammans med de borgerliga partierna i den här kammaren i december 2004 igenom att vi skulle ha en parlamentarisk utredning. Det har gått alldeles för lång tid. Det är jättetråkigt att vi inte har kommit till skott med den utredningen ännu.

Miljöpartiet anser att medborgarinsyn och förtroendemannainflytande har en viktig funktion att fylla när socialförsäkringsfrågorna ska hanteras. Medborgarinflytande är också en fråga om att värna legitimiteten, precis som LiseLotte Olsson var inne på tidigare.

När vi förra gången hade en moderatledd regering försökte regeringspartierna införa en liknande lagändring. Propositionen avslogs av riksdagen hösten 1994 efter förslag från justitiekommittén eftersom den lades fram på vårriksdagen.

Om man ska fundera lite grann, vad är då synen på Försäkringskassan och ändringen av medborgarinflytandet? Handlar det om en medveten strategi? Det verkar nästan som om det är en politisk inriktning.

En gång i tiden var det faktiskt så att sjukförsäkringarna startades av fackföreningarna. Anställda och arbetare gick samman för att bilda en kassa så att de kunde hjälpa varandra om det var så att någon hade råkat bli sjuk. Min svärfars pappa var spårvagnsförare här i Stockholm. Han rådde ut för en otäck olycka. Det här var på 50-talet, innan det 1955 infördes ett generellt socialförsäkringssystem via riksdagen. Då hade hans arbetskamrater gått ihop och bildat en sjukförsäkring. Han fick ersättning i 30 dagar. Han låg på sjukhus i sex månader.

Det är skillnaden som jag tror att många svenskar i dag inte riktigt förstår, att det är viktigt med ett socialförsäkringssystem som också tar hänsyn till den enskilda individen. Det var inte lätt för den familjen, med tre barn, att klara sig.

Den medvetna strategin att minska medborgarinflytandet handlar om en politisk syn. Försäkringskassan som en gång hade styrelser i varje län, eftersom det var en regional organisation, ombildades till en statlig myndighet med försäkringskassedelegationer i stället, alltså någon form av insyn på regional nivå. Dessutom hade vi socialförsäkringsnämnderna.

Det som har skett sedan dess är att man har avskaffat försäkringsdelegationerna den 1 januari 2007 och socialförsäkringsnämnderna ett år senare. Det är bara ytterligare ett steg i systemskiftet att ta bort nämndemännen.

Att gå bort från medborgarmakt och till mer expertstyre är säkert en moderat idé som vi brukar höra talas om. Från moderat håll brukar man ofta säga att det inte ska vara så mycket politikerstyre. Om vi skrapar lite på ytan på de nya ljusblå moderaterna blir det väldigt tydligt att det är den vanliga moderata politiken som egentligen förs.

Självklart står jag bakom samtliga Miljöpartiets reservationer. Men för tids vinnande yrkar jag bifall till endast reservation 3, till förmån för att nämndemän i kammarrätten ska finnas kvar.

(Applåder)

I detta anförande instämde Kurt Kvarnström, Ronny Olander, Jasenko Omanovic och Siw Wittgren-Ahl (alla s) samt LiseLotte Olsson (v).

Anf. 124 HELENA RIVIÈRE (m):

Herr talman! I dag trädde lagen Från sjukersättning till arbete i kraft. Den börjar tillämpas den 1 januari. Debatten i dag gäller en ändring av sjuklönelagen. Det är en konsekvensändring av de särskilda reglerna för sjukersättning.

Det är inte så som Gunvor G Ericson sade att det var så bråttom att allting inte hanns med, utan det här är en lagändring när det gäller sjuklönen som måste passera Lagrådet. Därför får vi det här i en särskild proposition.

Betänkandet innehåller två delar. Den ena är ändringen i lagen om sjuklön. Arbetsgivaren befrias från att betala sjuklön. Bli person sjuk och måste stanna hemma från sitt nya arbete har han ju sjukersättningen i behåll.

Herr talman! Jag yrkar bifall till förslagen i betänkandet och avslag på motionerna.

Reformen är bra därför att den underlättar för personer med sjukersättning att få ett jobb. Sjuklönen är en tung börda att bära för de flesta småföretag.

Det som också är bra är att det ligger i arbetstagarens eget intresse att informera arbetsgivaren om att sjuklönekravet är slopat. Incitamenten att göra rätt är alltså inbyggda, och arbetstagaren har ansvaret.

Men arbetsgivarna är ju sist och slutligen de som anställer. Varför har ordet anställning en sådan tyngd i Sverige, herr talman? Därför att arbetet inte bara ger oss försörjning, det ger oss identitet och samhörighet. Det ger oss också självrespekt.

Det andra förslaget i betänkandet rör nämndemäns medverkan när socialförsäkringsmål lyfts till kammarrätten. Försäkringskassans beslut kan i ett första steg överklagas till länsrätterna. Där deltar tre nämndemän. I enkla fall räcker det med domaren.

Det är bara mål som får prövningstillstånd som går vidare till kammarrätten. Då handlar det om komplicerade saker som kräver speciell kompetens.

Frågorna som får prövningstillstånd i kammarrätten är alltså inte sådana att man löser dem med vanligt förstånd. Det handlar inte om sådana lämplighetsbedömningar eller skälighetsbedömningar där en nämndemannamedverkan kunde vara befogad.

Det här var en sammanfattning av ärendena, herr talman. Nu går jag över på motionerna.

När det gäller Socialdemokraternas motion tar jag fasta på det lovärda, det som är positivt för arbetslinjen och en väl fungerande sjukförsäkring.

Socialdemokraterna stöder förslaget att personer med permanent sjukersättning ges möjlighet att arbeta. I motionen skriver de: "Om fler får möjlighet att bidra med sin arbetsinsats och samtidigt höja sin livskvalitet, är det mycket positivt." Det är bra att Socialdemokraterna backar upp regeringen i ett förslag som syftar till arbete, eftersom den som gör en arbetsinsats höjer sin livskvalitet och sin självrespekt till gagn för alla, både för individen och för Sverige.

Socialdemokraterna är överens med regeringen om att den primära utgångspunkten i sjukförsäkringen är att den som är frisk och har arbetsförmåga ska arbeta. Vidare är Socialdemokraterna överens med regeringen om att tidig rehabilitering och tidiga stödjande insatser hjälper människor tillbaka till arbete.

Socialdemokraterna framhåller också i sin motion att arbetsgivarna behöver besitta ett visst mod för att våga anställa. Detta är intressant i ljuset av vad vi nyss har diskuterat om arbetsgivaravgifterna. Arbetsgivarna är ju faktiskt de som löper risken när de tar in någon. De behöver uppbackning. Det är bra att Socialdemokraterna inser det.

Herr talman! Grunderna i sjukförsäkringen är vi alltså överens om, liksom om vikten för individen att komma ifrån utanförskapet och in i värmen igen. Håller man sig bara till orden är vi överens, men när det sedan kommer till de faktiska förslagen från Socialdemokraterna i deras skuggbudget går de åt helt motsatt håll. Där är det mer bidrag åt fler och mer bidrag utan någon som helst bortre tidsgräns. Hur går det ihop med insikten om vikten för individen av arbete, som Socialdemokraterna uttrycker i den här motionen? Det går inte ihop. Arbetslinjen och bidrags-

linjen är motsatser till varandra. Bidragslinjen leder Sverige rakt ned i diket. Vi får återkomma till det i budgetdebatten.

Vad gäller den andra delen av förslaget, den om nämndemannamedverkan i kammarrätterna, befarar Socialdemokraterna i sin motion att legitimiteten i kammarrättens domar blir bristfällig om inte lekmän får ha inflytande. Vad ni socialdemokrater borde bekymra er om är de helt omotiverade skillnader som visar sig i hur länsrätterna dömer, enligt en undersökning som DN gjorde den 18 november. Staplarna över ändrade domar över landet ser ut som silhuetten av en julgransodling med höga och låga toppar om vartannat. Även om Jasenko Omanovic inte tycker om att höra det ligger Västerbotten i topp. Där ändrar länsrätten vartannat ärende.

Slutsatserna för rättssäkerheten är uppenbara. De stora skillnaderna i länsrätternas domar är inte godtagbara.

Försäkringskassan försöker som första instans att få rättstillämpningen så lika som möjligt över landet. *Det* är att vårda legitimiteten i socialförsäkringarna.

Ronny Olander har tidigare med agitatoriskt schvung talat om sin respekt för de människor som träget går upp på morgonen och tar sig till jobbet i ur och skur, dag ut och dag in. Dessa människor, dessa träget arbetande, vill säkert inte ha någonting annat än en rättvis försäkring som tolkas rättvist, och det innebär att de som kan arbeta ska arbeta.

Herr talman! Legitimiteten i socialförsäkringarna upprätthålls genom att reglerna upprätthålls. Reglerna upprätthålls när bara de får ersättning från försäkringssystemet som ska ha det, när bara de som saknar arbetsförmåga på grund av sjukdom får ersättning. Det är legitimitet. Legitimitet betyder lagenlighet. Att människor vet att allt går rätt till – det är legitimitet. Att människor får incitament att göra rätt är legitimitet.

Oppositionen vill ha en utvärdering och en uppföljning av de särskilda reglerna i moderlagen om att få arbeta med sjukersättningen i behåll. Men varför ha en särskild beslutspunkt i riksdagen om uppföljning? Alla reformer följs väl upp? Det är en självklarhet. Blev det som det var tänkt? Vad kan förbättras? Vad behöver preciseras? Den lag vi debatterar, om befrielse från sjuklön för den som anställer en person med sjukersättning, är en sådan uppföljning, herr talman.

Miljöpartiet säger att regeringen avskaffar nämndemännen utifrån ”sin ideologiska grundsyn”. Ja, herr talman, vår ideologiska grundsyn är att socialförsäkringarna ska vara rättssäkra och lika över hela landet. Samma objektiva principer ska styra, samma regelverk, lika för alla. Ja, herr talman, en sådan ideologisk grundsyn styr allt vårt förändringsarbete.

(FÖRSTE VICE TALMANNEN: Utan att lägga mig i debatten kan jag säga att Jasenko Omanovic representerar Västernorrland.)

I detta anförande instämde Gunnar Axén, Mikael Cederbratt, Mats G Nilsson, Lars-Arne Staxäng och Marianne Watz (alla m), Solveig Zander (c), Ulf Nilsson (fp) samt Eva Johnsson (kd).

Anf. 125 RONNY OLANDER (s) replik:

Herr talman! Det är inga nyheter för svensk socialdemokrati. Kräv din rätt och gör din plikt! Det var så vi var med och byggde upp det Sverige som vi hitintills har fått vara med och ta del av med generell välfärdspolitik. Gå till jobbet varje dag – är du sjuk ska vi andra ställa upp! Vi hörde exempel här tidigare.

Det är där den ideologiska skillnaden går mellan oss och er. Ni tror på något konstigt vis att om människor blir sjuka på grund av dålig arbetsmiljö, råkar ut för en olycka eller blir arbetslösa är det deras eget fel. Det är där den djupa ideologiska skillnaden går. Vi begriper inte att ni kan tro att ena halvan av Sveriges befolkning har rätt och den andra har fel.

År 1993? Vi ska nog börja titta på siffrorna här. Det är för mycket siffror ni kör runt med. Det var 63 000 som blev förtidspensionärer. Sedan 2006 har 140 000 gått ur trygghetssystemen. En halv miljon har inte orkat med att betala den nya a-kassan. Det kan vara era söner, döttrar, fruar eller män. Det kan vara våra också. Det är klart att vi är oerhört bekymrade för vad som sker i Sverige. Det är därför vi vill låsa er, så att ni åtminstone inte ska hitta på för mycket i en parlamentarisk utredning. Där har vi chansen, säger vi. Nej, det ligger i utredningen, säger ni. Så kommer ni att göra när ni kör runt med ert.

Min första fråga: Blir det en parlamentarisk utredning före årsskiftet, ja eller nej?

Nästa fråga: Finansministern har börjat med ett nytt resonemang som vi är intresserade av. Det ska finnas en bastrygghet genom grundplåtar i a-kassan. Sedan ska man toppa upp med egna tilläggsförsäkringar, och så ska jobbvadraget betala det. Är det så ni har tänkt det? Det vill jag ha svar på nu.

Anf. 126 HELENA RIVIÈRE (m) replik:

Herr talman! Vad gäller utredningen kan jag bara hänvisa till Cristina Husmark Pehrssons svar att den ska komma före jul. Det har hon sagt.

Frågan om jobbförsäkringen och om den ska toppas av enskilda försäkringar tycker jag inte riktigt ingår i den här debatten.

Däremot skulle jag vilja ta upp frågan Ronny Olander hade om uppföljningen ni vill ha. Ni vill ha kvalitativ och kvantitativ uppföljning. Kvantitativ uppföljning hänför sig ju till antal, och jag undrar: Vad är det som ska räknas i lagen? Vad är det ordet ”kvantitativt” syftar på?

Anf. 127 RONNY OLANDER (s) replik:

Herr talman! Det var ju intressant att den parlamentariska utredningen rullar på och är på gång före jul. Vi tackar för det beskedet. Men direktiven, skrev ni dem själva, eller ska vi vara med på det? Är det så att ni lägger fast hur det ska se ut? Jag hoppas att också vi var inbjudna till att skriva och tycka till om direktiven, för det är oerhört viktigt att det blev gjort.

Jag ska beröra uppföljningen, som svar på fråga 2. Du sade själv nyligen att JO har fått många synpunkter och klagomål. Men varför har det blivit på det viset? Har ni funderat på det?

Jo, vi tar så många olika beslut. Nu ska vi till exempel komplettera beslut kring sjukersättningssystemet efter två månader. Vem ska hålla reda på alla dessa olika beslut? Var finns den sammanhållande försäkrings-

tanken och idén att det är så här det fungerar? Det behövs ett helt bibliotek där man kan gå in och leta upp de olika besluten. Jag ska erkänna för er om ni inte sprider det vidare att jag själv har svårt att hålla reda på det. Så är det. Så har det blivit. Och jag är nog inte ensam om det.

Det som känns angeläget att ställa en fråga om är följande. Helena Rivière har ju suttit i olika arbetsgrupper, varit spjutspets där och lett arbetet. Det har jag sett på er hemsida. Ni har precis haft ett framtidskonvent nu i dagarna. Jag var inte där, naturligtvis. Men frågan är: Ska vi få lov att vara med och tycka och tänka om direktiven? Vem ska mer vara med och tycka och tänka? Det bör inte serveras en färdig julkaka: Varsågod och ta den, eller så kan ni vara utanför! Då är det ju inte kul att vara med.

Anf. 128 HELENA RIVIÈRE (m) replik:

Herr talman! När det gäller utredningen är det som jag säger: Jag upprepar bara vad jag har hört Cristina Husmark Pehrsson säga. Mera vet jag inte om det.

När det gäller direktiv generade ju inte ni heller er för, om man så får säga, att lägga fram era förslag till vad den här utredningen borde innehålla. Det jag erinrar mig från budgetpropositionen är att utredningen ska driva arbetslinjen och att sjukförsäkringen ska vara försäkringsmässig.

Ni har era förslag. Ni vill göra återställare på väldigt många punkter av de beslut vi har tagit under de här åren. Det var svar på det.

Den sammanhållande idén i socialförsäkringen finns förkroppsligad i Försäkringskassan. Jag kan inte se något annat centrum för sjukförsäkringen och socialförsäkringarna än de stöd som betalas ut från Försäkringskassan. Så läs Försäkringskassans årsredovisning! Den ger en god bild.

Anf. 129 GUNVOR G ERICSON (mp) replik:

Herr talman! Helena Rivière sade i sitt anförande som svar till mig att man måste vänta på Lagrådet. Det var ett skäl till att man nu har tagit det här förslaget i pusselbitar. Anledningen till att jag lyfte fram det är den problematik som uppkommer när man tar det ena efter det andra lösryckt ur sitt sammanhang. Då är det väldigt svårt att se helheten i alla de olika förändringar som görs i socialförsäkringssystemet.

Jag håller med Helena och Moderaterna om att det var ett bra förslag att man ändå ger möjlighet att jobba lite grann. Vi är helt överens om det. Men att man tar den ena lilla lösryckta delen efter den andra i stället för att vi diskuterar det i bred samsyn i en parlamentarisk utredning tycker jag är väldigt olyckligt.

Jag måste fråga om inte Helena Rivière och Moderaterna ser en poäng i att man också har en bred överenskommelse om hur ett socialförsäkringssystem kan bli hållbart över tid och att det inte ändras upp och ned och fram och tillbaka. Det har ändrats väldigt många gånger av både den socialdemokratiska regeringen och den nuvarande regeringen. Men för människor som har behov av ett tryggt socialförsäkringssystem är det en fördel om vi inte ändrar reglerna för ofta, eller hur?

Helena Rivière använde också formuleringar om komplicerade saker som kräver kompetens, apropå att nämndemännen nu ska bort från kamrarrätten. Är inte det expertstyre som andas elitism? Och så är det det

här med legitimitet. Det är viktigt att veta att allt går rätt till. Ja, just det. Det är därför det är viktigt med ett medborgarinflytande. Ser inte Helena Rivière att det finns en poäng med medborgarinflytande?

Prot. 2008/09:39
1 december

Vissa socialförsäkringsfrågor

Anf. 130 HELENA RIVIÈRE (m) replik:

Herr talman! Vilka delar syftar du på, Gunvor G Ericson, när du säger att vi tar beslut i olika småbitar i stället för att göra en stor, samlad reform? Den enda del jag känner till är den del vi behandlar i dag. Andra delar kommer jag inte ihåg.

Det är bra att Gunvor G Ericson säger att socialförsäkringarna ska vara hållbara över tid, för det är precis det alla våra reformer syftar till, nämligen att inte ha den sjukförsäkring som tillät evighetslånga sjukskrivningar och alldeles för många skäl till att vara sjukskriven. Nu är det så att oförmåga till arbete bara gäller vid sjukdom.

Anf. 131 GUNVOR G ERICSON (mp) replik:

Herr talman! Arbetsförmåga kan man ha även om man har en sjukdom. Frågan är om man har en arbetsgivare som har underlättat rehabilitering eller som har sett till att man har fått hjälpmedel så att man faktiskt kan fungera på sin arbetsplats. Där har regeringen gjort väldigt lite för att underlätta både för arbetsgivare och för den enskilde så att man kan få ett jobb på arbetsmarknaden. Där skulle jag vilja se mycket mer. Det skulle vi kunna diskutera i en parlamentarisk utredning.

Det är faktiskt så, Helena Rivière, att vi har tagit det ena beslutet efter det andra. År 2007 tog vi vissa socialförsäkringsfrågor och tog bort Försäkringskassedelegationerna. Vi fattade ett annat beslut om socialförsäkringsnämnderna som skulle bort. Vi fattade ett jättebeslut i juni i år om nya regler och tidsgränser i sjukförsäkringssystemet. Vi fattade ett beslut om hur det skulle fungera för dem som vill prova att jobba fast de har så kallad förtidspension, men det som ska gälla om de ska ha rätt till sjukpenning om de är borta från jobbet när de jobbar tar vi beslut om nu. Så nog är det små delbeslut hela vägen.

Jag måste också fråga Helena Rivière om en sak. Bidrag till företagare med 900 000 per individ, det vill säga rabatten på de sociala avgifterna till varje ungdom som är anställd, är det ett viktigare bidrag än den ersättning till sjuka människor som ger möjlighet till ett drägligt liv och som vi tillsammans har solidariskt finansierat?

Anf. 132 HELENA RIVIÈRE (m) replik:

Herr talman! De som får ersättning är de som är sjuka, inga andra. De ska ha och får ett drägligt liv med sjukförsäkringen.

Det var intressant att Gunvor G Ericson tog upp rabatten. Den så kallade rabatten på socialavgifterna togs bort i den skattedeklaration som alla företag gör en gång i månaden. Det var en rabatt, och den gick till alla företag. Det var ingen diskriminering där.

Gunvor G Ericson oroar sig över rättsosäkerheten och en inskränkt demokrati. Jag undrar därför om rådmännen i kammarrätten är inkompetenta eller korrupta eller på vad sätt deras domslut skulle vara rättsosäkra. Jag undrar också – och det är en retorisk fråga – var dessa skaror av oförvitliga, allvetande medborgare finns, de som skulle vara demokratins försvarare mot kammarrättens, uppenbarligen enligt er – underförstått –

slappa, nyckfulla och opålitliga utövare. Var finns dessa människor? Vilka är de? Ge oss några namn!

Anf. 133 LISELOTTE OLSSON (v) replik:

Herr talman! Helena Rivière visar i sitt anförande, återigen, ett förakt för det hon kallar för bidrag och ställer det mot arbete.

Det jag skulle vilja fråga om gäller det som Helena sade om uppföljning. I sitt anförande sade hon att alla reformer följs upp – detta med tanke på att vi begär att denna reform ska utvärderas och följas upp. När man då tittar på utsorteringskedjan, det som alliansen kallar för rehabiliteringskedjan, ser man att 63 000 människor om drygt ett år kommer att ställas helt utanför våra försäkringssystem. De kommer att hänvisas till tredje steget, jobb- och utvecklingsgarantin.

Jag hade en interpellationsdebatt med arbetsmarknadsminister Littorin för ungefär en månad sedan och frågade just om regeringens beredskap för den gruppen människor. Han svarade att han satt Socialstyrelsen att titta på hur många det kunde beröra. Därför undrar jag om det är det som regeringen och Helena Rivière kallar för uppföljning och utvärdering. Utsorteringskedjan är den största försämring och förändring som skett inom socialförsäkringssystemen på många år, och ni har inte beredskap för detta. Ni vet inte ens hur många människor det handlar om. Jag kallar det inte för vare sig uppföljning eller utvärdering och tycker att det hela är skamligt. Om ni menar att den här lagen ska utvärderas på samma sätt då ger jag inte mycket för det.

(Applåder)

Anf. 134 HELENA RIVIÈRE (m) replik:

Herr talman! Det är många som står utanför försäkringen, men självklart är det inte ett fixt antal personer. Människor tillfrisknar, tar jobb och försvinner så att säga ur kön. Det finns alltså inget svar att ge beträffande antalet. Uppföljningen av vad som kommer att hända med dem som trots allt utförsäkras innebär att det ska komma lösningar i jobb- och utvecklingsgarantin, men dem har vi inte sett ännu.

Om LiseLotte Olsson inte tycker om att jag säger bidrag kan jag i stället säga kassaförsörjning. Det är ju vad det handlar om.

Anf. 135 LISELOTTE OLSSON (v) replik:

Herr talman! Det var ett nytt ord och ett hemskt ord. Jag hoppas verkligen att alliansen inte anammar det. Börja inte använda det, snälla ni!

Det jag syftar på är synen på människor som behöver våra försäkringssystem för att få mat på bordet jämfört med människor som har ett arbete. Det är där jag tycker mig höra ett förakt från Helena Rivière, att om man lever på det som hon kallar bidrag, som jag menar är en försäkring, är man lite sämre än om man försörjer sig på eget arbete.

Jag vill fortsätta diskutera de 63 000 människorna som jag nämnde och som kommer att stå utanför försäkringssystemen om drygt ett år. Det är siffror från Försäkringskassan. Därför undrar jag: Misstror Helena Rivière Försäkringskassans sätt att räkna? Dessa människor har då funnits i det nya systemet, och när tiden löper ut den 2 januari 2010 kommer minst 63 000 människor att stå utanför, om inget under inträffar. Jag undrar, vilket jag också gjorde i mitt anförande: Vem vill i dessa tider

anställa en långtidssjukskriven när det finns friska arbetslösa att bara plocka?

Helena Rivière tror inte på antalet men erkänner samtidigt att det inte finns någon beredskap för vad man ska kunna göra, annat än jobb- och utvecklingsgarantin där det ännu inte är klart vad den kommer att innebära. Är det inte ganska cyniskt eller fräckt, eller vilket ord jag nu ska använda, att låta dessa 63 000 människor sväva i ovisshet om vad som kommer att hända när det dryga året har gått till ända?

Anf. 136 HELENA RIVIÈRE (m) replik:

Herr talman! Nu är antalet fixerat till 63 000 igen. Jag hävdar fortfarande att det kommer att finnas människor bland dessa som gått tillbaka i arbete, kanske gått i pension eller annat.

Problemet är att det finns människor som inte är så lätta att anställa, som inte har direkta handikapp men som varit utanför arbetsmarknaden så länge att de tappat all kontakt. Det är ett resultat av den utsortering som den tidigare regeringen ägnade sig åt, att sparka ut människor i kylan. Att de är många tror jag att man kan hävda. Hur man ska hantera dem får vi se.

Jag tror att jag nöjer mig med det, herr talman.

Anf. 137 SOLVEIG ZANDER (c):

Herr talman! Jag tänker dra mig tillbaka ett par veckor, till den tid när riksdagen antog den här viktiga reformen som ju är huvudanledningen till dagens betänkande. Den möjliggör för förtidspensionerade personer att börja arbeta utan att förlora sin ersättning.

Reformen är speciell på många sätt. Det innebär att sjukersättningen för den som omfattas av reformen aldrig kommer att omprövas. 430 000 människor kan omfattas av de nya reglerna – om de vill. Detta har oppositionen oerhört svårt att ta till sig.

Man kan alltså som förtidspensionär börja studera, arbeta eller engagera sig ideellt utan att sjukersättningen dras tillbaka. Det blir därmed förmånligt att pröva ett arbete i takt med att man vill, kan och känner att man orkar samtidigt som man får behålla sin sjukersättning och får en lön. Det är först när man överskrider basbeloppet på 42 800 kronor som en viss nedräkning börjar göras på lönen, men det är mycket generöst i alla fall.

En person som i dag är förtidspensionerad, börjar arbeta och tjänar 100 000 per år kommer med denna reform att få uppleva stora inkomstökningar. För varje intjänad hundralapp får man alltså behålla 50 kronor till, alltså man får inte behålla hela utan halva. Ja, ni förstår vad jag menar. Det här gör vi för att kunna finna flera vägar tillbaka för människor.

Socialdemokraterna har misslyckats med sin jobb- och sjukförsäkringspolitik. Man skapade ett enormt utanförskap under sin tid vid regeringsmakten. Där vill vi nu göra skillnad och vill inte blunda för det. Framför allt för dem som vill och kan arbeta men som inte vågat av rädsla för att förlora sin sjukersättning vill vi göra det möjligt att arbeta. I dag debatterar vi alltså ett betänkande med förslag som gör att reformen i fråga blir möjlig.

För att göra det lättare och mindre riskabelt för arbetsgivare att anställa en person som omfattas av reglerna om arbete med sjukersättning

slopar vi kravet på att arbetsgivarna ska betala sjuklön om den anställde insjuknar. Om den här personen blir sjuk får den åter sjukersättning, så arbetsgivaren slipper stå för kostnaden för sjuklönen under de två första veckorna.

Därmed minskar den risk som gör att arbetsgivarna tvekar inför att anställa. Både via Företagarna och via Svenskt Näringsliv har arbetsgivarna sagt att de vill slippa betala sjuklön under de två första veckorna. För att ytterligare göra det möjligt för denna grupp av personer att jobba tar vi alltså bort nämnda krav. På så sätt löser vi problemet liksom från två håll: Vi minskar arbetsgivarnas utgifter och gör det möjligt för människor att komma i jobb – alltså en stimulans för båda parter.

Jag tycker att den här reformen är en av de viktigaste reformerna på sjukförsäkringsområdet under den här mandatperioden. Ja, jag skulle vilja säga att den är jämförbar med den nya sjukskrivningsprocessen som vi har infört. De här två reformerna är alltså de viktigaste reformerna som vi har gjort.

Inte minst är det fråga om en stor frihetsreform. Vi sätter stopp för gamla stelbenta regler och släpper fram nya möjligheter när det gäller att komma ut i arbete och att känna sig delaktig. Vad kan vara mer frihetskapande för de människor som har stått utanför än att få en möjlighet att komma in? Samtidigt är det här en ansvarsfull politik och ett nödvändigt åtagande för att markera slutet på en period med massiva sjukskrivningar och massiva förtidspensioneringar – en politik som den socialdemokratiska regeringen drev.

Ronny Olander stod här i talarstolen och talade så vackert om olika reformer och om vad den socialdemokratiska regeringen gjort. Ronny Olander, hur kunde ni låta bli att göra någonting när ni såg hur strömningarna in i förtidspensionering bara ökade och ökade? Varför gjorde ni ingenting när hundratusentals människor slussades ut i arbetslöshet och sjukskrivning och sedan i förtidspension?

När man tittar tillbaka på handfallenheten och på den cyniska politiken är det inte så svårt att dra slutsatsen att ni inte gjorde någonting.

Herr talman! Nu tar alliansregeringen nya tag och genomför nya förslag på arbetsmarknads- och sjukförsäkringsområdena för att öka sysselsättningen och för att minska ohälsan och utanförskapet. Vi gör det därför att vi bejakar detta med människornas möjligheter och företagens ansvar.

Vi kan redan se resultat av den förda politiken. Trots att vi har gått in i en lågkonjunktur är nu nästan 200 000 personer färre i utanförskap. Om vi inte hade gjort det vi gjort, hur hade det då inte sett ut nu när vi går in i en lågkonjunktur?

Det här med att 200 000 personer nu lämnat utanförskapet är rekord när det gäller antalet sysselsatta i Sverige. Vi nådde det mål som Socialdemokraterna hade om 80 procents reguljär sysselsättning men som de själva inte lyckades nå.

Den reform som nu genomförs ska ses som en fortsättning på den framgångsrika politik som vi i alliansen har börjat med. Jag är hoppfull och tror att vi under de kommande åren kommer att få se en minskning av antalet förtidspensionerade.

Men framför allt – det ska jag erkänna – tror jag att vi kommer att få se att tusentals människor för första gången på många år får känna ar-

betsglädje och en gemenskap i och med att de får komma ut och känna sig behövda. Att våga ta det steget är vad de har längtat efter. Det här är alltså den största och kanske viktigaste reformen under den här mandatperioden bortsett från, som sagt, sjukskrivningsprocessen.

Herr talman! Övriga motioner i betänkandet – om nämndemanna-medverkan eller inte – lämnar jag därhän. Jag nöjer mig med att bara yrka avslag på samtliga motioner samt bifall till utskottets förslag i betänkandet.

I detta anförande instämde Gunnar Axén, Mikael Cederbratt, Mats G Nilsson, Lars-Arne Staxäng och Marianne Watz (alla m), Ulf Nilsson (fp) samt Eva Johnsson (kd).

Anf. 138 RONNY OLANDER (s) replik:

Herr talman! På sluttampen brukar Solveig Zander brassa på. Det gjorde hon även denna gång, så jag måste uppta tid med en replik. Det blir lite konstigt när ni säger: Vad gjorde ni?

Ja, vi gjorde oerhört mycket, inte minst inom rehabiliteringsområdet. Det var allt från Deltaprojektet till Finsam, Sosam där tre aktörer skulle medverka, Frisam och sedan Finsam igen – som ni nu tar bort pengar från. På rehabiliteringsområdet har vi alltså gjort oerhört mycket. Likaså gjordes det satsningar på arbetsmiljön, på Arbetslivsinstitutet som ni plockat bort, på företagshälsovård och så vidare.

År 2003 lade vi också fast att människor utifrån sin arbetsförmåga skulle kunna vara deltidssjukskrivna. Det blev en mycket stor framgång. Människor kunde prova på att jobba hos sin arbetsgivare eller på annat sätt.

Jag tror nog att man ska vara lite försiktig och inte ta i för hårt när det gäller ett av våra verkliga ohälsomål, nämligen det mål som vi år 2002 ihop med Vänsterpartiet och Miljöpartiet lade fast: att ohälsotalet skulle vara halverat till år 2008. Där var vi på god väg. Sådant görs ju inte från den ena dagen till den andra eller från det ena året till det andra, men det flöt på.

Sedan kom ni till makten år 2006. Vi har hört hur ni stått här och, som vi säger i Skåne, skrävlat, skrutit. Vi kan gärna acceptera det som gjorts, för vi är bara glada över varje person som kommer tillbaka till sin arbetsplats, som får rehabilitering eller så. Men dra inte på för mycket!

Det är inte så att ni under två år har förändrat hela Sverige. Allt arbete som gjorts dessförinnan har ni njutit frukterna av. Det tycker vi är okej eftersom det har kommit människorna till godo. Men ta det lite lugnt och brassa inte på med den ena raketten efter den andra!

Vi accepterar mycket, men till sist får vi tala om hur det verkligen ligger till. Ni har haft er glansperiod, men varsågod!

Anf. 139 SOLVEIG ZANDER (c) replik:

Herr talman! Ibland kan det vara svårt att lyssna till sanningen. Man kan tala om att skrävla eller vad man nu vill kalla det för – jag vet inte hur det ska uttryckas.

När jag lyssnar på Ronny Olander och hör om allt det som Socialdemokraterna gjorde och bidrog till under förra mandatperioden blir jag, måste jag säga, oerhört förvånad över att det var så många fler som blev

sjuka och förtidspensionerade och som hamnade i utanförskap. Nog borde väl åtgärderna ha gett mer än negativa effekter.

Därför förvånar det mig varför man inte, när socialdemokraten Ronny Olander prisar arbetslinjen, ställer upp på vårt förslag. I den reservation som Socialdemokraterna har tillsammans med de andra två oppositionspartierna står det att det är positivt att personer som har en icke tidsbegränsad sjukersättning får möjligheter att komma tillbaka till arbetet.

Det är första meningen. Sedan räknar man upp sex negativa effekter. Varför kan man inte se det positiva i det här i stället för att bara lyfta fram det negativa? Ronny Olander brukar säga så till oss. Varför kan man inte säga att vår arbetslinje, som vi har bidragit till, kommer att göra att pensionärerna blir vinnarna 2009? Det har man räknat ut, och det framgick av en utredning vi fick i förra veckan. Varför kan man inte säga att arbetslinjen, som vi har bidragit med, har gjort att pensionärerna är de som vinner? Nä, man hittar bara negativa saker. Det tycker jag är konstigt, herr talman.

Anf. 140 RONNY OLANDER (s) replik:

Herr talman! Att vara i opposition är precis detsamma som när ni var i opposition. Det gäller att kritiskt granska era förslag. Eftersom de kommer ett då, ett då och ett då måste vi peka på det som vi kan känna bekymmer för. Ni ska vara glada för att vi gör det. Då blir ni observerade på att ni nog måste titta på det, om ni nu vill lyssna på oppositionen. Men man får intrycket att ni bara kör på. Vi vet vad vi har för sammanträdes-tider i socialförsäkringsutskottet. När det kommer en minister sägs det att det tar en halvtimme, men det han säger tar fem sex minuter. Vi känner inte att ni lyssnar på oss. Det är därför vi mer konkret måste påpeka saker.

Sedan ska jag ta upp en annan sak. Vi har en förvärvsfrekvens i Sverige som är 77 procent för män, 75 procent för kvinnor och för dem som inte har bött så länge i landet ungefär 60 procent. Sett i ett europeiskt perspektiv, kanske i hela världen, har vi en oerhört arbetsam befolkning. Försök er inte på de varianter som ni nu framför och pratar om er arbetslinje. Vad är er arbetslinje? Hur ska man uttolka det?

Vi föredrar att uppmuntra människor, förnya utbildningar, förnya kompetenser och rehabilitering. Det är så vi gjorde för att förstärka människor. Men vi accepterade vid många tillfällen att många som hade slitit hårt – oftast kvinnor i offentlig förvaltning och offentlig sektor – nacke, rygg, axlar, knä var slut. Vid något tillfälle måste man acceptera det och inte bara säga: Du har lite arbetsförmåga.

Jag har varit med om ett fall i Göteborg med en man som var sängliggande. Vet du vad han fick för rekommendation? Han skulle bli telefonsäljare. Man skäms över sådana varianter för livet.

Sista frågan om bidrag och kassaförsörjning: Delar Centern detta? Är det så ni ser på människors förmåga att vara med och bidra i samhället?

Anf. 141 SOLVEIG ZANDER (c) replik:

Herr talman! Jag förstod inte det sista. Jag ber om ursäkt, det kanske är på grund av skånskan. Det förstod jag inte riktigt.

Det intressanta är det som Ronny Olander började sin sista replik med. Han sade att man har slitit hårt och har anledning, så uppfattade jag

det, att bli förtidspensionerad, som vi kallade det förr. Det har man. Men många av dem, inte minst kvinnor, ville oerhört gärna jobba ideellt någon stund, någon timme någon gång. Men de vågade inte det med risk för att deras förtidspension skulle äventyras. För de här kvinnorna är det oerhört viktigt att till exempel via Röda Korset gå och läsa tidningen hos någon. Jag har själv stått i ansvarig ställning för personer som har varit oerhört ledsna för att de inte kunnat göra det. Den här reformen möjliggör för dem att göra det.

Vi ska ta det som positivt att ni har synpunkter. Då vill jag avsluta med något positivt. Ni vill att man ska ha en uppföljande utredning. Jag höll på att säga att vi verkligen har lyssnat på er när vi säger att alla reformer utvärderas, också den här. Visst kommer vi att utvärdera det här, och vi kommer att få anledning att återkomma och diskutera utfallet. Men jag är övertygad om att det här kommer att göra att kvaliteten för många förtidspensionärer kommer att bli skyhögt mycket högre än vad den är i dag.

Anf. 142 ULF NILSSON (fp):

Herr talman! Det kan vara anledning, som Solveig Zander sade i sitt anförande, att påminna om bakgrunden till den debatt som vi har i dag. Bakgrunden är det alliansregeringens förslag som riksdagen godtog om att låta förtidspensionerade pröva på att arbeta under mycket förmånliga villkor.

Ungefär en halv miljon människor hade blivit hänvisade till det som i dagligt tal fortfarande heter förtidspension, alltså sjukersättning. Många av dem hade hamnat där på ett väldigt lättvindigt sätt utan rehabilitering och genom automatisk prövning efter ett års sjukskrivning. Det finns också en uppenbar statistik som styrker uppgiften att när det var dåliga tider och många var arbetslösa var det fler som blev förtidspensionerade. Det var alltså ett ganska cyniskt sätt att dölja arbetslöshetsciffrorna helt enkelt och snygga till statistiken.

När man väl hade kommit in i det sjukersättningssystemet var vägen tillbaka väldigt lång. Därför är det beslut som vi kommer att fatta för alla dem som förtidspensionerades under den perioden en väldigt viktig möjlighet. Människor får pröva på – inget tvång men möjligheter. Man får möjlighet att arbeta, studera på 10, 20 eller 30 procent och behålla ett basbelopp, 42 800 kronor, och dessutom lägga på lönen. Även om man jobbar heltid i fem-tio år men sedan inte orkar gå man tillbaka och har sin sjukersättning. Det är alltså möjligheter som öppnas för många människor, men ingen blir tvingad.

Jag tycker som bor så nära en gräns, precis som Ronny Olander bor nära Öresund där människor söker sig över Sundet för att både arbeta och studera, är det positivt att de här reglerna gäller även om man ger sig i väg och arbetar eller studerar i ett annat nordiskt land, till exempel Danmark. Möjligheten att gå tillbaka finns ända tills man fyllt 65 år.

Ronny Olander sade i sitt anförande att vi bara pratar detaljer och inte helheten. Just i dag är det några detaljer vi diskuterar, väldigt viktiga detaljer, som hjälper till att skapa helheten för att hjälpa människor tillbaka till ett aktivt arbetsliv och samhällsliv. Det är alliansregeringens portaluppgift. I dag diskuterar vi några viktiga kompletterande detaljer

till den större reform som vi beslutade om när vi gav förtidspensionerade möjligheter att pröva på att arbeta.

Ett förslag är att arbetsgivarna inte ska behöva betala sjuklönen de första 14 dagarna, utan i stället ska personen kunna få sjukersättning. Ett viktigt skäl till det förslaget är att arbetsgivaren inte ska vara rädd att anställa någon med hög risk att bli sjukskriven, för att arbetsgivaren inte ska förlora ekonomiskt på det. Det kan ibland finnas en sådan rädsla. Den bestämmelsen kan ganska säkert bidra till att en förtidspensionerad lättare får pröva på ett arbete.

Vi föreslår att om någon som ingår i detta mycket fördelaktiga paket blir sjuk även längre tid än 14 dagar ska ersättningen helt enkelt vara den sjukersättning som man har sedan gammalt. Det är i huvuddrag det vi bestämmer när det gäller sjukersättning eller förtidspensionering i dag. Men bakom finns då denna viktiga reform.

Socialdemokraterna återkommer hela tiden till det här med uppföljning och utvärdering. Som sagt var: Alla riksdagsbeslut utvärderas ju vartefter. Men vad är det egentligen som ska utvärderas här? Man talar om kvalitativ och kvantitativ uppföljning, och man talar om jämställdhetsaspekter.

Då ställer jag mig frågan: Vad är det Socialdemokraterna är rädda för ska gå fel här? Vad ska man göra om det visar sig att det är ganska få som utnyttjar den här möjligheten? Ska man då avskaffa den? Eller ska man nöja sig med att de få som faktiskt har orkat utnyttja den fullt ut har glädje av det? Om man ser att det är ojämn könsfördelning, apropå detta med jämställdhet, att det är väldigt många kvinnor eller väldigt många män som utnyttjar den här möjligheten, ska man då avskaffa reformen? Ja, det skapar osäkerhet.

Det som alliansen har genomfört är ett system som har mötts med mycket stor entusiasm. Men det enda som har skapat osäkerhet är Socialdemokraternas lite förtäckta kritik i kravet om utvärdering.

Jag hoppas nu att det är så att det bara speglar oviljan att erkänna att alliansen faktiskt har gjort något bra och att det är därför ni har de här krystade formuleringarna om att det behövs så väldigt mycket utvärderingar. Jag väljer att tro och hoppas att ni inte kommer att riva upp denna reform om ni skulle få möjligheten.

Som sagt var: Det är inte några dramatiska förslag i det här lilla betänkandet, men det är viktiga följdbeslut till de nya möjligheter som vi redan har skapat för dem som är utanför arbetsmarknaden. Och det är en del i hela kampen för den positiva arbetslinjen som alliansen för.

Jag yrkar bifall till betänkandets förslag till beslut och avslag på motionerna.

I detta anförande instämde Gunnar Axén, Mikael Cederbratt, Mats G Nilsson, Lars-Arne Staxäng och Marianne Watz (alla m), Solveig Zander (c) samt Eva Johnsson (kd) .

Anf. 143 RONNY OLANDER (s) replik:

Herr talman! Vi har redan deklarerat från vår sida att vi tycker att det i vissa delar är bra idéer, och vi socialdemokrater står alltid för vad vi har sagt.

Jag skulle vilja ställa en fråga med tanke på den nyhet som nådde oss i dag om att den parlamentariska utredningen kommer. Det var faktiskt Bo Könberg, folkpartisten, som tillsammans med Miljöpartiet körde över oss så att det blev en parlamentarisk utredning. Vi är väldigt glada för det. Min fråga är: Tänker Folkpartiet, för ni känner väl till detta, driva kraven på standardtrygghet, inkomstbortfallsprincipen, höga ersättningsnivåer, det generella välfärdssystemet och att man ska betala skatt efter bärighet? Eller har ni den syn som Moderaterna verkar ge uttryck för? De kallar det inte längre för bidrag, utan det är någon kassaförsörjning. Jag vet inte vad skillnaden mellan bidrag och kassaförsörjning är, men det handlar om pengar i alla fall, har jag förstått.

Hur ser Folkpartiet på det här? Om man har en hemförsäkring och det händer något i hemmet, att diskmaskinen går sönder eller det blir ett inbrott, och man kan få ersättning för det, är det då en försäkringsersättning eller är det ett bidrag man får? Om man är ute och kör med sin bil, som är trafikförsäkrad, och man krockar med den, får man då ett bidrag från försäkringsbolaget eller är det en försäkringsersättning? Det är så vi har sett på det generella välfärdssystemet.

Om man läst på er historia lite grann vet man att socialliberalismen en gång stod upp för detta. Ni hjälpte till och med till så att det bildades fackföreningar i Sverige. Det är därför jag frågar om ni har vikit av från det här. Eller har ni tvingats vika ned er för att få sitta med vid beslutsbordet? Det är det man måste fråga en folkpartist i dag. Hur ser ni på detta egentligen?

Anf. 144 ULF NILSSON (fp) replik:

Herr talman! Den repliken har nog ingenting att göra med mitt anförande och med ämnet som vi diskuterar nu. Men jag svarar gärna ändå väldigt kort, så kan vi kanske komma tillbaka till den övergripande diskussionen när vi behandlar budgetbetänkandet och så vidare och kommer in på mer principiella frågor.

Folkpartiet tycker att den överenskommelse som vi kom fram till i alliansen för de här budgetåren med i princip bibehållna 80 procent i sjukpeng och tills vidare inte höjda tak är acceptabel och bra, eftersom den prioriterar det som är viktigast att prioritera. Sedan innehåller den ju alla andra inslag som rehabiliteringsgaranti och så vidare. Men det är ingen hemlighet att Folkpartiet utgår från att det är bra med en inkomstbortfallsprincip. Vårt bud när vi kommer att sätta oss och diskutera i utredningar och så vidare är att vi ska behålla grundprincipen om inkomstbortfallskydd i försäkringarna. Men det hindrar inte att jag säger att jag tycker att vi har ett betydligt bättre förslag och mer inriktat på att komma tillbaka till arbetslivet. Och vi har ett betydligt bättre fungerande sjukförsäkringssystem i dag än vad vi hade när Ronny Olanders parti regerade.

Jag sitter i socialförsäkringsutskottet, och jag arbetar med socialförsäkringar och använder den terminologin.

Jag skulle vilja ställa en fråga till Ronny Olander om något som anspelar på det som jag talade om och som Ronny Olander talade om. Helhetsintrycket är att ni är väldigt negativa i dag. Vi kunde ju ha talat om möjligheter för alla dessa människor som kan se en chans öppna sig till

att pröva arbetslivet igen. Kan vi få ett klart besked från Ronny Olander i dag att den här reformen inte kommer att rivas upp?

Anf. 145 RONNY OLANDER (s) replik:

Herr talman! Vi kommer att följa den här reformen på vårt sätt och se vad den ger för utdelning. Ger de bra utdelning river vi inte upp några förslag. Just därför kräver vi både uppföljning och utvärdering. Vi vill kunna se om det är bra reformer.

Det där resonemanget att ni följer upp löpande var något som vi också sade vid vissa tillfällen. Men vad ligger bakom att följa upp det löpande? När ska det ske? Vem ska göra det?

Som vi hörde här har Riksrevisionen riktat kritik mot att det är jobb som kostar uppemot 900 000 kronor. När det gäller det här med skatteavdragsdelen har ni ju fastnat i den gropen. Ni kommer inte upp ur den. Ta er upp ur gropen! Jag ska ordna en stege till er så att ni kommer upp.

Snart har ni inga pengar kvar. Om den globala krisen slår som vi tror att den kanske gör, vad blir det då för pengar kvar till att dela ut?

Rehabilitering och Finsam hör väl till detta, för blir man inte rehabiliterad hamnar man ju i sjuk- och aktivitetsersättning så småningom. Arbetsgivarens ansvar har ni inte pratat en millimeter om.

När det gäller det systematiska arbetsmiljöarbetet på arbetsplatser, varför lade ni ned Arbetslivsinstitutet med alla de 400 forskare som hade kunnat hjälpa till nu så att folk inte kommer tillbaka bara en timme eller två i ideellt arbete? Jag tycker i och för sig att det är lovtvårt på sitt sätt, då man inte tar jobb från andra. Men Bo Könberg står ju bakom Finsam 1. Det var hans slagskepp. Jag vill bara använda det som ett retoriskt inslag, som det heter numera, för att inte få påhopp. Varför är ni med och tar bort pengar från Finsam? Du kan väl resa hem till Bo Könberg i Sörmland och säga: Jag är ledsen att vi har svängt här lite grann, men det gör väl ingenting.

När det gäller uppföljning är det 30 000 som åker efter årsskiftet och 52 000 år 2010. Är ni inte oroliga? En halv miljon människor kommer att stå utanför a-kassesystemet. Jag skulle inte kunna sova en blund om jag vore i era kläder. Jag vet inte vad ni har som inte jag har, men jag vill kanske inte ha det heller.

Anf. 146 ULF NILSSON (fp) replik:

Herr talman! Det var väldigt många punkter Ronny Olander tog upp. Inte för att jag inte kan diskutera dem, men jag nöjer mig denna gång med att koncentrera mig på det som hör till dagens ämne.

Ronny Olander sade att ni brukar prata om att utvärdera, men när vi pratar om att utvärdera och följa upp menar vi faktiskt att man också ska följa upp och utvärdera det. Och det utgår jag från att regeringen gör i det här fallet.

Jag konstaterar till min förvåning att jag inte fick något besked av Ronny Olander om att de förtidspensionerade som nu prövar att arbeta utan risk att förlora sin förtidspension kommer att få fortsätta att ha den möjligheten, utan det är beroende på hur Ronny Olander och Socialdemokraterna tolkar att reformen fungerar framöver. Det var synd att inte

Ronny Olander helt enkelt sade ett tydligt nej, det här rivs inte upp. Men det gjorde han inte.

Prot. 2008/09:39
1 december

Anf. 147 EVA JOHNSON (kd):

Herr talman! Det är alltid en spännande utmaning att komma sist på talarlistan, sist på dagen och sist en måndag, men jag ska göra mitt yttersta för att försöka hålla ångan uppe ända in i kaklet.

Jag börjar med att korrigera den verklighetsbeskrivning vi har fått lyssna på en stund. Vi har fått höra hur Socialdemokraternas företrädare har uttryckt en sorg utan like över att en parlamentarisk utredning inte tillsattes. Det skulle man möjligen kunna känna en viss förståelse för om inte historien berättade en alldeles sann saga som innebär att det fattades ett beslut i denna riksdag 2005 där oppositionen tillsammans med majoriteten beslutade att en parlamentarisk utredning skulle tillsättas. Men det var då. Då hade vi en helt annan majoritet. Då kunde den socialdemokratiska majoriteten på eget bevåg strunta i det beslutet och i stället tillsätta en ensamutredare. Nu var det visserligen så att hon gjorde ett strålande jobb. När Anna Hedborg sedan lade fram sin utredning hade hon ett knippe goda förslag, men ett beslut är ett beslut och en parlamentarisk utredning är en parlamentarisk utredning – inte en ensamutredare.

Men verkligheten har förändrats, oppositionen har blivit majoritet och majoriteten har blivit opposition – och livet har blivit betydligt lättare att leva för många av oss. Med detta sagt som en liten inledning vill jag gärna övergå, herr talman, till det som vi nu egentligen har att diskutera, nämligen dagens betänkande.

Vi ska öppna för ytterligare möjligheter för arbetsgivare att anställa personer som har stått långt från arbetsmarknaden. Vi är glada för det. Det är inget stort betänkande men ett viktigt och kompletterande betänkande som kommer att underlätta ytterligare möjligheter, riva murar, ta bort gränser och hjälpa människor som står långt ifrån arbetsmarknaden.

För oss kristdemokrater är det självklart att vi ska genomföra åtgärder som syftar till att i första hand förhindra att människor blir långtidssjukskrivna. Men om det ändå sker måste vi på alla sätt underlätta återinträde på arbetsmarknaden. Dagens beslut är emellertid bara en i raden av åtgärder med detta enda syfte, nämligen att ta till vara alla människors kapacitet oavsett storlek, möjligheter och resurser. Det gör vi i första hand för att varje enskild individ är viktig för oss. Samhället ska utformas för att så långt det bara är möjligt anpassas efter människorna, underlätta livet och öppna för så många som möjligt – inte tvärtom.

Vi har tidigare fattat beslut om många andra åtgärder med samma tydliga inriktning. Det har handlat om beslut inom ramen för jobb- och utvecklingsgarantin, nystartsjobb och nyfriskjobb. Listan kan göras lång. Sedan har vi denna positiva reform om att gå från sjukersättning till arbete. Den innebär att personer med förtidspension också får möjlighet att studera, tjäna pengar – drygt 40 000, ett basbelopp – utan att ersättningen från Försäkringskassan minskar.

En knapp halv miljon människor har nu möjlighet att komma ut, studera eller engagera sig ideellt med bibehållen förtidspension, till skillnad från tidigare då alltför många har upplevt att förtidspension har lett till en permanent isolering. Det kan för övrigt vara intressant att notera att tidi-

*Vissa socialför-
säkringsfrågor*

gare har ungefär 1 procent kommit tillbaka till arbetslivet från en frivillig eller ofrivillig förtidspension.

Jag förväntar mig inte, till skillnad från Solveig Zander som är en positiv och godhjärtad människa, att Socialdemokraterna och oppositionen ska tycka och uttala att det vi gör är positivt. Jag har nu fått lära mig att det handlar om en kritisk granskning. Det är orsaken. Det vore, som sagt var, trevligt om man kunde antyda att detta är en chans som ges till människor som inte tidigare har getts.

Jag har träffat Ingrid som är strålande glad för att hon äntligen kan engagera sig ideellt, vilket hon inte har vågat göra tidigare, eller Karin som vid 28 års ålder blev ofrivilligt utstämplad, mot sin vilja, och som ser fram emot att få börja studera. Det är en ny chans som hon inte hade tillåtits få tidigare.

Herr talman! Den här typen av debatter blir lätt lite förutsägbara. Vi på regeringssidan pekar på åtgärder som vi har vidtagit för att öppna arbetsmarknaden. Vi hänvisar till det stora antalet människor som har gått från bidragsförsörjning till arbete. Oppositionen klagar på att det mesta är fel och orättvist. Möjligen kan det bli en munhuggning som kanske inte alltid leder till någon stor klarhet.

Även om det pågår finansiella kriser och det kommer att ställas större och utökade krav på konkreta åtgärder från regeringen för att underlätta för så många som möjligt att återgå till arbete är det arbete som hittills har gjorts helt rätt och riktigt. Enligt Finansinspektionen är det svenska finansiella systemet tillfredsställande stabilt. Paketet som regeringen satsar på drygt 30 miljarder för stimulansåtgärder kommer att sjösättas vid årsskiftet. Det innebär alltså en satsning på 4 000 kronor per svensk. Det är en satsning för att stimulera på olika sätt. Det är en historiskt stor satsning, samtidigt som alla åtgärder kommer att följas upp, utvärderas och eventuellt kompletteras med ytterligare stimulansåtgärder.

I det perspektivet är dagens beslut bara en av många åtgärder. Det handlar om att stimulera arbetsgivares benägenhet att anställa och underlätta tillbakagång till arbete för så många människor som möjligt.

Med dagens beslut behöver inte en arbetsgivare vara skyldig att betala sjuklön. Det förhållandet kan sannolikt få den positiva effekten att det underlättar återgången till arbete för försäkrade som uppbar sjukersättning. Det är naturligtvis viktigt att komma ihåg att ingen åtgärd kan ses enskilt och lösryckt. Alla åtgärder måste ses som en del i ett större paket. Det handlar om att vi vill hjälpa och stödja alla som går från långa passiva sjukskrivningar till aktiva åtgärder med allt upptänkligt stöd och all upptänklig hjälp som vi över huvud taget kan komma på. Vi vill att alla människor ska våga försöka. Vi vill att företag ska våga anställa. Vi vill ha en kortare väg till ett friskare liv.

Herr talman! Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på de få reservationerna, motionerna och invändningarna som har lagts fram.

I detta anförande instämde Gunnar Axén, Mikael Cederbratt, Mats G Nilsson, Lars-Arne Staxäng och Marianne Watz (alla m), Solveig Zander (c) samt Ulf Nilsson (fp).

Anf. 148 GUNVOR G ERICSON (mp) replik:

Herr talman! Kristdemokraterna och Miljöpartiet tillsammans med de andra borgerliga partierna var överens om att vi skulle ha en parlamentarisk utredning. Socialdemokraterna ville först ha en enmansutredning. Jag tycker att det är lite viktigt att ändå hålla sig till en bred syn på vad som faktiskt hände och inte bara smalna av perspektivet och säga att det var deras fel att en parlamentarisk utredning inte tillsattes.

År 2003 hade vi en topp på ohälsotalen, sedan började de faktiskt sjunka – och de har fortsatt att sjunka. Det var inte så att det var en topp 2006 när ni tillträdde makten. Så var det faktiskt inte.

I april 2007 på Socialdepartementet, där kd basar tillsammans med Cristina Husmark Pehrsson, sades det att en parlamentarisk utredning ska tillsättas. Den kommer nog snart. Det hette på hösten 2006 att den nog kommer till våren 2007. I april sade man att den kommer senare. Nu låter det som att eftersom s har blockerat kommer den inte alls.

Jag hoppas ändå att vi kan få till den parlamentariska utredningen, som vi har varit överens om. Det ska inte bli som i sagan med skraddaren som skulle sy en väst och det till slut bidde en tumme. Vad tror Eva Johnsson? Blir det en parlamentarisk utredning?

(Applåder)

Anf. 149 EVA JOHNSON (kd) replik:

Herr talman! Jag säger inte att den här regeringen gör som den förra regeringen. Det var inte det jag sade. Den här regeringen säger en sak och gör samma sak. Det är det som är den stora skillnaden.

Vi följer också parlamentariska beslut. Vi tycker att det är intressant och demokratiskt att man gör så. Om det fattas ett beslut i riksdagen följer vi det beslutet. Om vi har sagt att det blir en parlamentarisk utredning blir det en parlamentarisk utredning och inte en enmansutredning.

Ja, det kommer en utredning, och ja, den kommer att vara parlamentarisk.

Anf. 150 GUNVOR G ERICSON (mp) replik:

Herr talman! Det är bra att Eva Johnsson ändå tror på att det blir en parlamentarisk utredning. Men frågan är om det räcker att ha den tron.

Samtidigt säger hon: Ja, vi gör, vi fattar beslut och vi verkställer. Men det har gått ett och ett halvt år sedan Cristina Husmark Pehrsson i april sade att man kommer att tillsätta den parlamentariska utredningen.

Jag vill här och nu erbjuda er att diskutera direktiven med oss i oppositionen så att vi kan få en bred parlamentarisk utredning. Jag hoppas att vi i utskottet nästa gång kan få information om hur långt direktiven är gångna och få en beskrivning av direktiven. Kan Eva Johnsson lova mig att hon verkar för att vi tar upp det här i utskottet, beskriver tidsplanen och tar en diskussion om direktiven i utskottet?

Anf. 151 EVA JOHANSSON (kd) replik:

Herr talman! Jag förstår att Gunvor G Ericson gärna vill att jag ska lova det – det vore ju väldigt enkelt att kunna säga det. Men det tänker jag inte göra. Det kan jag inte göra. Jag kommer inte att lova någon tid exakt när detta kommer att tas upp i utskottet.

Men jag hävdar med stort eftertryck och med tro – och här är min tro orubblig – att utredningen kommer till stånd och att den blir parlamenta- risk. På vilket utskottssammanträde det kommer att tas upp får framtiden utvisa.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 3 december.)

13 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades

Motioner

med anledning av prop. 2008/09:66 En ny betygsskala

2008/09:Ub9 av Marie Granlund m.fl. (s)

2008/09:Ub10 av Rossana Dinamarca m.fl. (v)

2008/09:Ub11 av Mats Pertoft m.fl. (mp)

Civilutskottets betänkande

2008/09:CU9 En förenklad revisorsgranskning vid fusion av aktiebolag
m.m.

Näringsutskottets betänkanden

2008/09:NU1 Utgiftsområde 24 Näringsliv

2008/09:NU3 Utgiftsområde 21 Energi

Utbildningsutskottets betänkande

2008/09:UbU2 Utgiftsområde 15 Studiestöd

14 § Anmälan om interpellationer

Anmäldes att följande interpellationer framstälts

den 28 november

**2008/09:169 Arbetsförmedlingens resurser för dem som står längst
från arbetsmarknaden**

av *Sylvia Lindgren* (s)

till arbetsmarknadsminister *Sven Otto Littorin* (m)

2008/09:170 Rätt till dödshjälp
av *Staffan Danielsson* (c)
till socialminister Göran Hägglund (kd)

2008/09:171 Stabilitetsprogram för banksektorn
av *Thomas Östros* (s)
till statsrådet Mats Odell (kd)

den 1 december

2008/09:172 Villkoren för företag och privatpersoner i det så kallade stabiliseringsprogrammet för banker och finansinstitut

av *Bosse Ringholm* (s)
till statsrådet Mats Odell (kd)

2008/09:173 Nominering av svensk EU-kommissionär

av *Sven-Erik Österberg* (s)
till statsminister Fredrik Reinfeldt (m)

2008/09:174 Varsel i Värmland

av *Marie Engström* (v)
till näringsminister Maud Olofsson (c)

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 9 december.

15 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 28 november

2008/09:325 Sponsring av varor eller produkter från alkoholproducenter under det svenska ordförandeskapet i EU 2009

av *Egon Frid* (v)
till statsrådet Maria Larsson (kd)

den 1 december

2008/09:326 Bostadstillägg för förtidspensionärer

av *Eva-Lena Jansson* (s)
till statsrådet Cristina Husmark Pehrsson (m)

2008/09:327 Närfångad svensk torsk

av *Göran Persson* i Simrishamn (s)
till jordbruksminister Eskil Erlandsson (c)

2008/09:328 Rättssäkerhet för enskilda

av *Annie Johansson* (c)
till justitieminister Beatrice Ask (m)

2008/09:329 Fortsatta rättsövergrepp i Turkiet

av *Yilmaz Kerimo* (s)
till utrikesminister Carl Bildt (m)

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 9 december.

16 § Anmälan om skriftligt svar på fråga

Anmäldes att skriftligt svar på följande fråga inkommit

den 1 december

2008/09:234 Forskningspropositionen och de nya universiteten

av *Ameer Sachet* (s)
till statsrådet Lars Leijonborg (fp)

Svaret redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 9 december.

17 § Kammaren åtskildes kl. 19.12.

Förhandlingarna leddes
av andre vice talmannen från sammanträdets början till och med 8 §
anf. 33 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med 10 § anf. 73 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med 11 § anf. 110 (delvis) och
av förste vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

ANNALENA HANELL

/Eva-Lena Ekman

1 § Justering av protokoll.....	1
2 § Nya riksdagsledamöter.....	1
3 § Utökning av antalet suppleanter i utskott.....	2
4 § Val av extra suppleanter i utskott	2
5 § Anmälan om kompletteringsval till civilutskottet.....	2
6 § Meddelande om frågestund.....	3
7 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer.....	3
8 § Kultur, medier, trossamfund och fritid	4
Kulturutskottets betänkande 2008/09:KrU1	4
Anf. 1 DAN KIHSTRÖM (kd)	4
Anf. 2 SIV HOLMA (v).....	5
Anf. 3 MARGARETA ISRAELSSON (s)	8
Anf. 4 ESABELLE DINGIZIAN (mp)	11
Anf. 5 CECILIA MAGNUSSON (m)	13
Anf. 6 SIV HOLMA (v) replik.....	15
Anf. 7 CECILIA MAGNUSSON (m) replik.....	15
Anf. 8 SIV HOLMA (v) replik.....	15
Anf. 9 CECILIA MAGNUSSON (m) replik.....	16
Anf. 10 ESABELLE DINGIZIAN (mp) replik	16
Anf. 11 CECILIA MAGNUSSON (m) replik	17
Anf. 12 ESABELLE DINGIZIAN (mp) replik	17
Anf. 13 CECILIA MAGNUSSON (m) replik	17
Anf. 14 MARGARETA ISRAELSSON (s) replik	18
Anf. 15 CECILIA MAGNUSSON (m) replik	19
Anf. 16 MARGARETA ISRAELSSON (s) replik	19
Anf. 17 CECILIA MAGNUSSON (m) replik	20
Anf. 18 ANDERS ÅKESSON (c).....	20
Anf. 19 SIV HOLMA (v) replik.....	22
Anf. 20 ANDERS ÅKESSON (c) replik.....	22
Anf. 21 SIV HOLMA (v) replik.....	23
Anf. 22 ANDERS ÅKESSON (c) replik.....	23
Anf. 23 CECILIA WIKSTRÖM i Uppsala (fp)	24
Anf. 24 SIV HOLMA (v) replik.....	27
Anf. 25 CECILIA WIKSTRÖM i Uppsala (fp) replik	27
Anf. 26 SIV HOLMA (v) replik.....	27
Anf. 27 CECILIA WIKSTRÖM i Uppsala (fp) replik	28
Anf. 28 ESABELLE DINGIZIAN (mp) replik	28
Anf. 29 CECILIA WIKSTRÖM i Uppsala (fp) replik	29
Anf. 30 ESABELLE DINGIZIAN (mp) replik	29
Anf. 31 CECILIA WIKSTRÖM i Uppsala (fp) replik	29
Anf. 32 MARGARETA ISRAELSSON (s) replik	30
Anf. 33 CECILIA WIKSTRÖM i Uppsala (fp) replik	30
Anf. 34 MARGARETA ISRAELSSON (s) replik	31
Anf. 35 CECILIA WIKSTRÖM i Uppsala (fp) replik	31

Anf. 36 Kulturminister LENA ADELSONN LILJEROTH (m).....	32
Anf. 37 SIV HOLMA (v) replik.....	34
Anf. 38 Kulturminister LENA ADELSONN LILJEROTH (m) replik.....	35
Anf. 39 SIV HOLMA (v) replik.....	35
Anf. 40 Kulturminister LENA ADELSONN LILJEROTH (m) replik.....	36
Anf. 41 ESABELLE DINGIZIAN (mp) replik.....	36
Anf. 42 Kulturminister LENA ADELSONN LILJEROTH (m) replik.....	37
Anf. 43 ESABELLE DINGIZIAN (mp) replik.....	37
Anf. 44 Kulturminister LENA ADELSONN LILJEROTH (m) replik.....	37
Anf. 45 MARGARETA ISRAELSSON (s) replik.....	38
Anf. 46 Kulturminister LENA ADELSONN LILJEROTH (m) replik.....	38
Anf. 47 MARGARETA ISRAELSSON (s) replik.....	39
Anf. 48 Kulturminister LENA ADELSONN LILJEROTH (m) replik.....	40
Anf. 49 GÖRAN PERSSON i Simrishamn (s)	40
Anf. 50 CECILIA MAGNUSSON (m) replik.....	42
Anf. 51 GÖRAN PERSSON i Simrishamn (s) replik	42
Anf. 52 CECILIA MAGNUSSON (m) replik.....	43
Anf. 53 GÖRAN PERSSON i Simrishamn (s) replik	43
Anf. 54 MATS JOHANSSON (m).....	44
Anf. 55 Kulturminister LENA ADELSONN LILJEROTH (m).....	46
(Beslut skulle fattas den 3 december.).....	46
9 § Transportstyrelsen och dess verksamhet.....	46
Trafikutskottets betänkande 2008/09:TU3	46
Anf. 56 ELIZA ROSZKOWSKA ÖBERG (m)	46
Anf. 57 DÉSIRÉE LILJEVALL (s)	47
Anf. 58 KARIN SVENSSON SMITH (mp)	48
Anf. 59 NINA LARSSON (fp).....	49
Anf. 60 DÉSIRÉE LILJEVALL (s) replik	50
Anf. 61 NINA LARSSON (fp) replik	51
Anf. 62 DÉSIRÉE LILJEVALL (s) replik	51
Anf. 63 NINA LARSSON (fp) replik	51
Anf. 64 KARIN SVENSSON SMITH (mp) replik	51
Anf. 65 NINA LARSSON (fp) replik	52
Anf. 66 KARIN SVENSSON SMITH (mp) replik	52
Anf. 67 NINA LARSSON (fp) replik	53
(Beslut skulle fattas den 3 december.).....	53
10 § Strategi för en konkurrenskraftig europeisk försvarsindustri.....	53
Försvarsutskottets utlåtande 2008/09:FöU3	53
Anf. 68 PETER JONSSON (s).....	53

Anf. 69 GUNILLA WAHLÉN (v)	55
Anf. 70 ISABELLA JERNBECK (m).....	57
Anf. 71 PETER JONSSON (s) replik.....	59
Anf. 72 ISABELLA JERNBECK (m) replik.....	60
Anf. 73 PETER JONSSON (s) replik.....	60
Anf. 74 ISABELLA JERNBECK (m) replik.....	60
Anf. 75 STAFFAN DANIELSSON (c).....	61
Anf. 76 GUNILLA WAHLÉN (v) replik	62
Anf. 77 STAFFAN DANIELSSON (c) replik	63
Anf. 78 GUNILLA WAHLÉN (v) replik	64
Anf. 79 STAFFAN DANIELSSON (c) replik	64
Anf. 80 PETER JONSSON (s) replik.....	64
Anf. 81 STAFFAN DANIELSSON (c) replik	65
Anf. 82 PETER JONSSON (s) replik.....	65
Anf. 83 STAFFAN DANIELSSON (c) replik	66
Anf. 84 ALLAN WIDMAN (fp)	66
Anf. 85 PETER JONSSON (s) replik.....	68
Anf. 86 ALLAN WIDMAN (fp) replik.....	68
Anf. 87 PETER JONSSON (s) replik.....	69
Anf. 88 ALLAN WIDMAN (fp) replik.....	70
(Beslut skulle fattas den 3 december.).....	70
11 § Sänkta socialavgifter m.m.	70
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2008/09:SfU5	70
Anf. 89 JASENKO OMANOVIC (s)	70
Anf. 90 GUNVOR G ERICSON (mp)	73
Anf. 91 GUNNAR AXÉN (m).....	74
Anf. 92 GUNVOR G ERICSON (mp) replik	76
Anf. 93 GUNNAR AXÉN (m) replik.....	77
Anf. 94 GUNVOR G ERICSON (mp) replik	77
Anf. 95 GUNNAR AXÉN (m) replik.....	78
Anf. 96 JASENKO OMANOVIC (s) replik.....	78
Anf. 97 GUNNAR AXÉN (m) replik.....	78
Anf. 98 JASENKO OMANOVIC (s) replik.....	79
Anf. 99 GUNNAR AXÉN (m) replik.....	79
Anf. 100 SOLVEIG ZANDER (c)	80
Anf. 101 JASENKO OMANOVIC (s) replik.....	82
Anf. 102 SOLVEIG ZANDER (c) replik	82
Anf. 103 JASENKO OMANOVIC (s) replik.....	83
Anf. 104 SOLVEIG ZANDER (c) replik	83
Anf. 105 GUNVOR G ERICSON (mp) replik.....	83
Anf. 106 SOLVEIG ZANDER (c) replik	84
Anf. 107 GUNVOR G ERICSON (mp) replik.....	84
Anf. 108 SOLVEIG ZANDER (c) replik	85
Anf. 109 ULF NILSSON (fp).....	85
Anf. 110 EVA JOHNSON (kd).....	88
Anf. 111 MARIANNE WATZ (m)	90
Anf. 112 JASENKO OMANOVIC (s) replik.....	91
Anf. 113 MARIANNE WATZ (m) replik.....	92
Anf. 114 JASENKO OMANOVIC (s) replik.....	92

Anf. 115	MARIANNE WATZ (m) replik.....	93
Anf. 116	LISELOTTE OLSSON (v)	93
Anf. 117	GUNNAR AXÉN (m) replik	93
Anf. 118	LISELOTTE OLSSON (v) replik	94
Anf. 119	GUNNAR AXÉN (m) replik	94
Anf. 120	LISELOTTE OLSSON (v) replik	95
	(Beslut skulle fattas den 3 december.).....	95
12 §	Vissa socialförsäkringsfrågor	95
	Socialförsäkringsutskottets betänkande 2008/09:SfU6	95
Anf. 121	RONNY OLANDER (s)	95
Anf. 122	LISELOTTE OLSSON (v)	99
Anf. 123	GUNVOR G ERICSON (mp).....	100
Anf. 124	HELENA RIVIÈRE (m)	101
Anf. 125	RONNY OLANDER (s) replik.....	104
Anf. 126	HELENA RIVIÈRE (m) replik.....	104
Anf. 127	RONNY OLANDER (s) replik.....	104
Anf. 128	HELENA RIVIÈRE (m) replik.....	105
Anf. 129	GUNVOR G ERICSON (mp) replik.....	105
Anf. 130	HELENA RIVIÈRE (m) replik.....	106
Anf. 131	GUNVOR G ERICSON (mp) replik.....	106
Anf. 132	HELENA RIVIÈRE (m) replik.....	106
Anf. 133	LISELOTTE OLSSON (v) replik	107
Anf. 134	HELENA RIVIÈRE (m) replik	107
Anf. 135	LISELOTTE OLSSON (v) replik	107
Anf. 136	HELENA RIVIÈRE (m) replik.....	108
Anf. 137	SOLVEIG ZANDER (c).....	108
Anf. 138	RONNY OLANDER (s) replik.....	110
Anf. 139	SOLVEIG ZANDER (c) replik.....	110
Anf. 140	RONNY OLANDER (s) replik.....	111
Anf. 141	SOLVEIG ZANDER (c) replik.....	111
Anf. 142	ULF NILSSON (fp)	112
Anf. 143	RONNY OLANDER (s) replik.....	113
Anf. 144	ULF NILSSON (fp) replik.....	114
Anf. 145	RONNY OLANDER (s) replik.....	115
Anf. 146	ULF NILSSON (fp) replik.....	115
Anf. 147	EVA JOHNSSON (kd)	116
Anf. 148	GUNVOR G ERICSON (mp) replik.....	118
Anf. 149	EVA JOHNSSON (kd) replik	118
Anf. 150	GUNVOR G ERICSON (mp) replik.....	118
Anf. 151	EVA JOHNSSON (kd) replik	119
	(Beslut skulle fattas den 3 december.).....	119
13 §	Bordläggning.....	119
14 §	Anmälan om interpellationer	119
15 §	Anmälan om frågor för skriftliga svar	120
16 §	Anmälan om skriftligt svar på fråga.....	121
17 §	Kammaren åtskildes kl. 19.12.	121

Tryck: Elanders, Vällingby 2008